

Під час роботи над цією Конституцією група розробників весь час вимушена була шукати компроміс між минулим і майбутнім. Таким компромісом і є ця Конституція, яка має стати перехідною між чинною суспільною, політичною та управлінською системою, принципи життєдіяльності якої закріплені в чинній Конституції України, чинному законодавстві та неформальних правилах (які в цій системі часто переважають формальні), та Конституцією майбутнього, побудованою на принципах та намірах, які зазначені нижче в перспективних положеннях.

Ми розуміємо, що для запуску багатьох ідей Конституції майбутнього цією Конституцією мають бути створені правові та інституційні умови, які і закладені в цій інноваційній ІНАВАЦІЙНІЙ КОНСТИТУЦІЇ.

ІНАВАЦІЙНІЙ – тому що інакша. Інакша від тієї, яка є, і від тих проектів, які розроблялись і розробляються в Україні та є в публічному доступі. Інакша навіть від конституцій інших країн, які розроблялись переважно в 19 та 20 століттях. Людство з тих часів дуже змінилось і буде змінюватись ще швидше, тому потребує нового, ІНАКШОГО погляду на принципи формування та функціонування суспільства і влади. Взагалі поняття «влада», яка здійснюється через примус, застаріло, і на його заміну вже приходять «управління» та «співуправління» – громадами, спільнотами та країнами.

Про це та інше – ця

ІНАВАЦІЙНА КОНСТИТУЦІЯ.

Розробники будуть вдячні за коментарі та пропозиції
і готові до конструктивних дискусій.

Блакитним маркером в тексті виділені фрагменти, щодо яких розробники не дійшли консенсусу або маєть декілька варіантів. Також блакитним маркером виділені всі числові дані.

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПРОЕКТ ІНОВАЦІЙНОЇ КОНСТИТУЦІЇ

Розробники:

Бешко Тарас

Беспалий Борис

Дацюк Сергій

Кулик Віталій

Нікітін Володимир

Сорока Сергій

Суліковська Ірина

Чудновський Юрій

ПРЕАМБУЛА	13
Розділ 1. МИ	13
Стаття 1. (Ми).....	13
Стаття 2. (Засадничі права).....	13
Стаття 3. (Суспільний лад).....	14
Розділ 2. ВІДНОСИНИ МІЖ НАМИ	14
Глава 1. ГРОМАДЯНИН	14
Стаття 5. (Громадянство і громадянин).....	14
Стаття 6. (Відповідальне громадянство)	14
Стаття 7. (Зобов'язання).....	15
Стаття 8. (Право участі)	15
Стаття 9. (Самовизначення та самореалізація)	15
Стаття 10. (Гідність).....	15
Стаття 11. (Права).....	15
Стаття 12. (Свобода).....	15
Стаття 13. (Життя).....	15
Стаття 14. (Генетична та тілесна тотожність)	15
Стаття 15. (Мова).....	16
Стаття 16. (Здоров'я).....	16
Стаття 17. (Освіта).....	16
Стаття 18. (Приватність).....	16
Стаття 19. (Особиста недоторканність та самооборона)	16
Стаття 20. (Приватна власність).....	16
Стаття 21. (Приватне управління).....	17
Стаття 22. (Приватна культурна спадщина)	17
Стаття 23. (Приватні дослідження, інновації та творчість).....	17
Стаття 24. (Право на договір).....	17
Глава 2. ГРОМАДЯНСЬКІ СВОБОДИ	17
Стаття 25. (Свободи)	18
Стаття 26. (Зібрання).....	18
Стаття 27. (Свобода слова)	18
Стаття 28. (Академічна та творча свобода).....	18
Стаття 29. (Економічна свобода)	18
Стаття 30. (Вільне пересування та проживання).....	18
Стаття 31. (Щастя).....	18

Глава 3. СПРАВЕДЛИВІСТЬ	19
Стаття 32. (Право і справедливість)	19
Стаття 33. (Право на належне урядування)	19
Стаття 34. (Захист від свавілля)	19
Стаття 35. (Заборона монополій)	19
Стаття 36. (Звернення)	19
Стаття 37. (Інформаційний запит)	20
Стаття 38. (Петиції)	20
Стаття 39. (Громадянські ініціативи)	20
Стаття 40. (Заборона зловживати правом)	20
Стаття 41. (Доступ до правосуддя)	20
Стаття 42. (Кримінальна відповідальність)	20
Стаття 43. (Позбавлені свободи)	21
Стаття 44. (Відшкодування збитків)	21
Глава 4. РІВНІСТЬ.....	21
Стаття 45. (Рівність прав)	21
Стаття 46. (Недомінація однієї волі над іншою)	22
Стаття 47. (Рівність статей та гендерів)	22
Стаття 48. (Недискримінація та рівність перед законом).....	22
Стаття 49. (Права інакших)	22
Глава 5. СОЛІДАРНІСТЬ.....	22
Стаття 50. (Право спільності).....	22
Стаття 51. (Спільна відповідальність за Природу)	22
Стаття 52. (Закордонні українці).....	22
Глава 6. СОЦІАЛЬНІСТЬ	22
Стаття 53. (Шлюбне партнерство)	22
Стаття 54. (Сім'я)	22
Стаття 55. (Діти Республіки)	23
Стаття 56. (Перестарілі громадяни Республіки).....	23
Стаття 57. (Захист).....	23
Глава 7. ЦИФРОВА ІДЕНТИЧНІСТЬ ГРОМАДЯНИНА	23
Стаття 58. (Визначення цифрової ідентичності Громадянина)	23
Стаття 59. (Республіканський реєстр цифрових підписів).....	23
Стаття 60. (Цифровий підпис Громадянина)	23
Стаття 61. (Республіканський реєстр цифрових голосів).....	24
Стаття 62. (Цифровий голос).....	24

Стаття 63.	(Статус Цифрового голосу).....	24
Стаття 64.	(Використання Цифрового голосу)	24
Стаття 65.	(Запрошення до цифрового голосування)	24
Стаття 66.	(Система цифрового доступу)	24
Розділ 3.	ДОГОВІРНІ СПІЛЬНОТИ: ГРОМАДИ, ОБ'ЄДНАННЯ.....	25
Глава 8.	ДОГОВІРНІ СПІЛЬНОТИ	25
Стаття 67.	(Визнання самоврядування).....	25
Стаття 68.	(Право на об'єднання)	25
Стаття 69.	(Реєстрація Договірних спільнот) – винести в окремий закон	25
Стаття 70.	(Обмеження)	25
Стаття 71.	(Участь у співуправлінні).....	25
Стаття 72.	(Компетентність рішень Договірних спільнот).....	26
Стаття 73.	(Види Договірних спільнот).....	26
Глава 9.	МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ, ГРОМАДИ	26
Стаття 74.	(Засади місцевого самоврядування).....	26
Стаття 75.	(Визначення Громади, членство).....	26
Стаття 76.	(Утворення Громади)	26
Стаття 77.	(Єдність території населеного пункту і Громади)	26
Стаття 78.	(Ліквідація Громади, вихід з її складу)	26
Стаття 79.	(Реєстрація Громади)	26
Стаття 80.	(Право голосу, участі у справах Громади)	27
Стаття 81.	(Територія Громади)	27
Стаття 82.	(Склад території Громади)	27
Стаття 83.	(Поділ території Громади)	27
Стаття 84.	(Мова Громади)	27
Стаття 85.	(Самостійність Громади).....	27
Стаття 86.	(Істотні умови Статуту) – винести в окремий закон	28
Стаття 87.	(Громадська охорона здоров'я)	28
Стаття 88.	(Фізична культура і спорт у Громаді)	28
Стаття 89.	(Громадська освіта).....	28
Стаття 90.	(Громадська спадщина і культура).....	29
Стаття 91.	(Громадська безпека)	29
Стаття 92.	(Первинна правова допомога у Громаді).....	29
Стаття 93.	(Охорона довкілля)	29
Стаття 94.	(Соціальний заист у Громаді)	29
Стаття 95.	(Землекористування у Громаді).....	29

Стаття 96. (Власність Громад).....	29
Стаття 97. (Громадські фінанси).....	30
Стаття 98. (Публічні закупівлі у Громадах).....	30
Стаття 99. (Органи Громади).....	30
Стаття 100. (Рішення громад).....	30
Стаття 101. (Об'єднання громад).....	30
Стаття 102. (Договірні об'єднання Громад).....	30
Стаття 103. (Форми прямої участі).....	30
Стаття 104. (Зовнішні договори).....	31
Стаття 105. (Відповідальність).....	31
Стаття 106. (Захист).....	31
Глава 10. ОБ'ЄДНАННЯ.....	31
Стаття 107. (Засади).....	31
Стаття 108. (Прибуткові і неприбуткові об'єднання).....	31
Стаття 109. (Власність об'єднань).....	31
Стаття 110. (Фінансування).....	32
Стаття 111. (Прийняття, скасування, зміна Статуту).....	32
Стаття 112. (Істотні умови Статуту).....	32
Стаття 113. (Політичні партії).....	32
Стаття 114. (Всеукраїнські професійні об'єднання).....	32
Стаття 115. (Гарантії).....	33
Стаття 116. (Обмеження).....	33
Розділ 4. РЕСПУБЛІКА.....	33
Глава 11. ЗАСАДИ РЕСПУБЛІКИ.....	33
Стаття 117. (Засади).....	33
Стаття 118. (Суверенність).....	33
Стаття 119. (Унітарність).....	33
Стаття 120. (Самоврядність).....	33
Стаття 121. (Верховенство права).....	34
Стаття 122. (Соціальність).....	34
Стаття 123. (Учасники бойових дій).....	34
Стаття 124. (Нагороди Республіки).....	34
Стаття 125. (Світськість).....	34
Стаття 126. (Багатоманітність).....	34
Стаття 127. (Мова).....	35
Стаття 128. (Здоров'я).....	35

Стаття 129. (Соціальна безпека).....	35
Стаття 130. (Захист).....	35
Стаття 131. (Фізична культура і спорт).....	35
Стаття 132. (Спільна спадщина і культура).....	35
Стаття 133. (Свобода самовираження).....	35
Стаття 134. (Житло).....	35
Стаття 135. (Праця).....	36
Стаття 136. (Гарантований мінімальний дохід).....	36
Стаття 137. (Власність).....	36
Глава 12. ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ РЕСПУБЛІКИ.....	37
Стаття 138. (Територія).....	37
Стаття 139. (Територіальний устрій).....	37
Стаття 140. (Територіальні одиниці).....	37
Стаття 141. (Населені пункти).....	37
Стаття 142. (Територія населеного пункту).....	37
Стаття 143. (Приватне поселення).....	37
Стаття 144. (Параметри населеного пункту).....	38
Стаття 145. (Вибір способу управління).....	38
Стаття 146. (Поділ території населеного пункту) – винести в окремий закон.....	38
Стаття 147. (Реєстрація населеного пункту).....	38
Стаття 148. (Територія поза межами населеного пункту).....	38
Стаття 149. (Земельні ділянки).....	38
Стаття 150. (Просторовий розвиток).....	38
Глава 13. РЕСПУБЛІКАНСЬКЕ УПРАВЛІННЯ.....	39
Стаття 151. (Засади).....	39
Стаття 152. (Принципи Республіканського управління).....	39
Стаття 153. (Рівні республіканського управління).....	39
Стаття 154. (Компетентісна горизонталь).....	39
Стаття 155. (Публічна служба).....	40
Стаття 156. (Кадровий Резерв Республіки).....	40
Глава 14. ЗАКОНОДАВСТВО РЕСПУБЛІКИ.....	41
Стаття 157. (Визначення законодавства).....	41
Глава 15. СТРАТЕГІЧНИЙ КОМПЛЕКС РЕСПУБЛІКИ.....	41
Стаття 158. (Організація стратегічного управління).....	41
Стаття 159. (Склад Стратегічного Комплексу).....	42
Глава 16. СТРАТЕГ РЕСПУБЛІКИ.....	42

Стаття 160.	(Стратег Республіки)	42
Стаття 161.	(Набуття повноважень).....	42
Стаття 162.	(Повноваження).....	43
Стаття 163.	(Строки повноважень)	44
Стаття 164.	(Стратегічна Рада).....	44
Стаття 165.	(Стратегічний Форум)	46
Стаття 166.	(Стратегічні функції Всеукраїнських професійних об'єднань).....	46
Стаття 167.	(Стратегічні функції Центральної Ради).....	46
Стаття 168.	(Стратегічні функції Уряду).....	46
Стаття 169.	(Стратегічні Фонди).....	46
Стаття 170.	(Програмні Офіси)	47
Стаття 171.	(Управлінський освітній комплекс)	47
Глава 17. УСТАНОВЧА ВЛАДА		47
Стаття 172.	(Здійснення установчої влади).....	47
Глава 18. ЦЕНТРАЛЬНА РАДА.....		47
Стаття 173.	(Центральна Рада)	47
Стаття 174.	(Депутат Республіки).....	48
Стаття 175.	(Установчий період)	48
Стаття 176.	(Голова Центральної Ради)	48
Стаття 177.	(Фракції).....	48
Стаття 178.	(Формування Кабінету Міністрів).....	48
Стаття 179.	(Відставка Кабінету Міністрів).....	49
Стаття 180.	(Призначення, звільнення посадовців)	49
Стаття 181.	(Комітети) – перенести в закон.....	50
Стаття 182.	(Тимчасові слідчі комісії).....	50
Стаття 183.	(Законодавча ініціатива).....	50
Стаття 184.	(Порядок денний).....	51
Стаття 185.	(Засідання)	51
Стаття 186.	(Спільний Комітет)	51
Стаття 187.	(Акти Парламенту).....	51
Стаття 188.	(Дострокове припинення повноважень депутата Республіки)	51
Стаття 189.	(Розпуск Парламенту).....	52
Глава 19. УРЯД		52
Стаття 190.	(Кабінет Міністрів)	52
Стаття 191.	(Внутрішні справи)	52
Стаття 192.	(Закордонні справи)	53

Стаття 193. (Захист Конституційного порядку)	53
Стаття 194. (Міністерства).....	53
Стаття 195. (Міністри)	54
Стаття 196. (Уповноважені Урядові Органи та Урядові фонди).....	54
Стаття 197. (Несумісність).....	54
Глава 20. РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ БАНК УКРАЇНИ	54
Стаття 198. (Статус)	54
Стаття 199. (Функції)	54
Стаття 200. (Голова).....	54
Стаття 201. (Рада)	55
Стаття 202. (Контроль за Республіканським Банком України)	55
Глава 21. ПУБЛІЧНА ВЛАСНІСТЬ.....	55
Стаття 203. (Правовий режим)	55
Стаття 204. (Зміна форми власності).....	55
Глава 22. ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ	55
Стаття 205. (Принципи)	55
Стаття 206. (Бюджет Республіки)	55
Стаття 207. (Податки і збори Республіки) - Дискусія.....	56
Стаття 208. (Позики)	56
Стаття 209. (Публічні закупівлі).....	56
Стаття 210. (Компенсації).....	56
Глава 23. РЕСПУБЛІКАНСЬКА ЧАСТКА.....	56
Стаття 211. (Республіканська частка).....	56
Стаття 212. (Джерела формування республіканської частки).....	56
Стаття 213. (Відповідальність за формування та виплату республіканської частки).....	57
Глава 24. ОBOB'ЯЗКОВЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ.....	57
Стаття 214. (Види соціального страхування)	57
Стаття 215. (Республіканський Страховий Банк).....	57
Глава 25. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА	58
Стаття 216. (Мета міжнародної діяльності).....	58
Стаття 217. (Засади зовнішньої політики)	58
Стаття 218. (Міжнародна співпраця і зобов'язання).....	58
Стаття 219. (Представництва)	58
Стаття 220. (Міжнародна юрисдикція).....	59
Стаття 221. (Притулок) – потребує розширення	59
Глава 26. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПОРЯДКУ	59

Стаття 222.	(Забезпечення Конституційного порядку).....	59
Стаття 223.	(Захист Конституційного порядку)	59
Стаття 224.	(Громадські сили порядку).....	60
Глава 27. РЕСПУБЛІКАНСЬКА БЕЗПЕКА І ОБОРОНА.....		60
Стаття 225.	(Оборона Республіки)	60
Стаття 226.	(Система республіканської безпеки).....	60
Стаття 227.	(Рада Безпеки і Оборони) – дискусія РБО=розширений варіант Стратегічної Ради? 60	
Стаття 228.	(Українське Військо)	61
Стаття 229.	(Агентство Республіканської Безпеки)	61
Стаття 230.	(Республіканське Управління Розвідки).....	61
Стаття 231.	(Республіканське Бюро Розслідувань)	61
Стаття 232.	(Республіканська Поліція).....	62
Стаття 233.	(Агентство Кібернетичної Безпеки)	62
Стаття 234.	(Республіканська Гвардія).....	62
Стаття 235.	(Прикордонна Служба).....	62
Стаття 236.	(Служба Надзвичайних Ситуацій).....	63
Стаття 237.	(Надзвичайний стан)	63
Стаття 238.	(Воєнний стан).....	63
Розділ 5. ВОЛЕВІЯВЛЕННЯ.....		63
Глава 28. ГРОМАДЯНСЬКЕ ВОЛЕВІЯВЛЕННЯ		63
Стаття 239.	(Види волевиявлення).....	63
Стаття 240.	(Рівні компетентності питань громадянського волевиявлення).....	64
Стаття 241.	(Право участі)	64
Стаття 242.	(Принципи волевиявлення)	64
Стаття 243.	(Виборчі комісії)	64
Стаття 244.	(Дільнична виборча комісія) – перенести в закон про вибори	65
Стаття 245.	(Цифрове голосування)	65
Стаття 246.	(Встановлення результатів цифрового голосування) – перенести в закон про вибори 65	
Стаття 247.	(Голосування бюлетенями) – перенести в закон про вибори	66
Стаття 248.	(Встановлення результатів голосування бюлетенями) – перенести в закон про вибори 66	
Стаття 249.	(Оскарження) – перенести в закон про вибори	66
Глава 29. РЕФЕРЕНДУМ. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ. СІЛЬСЬКИЙ СХІД		66
Стаття 250.	(Принципи)	66
Стаття 251.	(Республіканський референдум).....	67

Стаття 252.	(Референдум у Громаді)	68
Стаття 253.	(Референдум у місті, селі)	68
Стаття 254.	(Фінансування референдумів)	68
Стаття 255.	(Загальні збори у Громадах, селах, містах, сільський схід).....	68
Глава 30. ВИБОРИ		69
Стаття 256.	(Вибори).....	69
Стаття 257.	(Парламентські вибори)	69
Стаття 258.	(Вибори в Громадах).....	69
Стаття 259.	(Вибори суддів 1-ї інстанції).....	69
Стаття 260.	(Вибори мирових суддів)	69
Розділ 6. РЕСПУБЛІКАНСЬКА СПРАВЕДЛИВІСТЬ		70
Глава 31. СУД		70
Стаття 261.	(Здійснення судової влади)	70
Стаття 262.	(Засади судочинства)	70
Стаття 263.	(Організаційна структура).....	70
Стаття 264.	(Громадяни Республіки у безпосередньому здійсненні правосуддя)	70
Стаття 265.	(Мировий суддя)	71
Стаття 266.	(Вимоги до присяжних і народних засідателів).....	71
Стаття 267.	(Присяжні)	71
Стаття 268.	(Народні засідателі)	71
Стаття 269.	(Формування корпусу суддів).....	72
Стаття 270.	(Вимоги до професійного судді).....	72
Стаття 271.	(Присяга).....	72
Стаття 272.	(Несумісність).....	72
Стаття 273.	(Незалежність).....	72
Стаття 274.	(Звільнення суддів)	73
Стаття 275.	(Суддівське самоврядування)	73
Стаття 276.	(Фінансування)	73
Стаття 277.	(Судова Адміністрація)	73
Стаття 278.	(Виконання судових рішень)	73
Стаття 279.	(Конституційне судочинство).....	74
Глава 32. ПРОКУРАТУРА - дискусія		74
Стаття 280.	(Завдання прокуратури).....	74
Стаття 281.	(Система прокуратури).....	74
Стаття 282.	(Повноваження прокуратури).....	74
Стаття 283.	(Генеральний прокурор).....	74

Стаття 284.	(Старші прокурори)	75
Стаття 285.	(Вимоги до прокурорів та кандидатів у прокурори)	75
Стаття 286.	(Несумісність).....	75
Стаття 287.	(Звільнення прокурорів)	75
Стаття 288.	(Процесуальна незалежність)	75
Стаття 289.	(Спеціальна прокуратура)	75
Стаття 290.	(Фінансування)	76
Глава 33. КОНТРОЛЬ	76	
Стаття 291.	(Контрольна влада)	76
Стаття 292.	(Уповноважені з прав людини).....	76
Стаття 293.	(Рахункова палата)	76
Стаття 294.	(Генеральна інспекція в сфері оборони та республіканської безпеки).....	77
Стаття 295.	(Центральна виборча комісія) – перенести в закон про вибори.....	77
Стаття 296.	(Антимонопольний Комітет)	77
Стаття 297.	(Нагляд і контроль, республіканські уповноважені - префекти).....	77
Стаття 298.	(Екзаменаційна Комісія).....	78
Стаття 299.	(Регуляторні органи).....	78
Розділ 7. ОПОСЕРЕДКОВАНІ СТОСУНКИ: З ПРИРОДОЮ ТА ЛЮДЬМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ	78	
Глава 34. ПРАВА ПРИРОДИ	78	
Стаття 300.	(Природа)	78
Стаття 301.	(Збалансоване споживання)	79
Стаття 302.	(Повноважний представник Природи в Республіці)	79
Стаття 303.	(Республіканська Інспекція Природи)	79
Глава 35. ЗЕМЛЯ.....	80	
Стаття 304.	(Земля).....	80
Глава 36. ПРАВА ДИТИНИ РЕСПУБЛІКИ	80	
Стаття 305.	(Дитина).....	80
Стаття 306.	(Вік зрілості)	80
Стаття 307.	(Захист прав дитини Республіки)	80
Стаття 308.	(Представник з прав дитини).....	81
Глава 37. ПРАВА ЛЮДЕЙ ІЗ ІНВАЛІДНІСТЮ	81	
Стаття 309.	(Людина з інвалідністю).....	81
Стаття 310.	(Захист прав людей з інвалідністю)	81
Стаття 311.	(Представник з прав людей з інвалідністю)	81
Розділ 8. ІНТЕЛЕКТ НАЦІЇ.....	82	

Глава 38. ІНТЕЛЕКТ	82
Стаття 312. (Інтелектуальна діяльність).....	82
Глава 39. ОСВІТА НАЦІЇ	82
Стаття 313. (Освіта).....	82
Глава 40. ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ	83
Стаття 314. (Право на здоров'я).....	83
Стаття 315. (Право на здорові умови життя).....	83
Стаття 316. (Право на медичну допомогу).....	83
Стаття 317. (Право на гідну смерть).....	83
Стаття 318. (Особливості самоврядування в системі охорони здоров'я)	83
Розділ 9. ГАРАНТІЇ	84
Глава 41. СТАБІЛЬНІСТЬ	84
Стаття 319. (Гарантії Конституції)	84
Глава 42. ПЕРЕГЛЯД	84
Стаття 320. (Принципи)	84
Стаття 321. (Процедура)	84
Розділ 10. ДОДАТКИ	84

ПРЕАМБУЛА

МИ – УКРАЇНЦІ, усвідомлюючи свою відповідальність перед нинішнім та майбутніми поколіннями, приймаємо на всеукраїнському референдумі цю **КОНСТИТУЦІЮ** на основі нашої самоврядності – та встановлюємо

НАШУ НОВУ РЕСПУБЛІКУ.

Розділ 1. МИ

Стаття 1. *(Ми)*

Ми – люди, які є громадянами України, цією Конституцією встановлюємо Республіку.

Ми – Республіка самоврядування та співуправління спільним надбанням на своїй землі на засадах суверенітету.

Ця Конституція є нашою спільною Згодою до ладнання.

Джерелом права є воля тих, хто домовився.

Стаття 2. *(Зasadничі права)*

1. Ця Конституція визнає наступні права засадничими:

- на гідність,
- на свободу та самореалізацію,
- на життя,
- на щастя у власному розумінні,
- на самоврядування,

- на договір з іншими,
- на власність,
- на перспективу в майбутньому.

Стаття 3. (Суспільний лад)

1. Суспільний Лад – це спосіб співжиття, визначений Суспільним Договором, та Конституційний порядок, визначений Конституцією та законами Республіки.

2. Суспільний Лад є узгодженою динамічною цілісністю організації співбуття в Республіці та з іншими, співволодіння та співуправління спільним надбанням, господарювання у взаємодії з Природою.

3. Суспільний Лад України є республіканським.

4. Суспільний договір визначає та встановлює принципи та установки співжиття та порядок їх змін. Суспільний договір є реалізацією установчої влади громадян Республіки.

5. Конституційний порядок — це встановлений Конституцією порядок організації і функціонування інститутів Республіки і суспільства, система суспільних відносин, що гарантуються, забезпечуються і регулюються законами, прийнятими відповідно до Конституції.

6. Конституційний порядок розвивається в напрямку, визначеному перехідними положеннями до наступної Конституції.

Стаття 4. (Форми співжиття)

7. Ця Конституція визнає як рівноправні різні договірні форми організації співжиття: приватну, громадську, республіканську.

Розділ 2. ВІДНОСИНИ МІЖ НАМИ

Глава 1. ГРОМАДЯНИН

Стаття 5. (Громадянство і громадянин)

1. Кожен, хто народився в Україні або від громадянина України, або за договором з Республікою є громадянином України.

2. В Республіці існує єдине громадянство.

3. Видача громадян Республіки забороняється.

4. Республіка гарантує громадянам, які перебувають за її межами, захист та заступництво.

5. Кожен громадянин, що досяг віку зрілості, має право добровільно відмовитися від громадянства України.

6. Набуття громадянства або підданства іншої держави означає втрату громадянства України з моменту набуття іноземного громадянства або підданства. Факт набуття іноземного громадянства або підданства встановлюється судом.

7. Республіка не визнає іншого громадянства або підданства своїх громадян.

8. Особам без громадянства громадянство Республіки надається відповідно до вимог цієї Конституції і закону.

Стаття 6. (Відповідальне громадянство)

1. Громадянин Республіки може бути відповідальним громадянином, або громадянином.

2. Відповідальним визнається громадянин, який набув громадянського рівня компетентності, досяг віку зрілості, має цифрову ідентичність, що складається з цифрового підпису та цифрового голосу, окрім визнаних судом недієздатними або ув'язнених за вироком суду, який вступив у законну силу. Усі інші громадяни вважаються громадянами з обмеженою відповідальністю.

3. Одночасно з набуттям відповідального громадянства особа набуває громадянський рівень компетентності відповідно до статті 153 цієї Конституції.

4. У разі втрати відповідального громадянства особа втрачає усі рівні компетентності.

Стаття 7. (Зобов'язання)

1. Громадянство зобов'язує дотримуватись цієї Конституції.
2. Відповідальний громадянин зобов'язаний захищати суверенітет і територіальну цілісність Республіки.

Стаття 8. (Право участі)

1. Відповідальний громадянин має право брати участь у референдумах, виборах, інших формах громадянського волевиявлення.
2. Відповідальний громадянин, має право бути обраним або призначеним на посади в органи публічного управління відповідно до його рівня компетентності. Втрата відповідального громадянства тягне за собою звільнення з такої посади.
3. Громадянин з обмеженою відповідальністю не має права обирати та бути обраним до органів публічного управління, а також брати участь у референдумах, виборах, інших формах громадянського волевиявлення.

Стаття 9. (Самовизначення та самореалізація)

1. Громадянин має право повної та гідної самореалізації у суверенному Ладі, в гармонії з суспільством, Людством та Природою.
2. Право на індивідуальне мислення не може бути обмежене.
3. Кожен має право на вільний вибір та вільний доступ до засобів комунікації.
4. Кожен має право на самовизначення та самореалізацію, що не обмежують свободу інших.
5. Право на свій життєвий шлях є невід'ємним правом кожного.

Стаття 10. (Гідність)

1. Гідність людини є основою прав і свобод.
2. Посягання на гідність не допускається.
3. Кожен має право захищати свою гідність усіма способами, окрім вочевидь злочинних.
4. **Громадянин має право на володіння зброєю згідно з законом.**

Стаття 11. (Права)

1. Відповідальний громадянин має право на співучасть в республіканському управлінні відповідного до свого рівня компетентності.
2. Відповідальний громадянин має право на повну, своєчасну та достовірну інформацію про прийняті публічні управлінські рішення, а також про хід та результати їх виконання.

Стаття 12. (Свобода)

1. Кожен, хто мислить та має волю - має право на свободу.
2. Рабство у будь-якій формі забороняється.
3. Примусова праця поза договором забороняється.
4. Торгівля людьми та мислячими істотами, щодо яких визнається свобода волі, забороняється.

Стаття 13. (Життя)

1. Кожен має право на життя.
2. Життя охороняється.
3. Посягання на життя є злочином.
4. Кожен має право захищати своє життя і життя інших усіма можливими способами.
5. Республіка гарантує захист життя кожного.
6. Кара смертю заборонена.
7. Право на гідну смерть є невід'ємним від права на життя.

Стаття 14. (Генетична та тілесна totoжність)

1. Втручання в генетичний код, структуру ДНК людини без її згоди забороняється.

2. Республіка розробляє методики та здійснює контроль за втручанням в генетичний код та структуру ДНК.
3. Право на своє біологічне тіло належить людині, що ніким і нічим не може бути обмежене.
4. Порядок клонування, протезування, трансплантації, імплантування визначається законом.

Стаття 15. *(Мова)*

1. Відповідальні громадяни повинні вільно володіти мовою Республіки.
2. Кожен має право спілкуватись, публічно висловлюватись та вивчати будь-яку мову.

Стаття 16. *(Здоров'я)*

1. Здоров'я людини є її особистою справою, окрім випадків, коли хвороба є або може стати загрозою здоров'ю інших людей.
2. Кожен має право на вибір засобів підтримки власного здоров'я, що не шкодять іншим людям.
3. Кожен має право на вільний вибір лікаря.
4. Шкода здоров'ю людини з боку інших людей не допускається.

Стаття 17. *(Освіта)*

1. Кожен має право на освіту впродовж всього життя.
2. Обмеження участі в приватних формах освіти не допускається.

Стаття 18. *(Приватність)*

1. Особисте житло недоторканне.
2. Недоторканність та охорона таємниці особистого життя гарантуються.
3. Таємне проникнення в житло, зокрема за рішенням суду, забороняється і є злочином.
4. Нетайне проникнення у житло дозволяється за рішенням суду або у випадку загрози життю людей.
5. Стеження, прослуховування та інші форми втручання в особисте життя людини без судового рішення забороняються. Тайне встановлення засобів спостереження та прослуховування в особистому житлі, зокрема за рішенням суду, забороняється і є злочином.
6. Громадянин має право на доступ до будь-якої інформації щодо себе, яка є у розпорядженні органів публічного управління, окрім республіканської таємниці і таємниці слідства.
7. Республіка гарантує захист конфіденційності персональних даних кожного.
8. Публічне порушення посадовими особами презумпції невинуватості забороняється і є злочином.

Стаття 19. *(Особиста недоторканність та самооборона)*

1. Кожен має право на фізичну та психічну недоторканність.
2. Наукові експерименти над людиною можуть проводитися лише за її особистою добровільною згодою.
3. Донорство можливе лише за особистою добровільною згодою людини.
4. Каткування, жорстоке та принизливе поведіння з людиною забороняються та є злочином.

Стаття 20. *(Приватна власність)*

1. Кожен має право на приватну власність та похідні від неї.
2. Приватною власністю є створені, придбані або успадковані у законний спосіб матеріальні та нематеріальні об'єкти. Кожен може вільно розпоряджатись своєю приватною власністю за умови дотримання вимог цієї Конституції та закону.
3. Приватна власність недоторкана.
4. Кожен має право на захист своєї власності усіма засобами, окрім вочевидь злочинних.
5. Право успадкування гарантується. Виконання волі спадкодавця не може бути оспорено.
6. Спадщина не підлягає оподаткуванню.

Стаття 21. *(Приватне управління)*

1. Республіка визнає приватне управління.

Стаття 22. *(Приватна культурна спадщина)*

1. Кожен має право на збереження, тлумачення, захист і розпорядження власною й родинною культурною спадщиною, збереження та захист власної пам'яті.

2. Кожен має право доступу до культурних цінностей Республіки.

3. Усі форми втручання в персональну пам'ять та персональну культурну спадщину без згоди її власника забороняються.

Стаття 23. *(Приватні дослідження, інновації та творчість)*

1. Дослідження, інноваційна діяльність та творчість є реалізацію інтелектуальної свободи та правом кожного.

2. Результати приватних досліджень, інноваційної діяльності та творчості не можуть бути використані без згоди автора або його правонаступників.

3. Приватні дослідження, інноваційна діяльність та творчість, які потенційно шкідливі для людини, суспільства та довкілля можуть бути заборонені судом.

4. Інноваційна діяльність є інтелектуальною.

5. Республіка забезпечує створення сприятливого середовища та дієвих механізмів підтримки досліджень, інноваційної діяльності та творчості.

Стаття 24. *(Право на договір)*

1. Право громадянина на договір з іншим громадянами, договірними спільнотами, Республікою, а також з іноземними фізичними або юридичними особами, міжнародними організаціями гарантується.

2. Договір є вільним щодо вибору сторін, змісту та умов, які не повинні суперечити Конституції та законам Республіки, а також нормам міжнародного права і міжнародними зобов'язанням України, у разі якщо одна зі сторін договору є іноземною особою, іноземною або міжнародною організацією.

3. Сторони договору можуть вільно обирати арбітра для вирішення спорів щодо реалізації договірних відносин. Визначення за погодженням сторін арбітра є невід'ємною умовою будь якого договору. В разі неможливості узгодження арбітра, спори щодо реалізації договору вирішуються відповідним республіканським судом за місцем укладання договору.

4. Договір є незмінним протягом терміну своєї дії, якщо сторони не домовились про інше.

5. Різні договори одного і того ж суб'єкта не повинні суперечити один одному. Сторони у договорі повинні вказати, що він не суперечить іншим їхнім договорам.

6. У разі суперечності договорів, вищу юридичну силу має договір укладений раніше.

7. Відповідальність учасників договору, який був укладений пізніше, несе сторона, з вини якої виникла суперечність.

8. Договір може містити домовленості, з питань що не врегульовані законодавчими або іншими нормативними актами, юрисдикція яких поширюється, принаймні, на одну зі сторін договору.

9. У разі законодавчого або іншого нормативного врегулювання зазначених питань, у спосіб якому договір не відповідає, договір має бути переукладений.

10. Судові спори між учасниками договору можуть підлягати розгляду в різних юрисдикціях.

11. Порядок вибору юрисдикції та суду повинен бути передбачений договором у спосіб, що не дозволяє двозначного тлумачення, зокрема, шляхом опису можливих конфліктних ситуацій, з визначенням порядку вибору юрисдикції та суду для кожної із них.

12. У разі виникнення судового спору у непередбаченій договором ситуації, рішення про юрисдикцію приймають або сторони договору, або суд, у разі коли сторони не можуть досягти згоди.

Глава 2. ГРОМАДЯНСЬКІ СВОБОДИ

Стаття 25. *(Свободи)*

1. Відповідальний громадянин має свободу участі або неучасті в республіканському співуправлінні.
2. Індивідуальні або колективні дії, що спонукають до порушення прав і свобод людини, війни, насилля, руйнації суверенітету або територіальної цілісності Республіки, забороняються за винятком, якщо такі дії перешкоджають або є супротивом спроби встановлення диктатури або тиранії.
3. Кожен має свободу вираження поглядів і переконань, свободу слова, свободу зібрань.
4. Республіка гарантує кожному свободу поглядів і переконань, свободу совісті, вибору релігії або відмови від неї.
5. Кожному гарантується право вільно здійснювати релігійні обряди індивідуально або колективно.

Стаття 26. *(Зібрання)*

1. Усі мають право вільно і мирно збиратись без дозволів або попереджень. Відповідальність за дотримання правопорядку під час зібрань несуть їх організатори.
2. Кожен має право організовувати мирні зібрання та брати або не брати у них участь.
3. Громадяни мають право на повстання проти тиранії.

Стаття 27. *(Свобода слова)*

1. Кожен вільний у своєму мисленні та висловлюваннях.
2. Кожен індивід або група людей мають право на висловлювання своїх думок, ідей, поглядів без цензури, помсти або санкцій, а також формувати порядок денний публічних дискусій та пропонувати і поширювати інновації у спосіб, який не порушує Конституцію та закони Республіки.
3. Кожен може вільно отримувати, зберігати та поширювати публічну інформацію у спосіб, який не порушує Конституцію та закони Республіки.
4. Органи публічного управління зобов'язані інформувати про стан справ у всіх сферах публічного життя, прийняті публічні управлінські рішення, хід та результати їх виконання. Порядок інформування визначається законом.
5. Не підлягають розголошенню або розповсюдженню персональні дані та інформація, яка є республіканською таємницею.
6. Кожен має право вільного доступу до публічних архівів та до публічних реєстрів, окрім республіканської таємниці і персональних даних інших людей.
7. Обмеження щодо розповсюдження інформації, яка може зашкодити дітям, встановлюються законом.

Стаття 28. *(Академічна та творча свобода)*

1. Кожному гарантується свобода творчого самовираження.
2. Кожному гарантується право на свій розсуд та у свій спосіб займатися наукою, мистецтвом і вільно здобувати професійну та вищу освіту.

Стаття 29. *(Економічна свобода)*

1. Кожному гарантується економічна свобода та рівність умов ведення підприємництва.
2. Обмеження економічної свободи можливе винятково з урахуванням публічного інтересу та відповідно до закону і не повинне бути надмірним.

Стаття 30. *(Вільне пересування та проживання)*

1. Республіка гарантує кожному право вільно пересуватися та вільно обрати місце проживання у її межах.
2. Нікому не може бути заборонено покидати межі Республіки, окрім як за рішенням суду.

Стаття 31. *(Щастя)*

1. Кожен має право на щастя у своєму власному розумінні.

Глава 3. СПРАВЕДЛИВІСТЬ

Стаття 32. *(Право і справедливість)*

1. Право, як система регулювання суспільних відносин Республіки, базується на принципах справедливості - доступності для кожного і спільного блага для всіх, та встановлюється Конституцією, законодавством, судом, арбітром і договором.

Стаття 33. *(Право на належне урядування)*

2. Республіка гарантує кожному право на належне урядування.
3. Органами публічного управління у Республіці є органи республіканського управління, органи громад та органи об'єднань.
4. Стратег Республіки, Стратегічна Рада та її члени, Стратегічний Форум та його учасники, Центральна Рада та депутати Республіки діють винятково в межах повноважень визначених цією Конституцією. Інші органи та посадові особи республіканського управління діють винятково в межах повноважень, визначених Конституцією та законами Республіки. Громади, об'єднання, їхні органи та посадові особи діють винятково в межах повноважень, визначених цією Конституцією, законами Республіки та Статутами відповідно громад, об'єднань.
5. Рішення органів та посадових осіб публічного управління є публічними рішеннями.
6. Органи та посадові особи публічного управління зобов'язані мотивувати свої рішення.

Стаття 34. *(Захист від свавілля)*

1. Будь-який акт або дія органів публічного управління, їх посадових осіб, не передбачені їхніми повноваженнями, а також бездіяльність всупереч зазначеним повноваженням, є свавіллям і тягне за собою юридичну відповідальність.
2. Кожен може оскаржити будь-які акти, дії або бездіяльність органів публічного управління та їхніх посадових осіб у суді.
3. Кожен має право в будь-який спосіб фіксувати своє спілкування з представниками публічного управління та звертатися безпосередньо до суду. Матеріали такої фіксації є допустимими доказами в суді.

Стаття 35. *(Заборона монополій)*

1. Будь-які монополії та олігополії - економічні, політичні, соціальні, культурні, етичні тощо, що поєднують володіння, розпорядження і використання, забороняються.

Стаття 36. *(Звернення)*

1. Громадянин України або кожен, хто перебуває на території Республіки, має право подати звернення до будь-якого органу або посадової особи публічного управління з питання, що належить до повноважень зазначеного органу, особи.
2. Звернення поділяються на:
 - 1) інформаційні запити;
 - 2) звернення щодо отримання адміністративної послуги;
 - 3) звернення про припинення порушення порядку;
 - 4) петиції;
 - 5) громадянські ініціативи.
3. Органи, посадові особи, яким подано звернення, зобов'язані надати мотивовану відповідь у строки, визначені законом.
4. Якщо зміст звернення передбачає рішення відповідного органу, посадової особи, зазначене рішення повинно бути прийнято у порядку та у строки визначені цією Конституцією та законом.
5. Для надання відповіді, розгляду звернення органам публічного управління, їх посадовим особам забороняється вимагати від заявника дані, що є у розпорядженні органів публічного управління або містяться у публічних реєстрах або архівах.

6. Право на своєчасний, неупереджений та справедливий розгляд звернень органами, посадовими особами публічного управління захищається судом.

Стаття 37. *(Інформаційний запит)*

1. Інформаційний запит подається до органу, посадової особи публічного управління з питання, що належить до повноважень зазначеного органу або особи.

2. Інформаційний запит не повинен подаватись щодо даних, що містяться в режимі відкритого доступу на офіційних електронних ресурсах органів публічного управління, їхніх посадових осіб або у публічних реєстрах чи архівах.

Стаття 38. *(Петиції)*

7. Петиції – це пропозиції щодо невідповідних або неналежно впорядкованих питань.

8. Порядок ініціювання, підтримки та розгляду петицій визначається цією Конституцією та законом.

Стаття 39. *(Громадянські ініціативи)*

1. Громадянські ініціативи — це пропозиції щодо змін порядкування у Республіці, громаді та у діяльності їхніх органів.

2. Громадянські ініціативи можуть стосуватись усіх республіканських, суспільних, громадських сфер, зокрема, законодавства, інновацій, соціальних новацій – проектів, програм, планів, стратегій.

3. Порядок ініціювання, підтримки та розгляду громадянських ініціатив визначається цією Конституцією та законом.

4. Інституційне забезпечення підтримки громадянських ініціатив включає:

- 1) Республіканську експертну раду громадянських ініціатив, яка формується всеукраїнськими професійними об'єднаннями;
- 2) Офіс громадянсько-професійних експертиз;
- 3) Проектний офіс громадянських ініціатив;
- 4) Фонд підтримки громадянських ініціатив.

Стаття 40. *(Заборона зловживати правом)*

1. Ніщо в цій Конституції не повинно тлумачитися як таке, що обмежує права та свободи. Звуження законами або іншими актами прав і свобод людини, визначених цією Конституцією, не допускається.

2. Конституційні права і свободи можуть бути обмежені винятково в умовах воєнного чи надзвичайного стану, у випадках загрози республіканській безпеці, життю або здоров'ю людей, на підставі закону, необхідного для демократичного врядування, та відповідно до принципів цієї Конституції. Не можуть бути обмежені гідність людини та право на щастя.

Стаття 41. *(Доступ до правосуддя)*

1. Ніхто не може бути обмежений у праві звернення до суду.

2. Республіка гарантує кожному звернення до суду та отримання послуг судочинства.

3. Кожен має право на своєчасний, справедливий, неупереджений, публічний розгляд його справи компетентним судом, крім випадків, передбачених пунктом 4 частини першої статті 265 цієї Конституції.

4. Республіка гарантує кожному громадянину правовий професійний захист у суді. Це право забезпечується загальним обов'язковим правовим страхуванням.

Стаття 42. *(Кримінальна відповідальність)*

1. Кримінальна відповідальність в Республіці настає з 14 років за скоєння кримінального правопорушення. Кримінальні правопорушення поділяються на кримінальні проступки та кримінальні злочини.

2. Ніхто не може бути визнаний винуватим та покараним за дії, що на момент їх вчинення або на момент ухвалення судового рішення не вважалися правопорушенням.

3. Кожен вважається невинуватим, поки його вина не встановлена відповідним судом.
4. Людина може бути позбавлена свободи лише за судовим рішенням.
5. Позбавлення свободи за боргові зобов'язання забороняється.
6. З підстав, визначених законом, людина може бути затримана без дозволу суду не більше ніж на двадцять чотири години.
7. У досудовому розслідуванні процесуальні дії за участю затриманого, підозрюваного, обвинуваченого можуть здійснюватись лише у присутності його адвоката. У разі відмови затриманого, підозрюваного, обвинуваченого обрати адвоката у визначений законом термін, адвоката призначає суд.
8. На вимогу свідка, під час здійснення процесуальних дій за його участю під час досудового розслідування, має право бути присутнім визначений ним адвокат.
9. Захисником у кримінальному провадженні у суді може бути будь-хто за вибором сторони захисту. В разі відмови сторони захисту обрати захисника у визначений законом термін, захисника призначає суд.
10. Судове засідання, стороною якого є громадянин, який не досяг стану зрілості, відбувається за участі Уповноваженого з прав дитини як сторони процесу, що представляє Республіку.

Стаття 43. *(Позбавлені свободи)*

1. Кожен, хто перебуває в місцях ув'язнення, має всі права, крім тих, в яких його обмежено цією Конституцією та судовим рішенням.
2. Республіка зобов'язана забезпечити належні умови утримання та належне ставлення до ув'язнених, та вживати заходів щодо недопущення негідного поводження з ними.
3. Кожному ув'язненому гарантується надання невідкладної і належної медичної допомоги.
4. Кожному ув'язненому гарантується конфіденційність зустрічі із захисником. Обмеження у наданні зустрічей із захисниками та родичами забороняється.
5. Республіка гарантує ув'язненим вільний доступ до засобів масової інформації.
6. Республіка гарантує ув'язненим доступ до листування, Інтернету та інших інформаційних систем і засобів зв'язку з урахуванням суспільної безпеки.
7. Дисциплінарні покарання ув'язнених мають бути адекватними та співмірними проступку, не шкодити здоров'ю і не принижувати людську гідність.
8. Кожен, хто перебуває в місцях ув'язнення, має право оскаржити дії адміністрації в суді за максимально обмеженою в часі процедурою.
9. Кожен, хто перебуває в місцях ув'язнення, має право на звернення до органів публічного управління, а також до міжнародних організацій відповідно до міжнародних зобов'язань України. Посадові особи місць ув'язнення зобов'язані сприяти реалізації вказаного права.
10. Ув'язнений не може бути примушений до праці. Експлуатація праці ув'язнених заборонена. Ув'язнені мають право на самореалізацію.

Стаття 44. *(Відшкодування збитків)*

1. Республіка зобов'язана кожному відшкодувати прямі збитки, що заподіяні органами або посадовими особами республіканського управління або їх бездіяльністю.

Глава 4. РІВНІСТЬ

Стаття 45. *(Рівність прав)*

1. Усі рівні перед Конституцією і законами Республіки.
2. Будь-хто, хто займає будь-яку посаду публічного управління, не може мати жодного імунітету.
3. Запобіжний захід, що обмежує свободу пересування Стратега Республіки, члена Стратегічної Ради, депутата Республіки в межах України, може бути призначений винятково за попередньою згодою Стратегічної Ради.

Стаття 46. *(Недомінація однієї волі над іншою)*

1. Примусове насадження однієї волі іншій забороняється.
2. Ніхто не може бути примушений до членства або відмови від членства у будь-якій договірній спільноті, до участі або неучасті у будь-якій її діяльності світській або релігійній.

Стаття 47. *(Рівність статей та гендерів)*

1. Рівноправність чоловіків та жінок та гендерна рівність гарантуються.

Стаття 48. *(Недискримінація та рівність перед законом)*

1. Дискримінація у будь-якій формі та за будь-якою ознакою забороняється.
2. Всі громадяни рівні у своїх правах, свободах і перед законом. Нерівне поводження по відношенню до окремих груп громадян допускається лише за законом і у випадках, коли це необхідно для досягнення рівності по суті.

Стаття 49. *(Права інакших)*

1. Республіка визнає право предків на всеохоплюючу та демонополізовану пам'ять і оцінку їхніх здобутків в теперішньому житті.
2. Наступні покоління та нащадки мають право на життя в Україні в умовах не гірших, ніж нинішнє покоління.
3. Кожен має право на будь-яку власну ідентичність і на будь-яке перспективне самовизначення, яке надає його буттю смисл.

Глава 5. СОЛІДАРНІСТЬ

Стаття 50. *(Право спільності)*

1. Відповідальний громадянин має право на співучасть у справах Республіки, Громади, Об'єднання.
2. Громадянин має право на співволодіння спільним.

Стаття 51. *(Спільна відповідальність за Природу)*

1. Кожен несе відповідальність за охорону Природи.
2. Республіка встановлює екологічний порядок та забезпечує його дотримання.
3. Республіка гарантує кожному безперешкодний доступ до водойм, лісів та інших об'єктів Природи, які не є заповідними та знаходяться у розпорядженні Республіки.
4. Інформація щодо стану та будь-яких впливів на Природу є публічною.

Стаття 52. *(Закордонні українці)*

1. Республіка встановлює, всебічно зміцнює та розвиває відносини з українцями, які проживають за її межами.

Глава 6. СОЦІАЛЬНІСТЬ

Стаття 53. *(Шлюбне партнерство)*

1. Всі відносини партнерства, включаючи шлюбне, є договірними.
2. Кожен вільний вступати в шлюбне партнерство з кожним. Ніхто не може бути примушений до шлюбного партнерства.

Стаття 54. *(Сім'я)*

3. Кожен має право на спільне проживання та спільне ведення домогосподарства.
4. Ніхто не може бути будь-яким чином обмежений в народженні дітей.
5. Кожна жінка та чоловік вільні вступати або не вступати у шлюб. Ніхто не може бути примушений до шлюбу.
6. Кожен має рівні права і обов'язки у сім'ї. Кожен з батьків має рівні права щодо виховання та розвитку дитини.

7. Кожній жінці гарантується право на безоплатну медичну допомогу під час вагітності та пологів.

Стаття 55. *(Діти Республіки)*

1. Кожна дитина Республіки рівна від народження в доступі до системи виховання, освіти, охорони здоров'я та належного розвитку.
2. Кожній дитині Республіки гарантується піклування та захист.
3. Кожній дитині Республіки гарантується створення умов для всебічного розвитку.
4. Інтереси дитини Республіки мають перевагу при прийнятті будь-якого рішення щодо неї, зокрема у випадках розлучення батьків або усиновлення/удочеріння.
5. Дитині гарантується право на індивідуальність та висловлювання своєї думки.
6. Дитина Республіки має право на опіку. Дитині Республіки, яка позбавлена батьківського піклування, Республіка гарантує створення належних умов для життя та всебічного розвитку.

Стаття 56. *(Перестарілі громадяни Республіки)*

1. Перестарілий вік є станом людини, в якому вона втрачає здатність самостійно забезпечувати потреби особистісного та соціального життя. Перестарілими Республіки є громадяни, які опинилися в стані перестарілості.
2. Кожен перестарілий Республіки має право на гідну старість.
3. Інтереси перестарілого Республіки мають перевагу при прийнятті будь-якого рішення щодо нього.
4. Перестарілий Республіки має право на опіку. Перестарілому Республіки, який позбавлений піклування, Республіка гарантує створення належних умов для життя.

Стаття 57. *(Захист)*

1. Кожному гарантується якість продуктів споживання, ліків та послуг, що встановлені споживчим порядком, визначеним Законом.
2. Кожному гарантується якість води і повітря, що встановлені екологічним порядком, визначеним Законом.
3. Кожному гарантується відшкодування прямих збитків, спричинених його життю та здоров'ю від діяльності або бездіяльності органів республіканського управління, об'єднань та приватних компаній.

Глава 7. ЦИФРОВА ІДЕНТИЧНІСТЬ ГРОМАДЯНИНА

Стаття 58. *(Визначення цифрової ідентичності Громадянина)*

1. Цифрова ідентичність громадянина складається з цифрового підпису, цифрового голосу та цифрового образу.
 1. Цифровий підпис – вид електронного підпису громадянина, отриманий шляхом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним поєднується і дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача.
 2. Цифровий голос – це засіб голосування громадянина із використанням цифрових технологій.
 3. Цифровий образ – це сукупність цифрових публічних та персональних даних про громадянина.

Стаття 59. *(Республіканський реєстр цифрових підписів)*

1. Цифрові підписи містяться у Республіканському реєстрі цифрових підписів, який утворює та веде Адміністратор Реєстру.
2. Порядок утворення та ведення Республіканського реєстру цифрових підписів визначається законом.

Стаття 60. *(Цифровий підпис Громадянина)*

1. Громадянин має право на цифровий підпис.

2. Відповідальний громадянин повинен мати цифровий підпис.
3. Цифровий підпис набувається громадянином шляхом особистої реєстрації у Республіканському реєстрі цифрових підписів. Цифровий підпис є персональною власністю громадянина.

Стаття 61. *(Республіканський реєстр цифрових голосів)*

1. Цифрові голоси, їх статуси та результати голосувань містяться у Республіканському реєстрі цифрових голосів, який утворює та веде Центральна виборча комісія – Адміністратор Реєстру.
2. Адміністратор Республіканського реєстру цифрових голосів забезпечує Республіканське цифрове голосування, створює умови та визначає правила сумісності з іншими реєстрами для здійснення цифрового голосування у органах публічного управління, Громадах, Об'єднаннях.
3. Порядок утворення та ведення Республіканського реєстру цифрових голосів визначається законом.

Стаття 62. *(Цифровий голос)*

1. Цифровий голос мають лише відповідальні громадяни Республіки. Відповідальний громадянин повинен мати цифровий голос.
2. Цифровий голос набувається шляхом особистої реєстрації у Республіканському реєстрі цифрових голосів. Цифровий голос є персональною власністю громадянина.

Стаття 63. *(Статус Цифрового голосу)*

1. Цифровий голос має Статус, що визначається сукупністю даних його власника.
2. Статус Цифрового голосу визначається такими даними:
 - 1) відповідальним громадянством;
 - 2) цифровим підписом;
 - 3) компетентнісним рівнем;
 - 4) належністю до Громади, Об'єднання, органів публічного управління.
3. В разі недостовірності зазначених даних, Адміністратор має право звернутись до суду щодо зупинення використання Цифрового голосу Громадянина до усунення недостовірності.
4. Громадянин має право вільного доступу до Статусу свого Цифрового голосу.

Стаття 64. *(Використання Цифрового голосу)*

1. Цифровий голос може бути використаний відповідальним громадянином в Республіці, Громаді, Об'єднанні у голосуванні з питань, з яких він має право голосу відповідно до цієї Конституції, закону, Статуту Громади або Об'єднання.
2. Громадянин голосує особисто. У разі якщо громадянин не має фізичної можливості проголосувати особисто голосування здійснюється в інший спосіб, передбачений законом.
3. Цифровий голос може бути використаний для голосування з кожного питання не більше одного разу.
4. Результат голосування автоматично заноситься до статусу Цифрового голосу громадянина.
5. Результати таємного голосування Цифровим голосом належать до персональних даних.

Стаття 65. *(Запрошення до цифрового голосування)*

1. Після призначення голосування, крім голосувань в органах публічного управління, Адміністратор Республіканського реєстру цифрових голосів надсилає усім, хто має право на участь у голосуванні цифрове запрошення до участі, із зазначенням компетентнісного рівня питання, що виноситься на голосування.

Стаття 66. *(Система цифрового доступу)*

1. Для забезпечення доступу до цифрових даних утворюється та діє Республіканська система цифрового доступу.
2. Порядок утворення та ведення Республіканської системи цифрового доступу визначається законом.

3. Республіканська система цифрового доступу має пункти доступу у кожному населеному пункті.
4. Республіканська система цифрового доступу забезпечує:
 - 1) вільний доступ до цифрових публічних даних;
 - 2) доступ до цифрових реєстрів відповідно до закону;
 - 3) доступ до участі у цифрових громадянських ініціативах;
 - 4) можливість таємного цифрового голосування.

Розділ 3. ДОГОВІРНІ СПІЛЬНОТИ: ГРОМАДИ, ОБ'ЄДНАННЯ

Глава 8. ДОГОВІРНІ СПІЛЬНОТИ

Стаття 67. *(Визнання самоврядування)*

1. В Республіці визнається та гарантується самоврядування.
2. Самоврядування у Республіці здійснюється через Договірні спільноти.
3. Самоврядування є правом та можливістю членів Договірної спільноти самостійно здійснювати спільну діяльність, яка не суперечить Конституції та законам Республіки.

Стаття 68. *(Право на об'єднання)*

1. Усім гарантується право за власною ініціативою, вільно, без дозволів або попереджень об'єднуватись у Договірні спільноти.
2. Договірні спільноти є самоврядними. Ніхто не має права втручатися у діяльність договірних спільнот, якщо останні не порушують цю Конституцію або закон.
3. Договірні спільноти можуть реєструватись або не реєструватись у Республіці.
4. Обов'язковій реєстрації підлягають договірні спільноти, що відповідно до цієї Конституції мають право участі у республіканському співуправлінні.

Стаття 69. *(Реєстрація Договірних спільнот) – **винести в окремий закон***

1. Реєстрація Договірних спільнот здійснюється за повідомчим принципом і полягає у внесенні їх до Республіканського реєстру договірних спільнот.
2. Порядок формування та ведення Реєстру визначається законом.
3. З метою реєстрації Договірна спільнота подає Республіканському реєстратору заяву та Статут спільноти, завірені підписами її засновників або осіб уповноважених на те засновниками.
4. За умови подання заяви та Статуту внесення Договірної спільноти до Реєстру гарантується.
5. З моменту внесення до Реєстру, Договірна спільнота є юридичною особою.
6. Договірна спільнота, відповідно до свого Статуту, може прийняти рішення про відмову від реєстрації. За умови подання відповідного рішення, вилучення Договірної спільноти із Реєстру гарантується. З моменту вилучення з Реєстру Договірна спільнота не є юридичною особою.

Стаття 70. *(Обмеження)*

1. Захист оригінальних назв Договірних спільнот гарантується.
2. Дублювання оригінальних назв договірних спільнот одного і того ж виду забороняється. Договірна спільнота, яка дублює існуючу оригінальну назву, не може бути зареєстрована.

Стаття 71. *(Участь у співуправлінні)*

1. Зареєстровані договірні спільноти мають право брати участь у республіканському співуправлінні.
2. Незареєстровані договірні спільноти не мають права брати участі у республіканському співуправлінні.

Стаття 72. *(Компетентність рішень Договірних спільнот)*

1. Рішення щодо утворення та припинення Договірних спільнот належать до громадянського рівня компетентності.
2. Рішення Договірних спільнот належать до громадянського рівня компетентності.
3. Рішення посадових осіб та органів зареєстрованих Договірних спільнот належать до громадського рівня компетентності.

Стаття 73. *(Види Договірних спільнот)*

1. Зареєстровані договірні спільноти поділяються на Громади та Об'єднання.

Глава 9. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ, ГРОМАДИ

Стаття 74. *(Засади місцевого самоврядування)*

1. В Республіці визнається і діє місцеве самоврядування.
2. Місцеве самоврядування в Республіці здійснюється через Громади.
3. Місцеве самоврядування є правом та можливістю членів Громади самостійно здійснювати спільну діяльність, яка не суперечить Конституції та законам Республіки.

Стаття 75. *(Визначення Громади, членство)*

1. Громади утворюються і діють відповідно до територіального устрою Республіки у населених пунктах – селах, містах та інших урбаністичних утвореннях, визначених законом.
2. Громада утворюється і діє для реалізації спільних самоврядних інтересів її членів.
3. Громадою є визначена її Статутом сукупність громадян.
4. Членам Громади - відповідальним громадянам гарантується право вільного виходу зі складу Громади.

Стаття 76. *(Утворення Громади)*

1. Громада утворюється у одному або кількох населених пунктах з числа сіл та міст.
2. Рішення про утворення Громади мешканці села, міста чи іншого урбаністичного утворення та інші визначені законом відповідальні громадяни приймають шляхом громадянського волевиявлення, відповідно до вимог цієї Конституції.
3. Одночасно із зазначеним рішенням, і у той же спосіб, приймається Статут Громади, а також визначаються особи, уповноважені подати рішення та Статут для реєстрації Громади.
4. Якщо Громаду створюють мешканці кількох населених пунктів, то в кожному з них Рішення про утворення Громади та один і той самий Статут приймаються окремо. Також окремо визначаються особи, уповноважені на реєстрацію Громади.ють

Стаття 77. *(Єдність території населеного пункту і Громади)*

1. У одному населеному пункті може утворюватися не більше як одна Громада. При цьому окремі її члени мають право входити до складу інших громад, відповідно до їх Статутів, на індивідуальній основі.

Стаття 78. *(Ліквідація Громади, вихід з її складу)*

1. Рішення про ліквідацію Громади приймається шляхом громадянського волевиявлення, у тому ж порядку, що і її утворення.
2. У разі якщо Громада утворена мешканцями кількох населених пунктів, мешканці кожного із них шляхом громадянського волевиявлення відповідно до вимог цієї Конституції можуть прийняти рішення про вихід зі складу Громади за процедурою, передбаченою договором про утворення Громади. З моменту вступу у силу зазначеного рішення до набуття або повернення статусу Громади у такому населеному пункті вводиться республіканське управління.

Стаття 79. *(Реєстрація Громади)*

1. Громада підлягає обов'язковій республіканській реєстрації.

2. З метою реєстрації, уповноважені на те особи, подають Республіканському реєстратору заяву, Статут Громади та рішення мешканців кожного населеного пункту, про утворення Громади та прийняття її Статуту.

3. З моменту реєстрації Громада є юридичною особою.

Стаття 80. *(Право голосу, участі у справах Громади)*

1. Право Голосу у Громаді мають її члени відповідно до її Статуту / усі її члени-відповідальні громадяни.

Стаття 81. *(Територія Громади)*

1. Територія кожного населеного пункту, мешканці якого утворили Громаду, належить до складу території цієї Громади.

2. За Договором із Республікою до складу території Громади може належати частина території поза межами населених пунктів.

3. До складу території Громади не може належати територія іншої Громади або її частина.

Стаття 82. *(Склад території Громади)*

1. Територія Громади складається з територій усіх населених пунктів, мешканці яких утворили Громаду, а також з території поза межами населених пунктів, визначеної Договором із Республікою.

2. Зовнішня межа зазначених територій є межею території Громади, яка відокремлює її, від:

- території суміжної Громади;
- території, що не належить до жодної Громади;
- території, на яку не поширюється суверенітет Республіки.

3. Громада набуває територію з моменту реєстрації.

Стаття 83. *(Поділ території Громади)*

1. Територія Громади може поділятися на структурні одиниці. Зазначений поділ здійснюється Громадою, відповідно до її Статуту.

2. За Договором між Громадою і частиною її членів-відповідальних громадян можуть створюватись міські, сільські, районні у населених пунктах, будинкові, вуличні, квартальні та інші Органи територіальної самоорганізації населення. Істотною частиною зазначеного Договору повинно бути Положення про даний Орган територіальної самоорганізації.

3. За Договором між Громадою і органом територіальної самоорганізації населення, останній може наділятися частиною повноважень, фінансів, майна Громади.

4. Посадові особи Органів територіальної самоорганізації населення повинні мати рівень компетентності не нижче громадського.

5. Рішення Органів територіальної самоорганізації населення належать до громадянського рівня компетентності. Рішення посадових осіб Органів територіальної самоорганізації населення належать до громадського рівня компетентності.

Стаття 84. *(Мова Громади)*

1. Мовою громад є українська.

2. Громада може встановлювати також інші мови Громади.

Стаття 85. *(Самостійність Громади)*

1. Самостійною визнається Громада, що здатна забезпечити виконання свого Статуту та вимог цієї Конституції, є самоврядною, недотаційною і спроможною забезпечити громадський порядок на території Громади.

2. Несамостійна Громада може бути ліквідована рішенням Стратегічної Ради.

3. З моменту вступу у силу зазначеного рішення у населених пунктах, територія яких входила до складу ліквідованої Громади вводиться республіканське управління.

Стаття 86. *(Істотні умови Статуту) – винести в окремий закон*

1. Серед істотних умов Статуту Громади повинні бути:

- 1) власна назва Громади, яка не повинна співпадати з назвою іншої зареєстрованої Громади;
 - 2) умови членства у Громаді. Порядок його набуття та припинення;
 - 3) порядок прийняття рішень Громадою;
 - 4) органи Громади, їхні повноваження, порядок прийняття рішень, термін дії, звітність, порядок формування та ліквідації;
 - 5) порядок утворення та формування складу Виборчої комісії громади, дільничних та окружних виборчих комісій. Члени виборчих комісій повинні мати рівень компетентності не нижче громадського;
 - 6) порядок утворення, формування складу та ліквідації органів громади;
 - 7) порядок обрання та звільнення посадових осіб Громади. Посадові особи Громади повинні мати рівень компетентності не нижче громадського;
 - 8) порядок виборів мирових суддів. Мирові судді повинні мати рівень компетентності не нижче громадського;
 - 9) порядок ініціювання та здійснення громадянського волевиявлення;
 - 10) склад та обсяги співволодіння членів Громади;
 - 11) джерела та порядок фінансування діяльності Громади;
 - 12) порядок розпорядження та користування власністю Громади;
 - 13) порядок запозичень і застави майна Громади;
 - 14) порядок забезпечення охорони республіканського та громадського ладу на території Громади;
 - 15) порядок поділу території Громади на структурні одиниці, їх найменування, організація управління ними;
 - 16) порядок укладання і розірвання Договорів Громади;
 - 17) відносини з не членами Громади;
 - 18) терміни і порядок перегляду Статуту;
 - 19) порядок реорганізації, ліквідації Громади;
 - 20) інші умови, визначені цією Конституцією або Громадою.
3. Внесення змін до Статуту здійснюються шляхом громадянського волевиявлення у Громаді, відповідно до вимог цієї Конституції.

Стаття 87. *(Громадська охорона здоров'я)*

1. Громада опікується громадською охороною здоров'я.
2. З цією метою Громада може утворювати заклади охорони здоров'я.
3. На території Громади заклади охорони здоров'я приватної та республіканської форм власності, а також іноземні заклади охорони здоров'я утворюються та діють за договорами з Громадою.
4. На своїй території Громада забезпечує надання первинної медичної допомоги.

Стаття 88. *(Фізична культура і спорт у Громаді)*

1. Громада опікується розвитком фізичної культури і спорту у Громаді.

Стаття 89. *(Громадська освіта)*

1. Громада опікується громадською освітою.
2. Громада забезпечує реалізацію республіканської освітньої політики, а також має право на своїй території на реалізацію власних освітніх програм, може утворювати освітні заклади дошкільної, шкільної, позашкільної, професійної та вищої освіти.
3. На території Громади освітні заклади приватної, громадської та власності об'єднань, а також республіканської форм власності, а також іноземні освітні заклади утворюються та діють за договорами з Громадою.

Стаття 90. *(Громадська спадщина і культура)*

1. Культурна спадщина Громади є об'єктом співволодіння членів Громади і використовується та охороняється нею.
2. Громада забезпечує збереження, захист та розпорядження своєю культурною спадщиною та обирає форми збереження і захисту власної пам'яті.
3. Громада несе відповідальність за збереження спадщини, культури та традицій, що знаходяться на її території.
4. Громада несе відповідальність за стан культурного ландшафту, з яким вона пов'язана.
5. Громада створює умови реалізації республіканської політики в сфері збереження та охорони культурної спадщини Республіки

Стаття 91. *(Громадська безпека)*

1. Громада може створювати власні органи охорони порядку, які діють в межах Конституції та законів Республіки.

Стаття 92. *(Первинна правова допомога у Громаді)*

1. Громада надає первинну правову допомогу своїм членам.

Стаття 93. *(Охорона довкілля)*

1. Громада здійснює відповідальне користування Природою в межах своєї території відповідно до цієї Конституції.

Стаття 94. *(Соціальний захист у Громаді)*

1. Громада організує соціальний захист своїх членів в межах своїх можливостей.

Стаття 95. *(Землекористування у Громаді)*

1. На території Громади можуть міститись земельні ділянки усіх форм власності, що передбачені цією Конституцією. Зміна форми власності земельних ділянок визначається законом.
2. Громада може мати у власності земельні ділянки на своїй території, на території іншої Громади, на території поза межами будь-якої Громади.
3. Громади мають право власності на землю в частині розпорядження в межах, визначених Конституцією і законами Республіки та статутами громад.
4. Громади мають право власності на землю в частині відповідального користування відповідно до цієї Конституції, закону та статуту.
5. Громада здійснює відповідальне користування землею, що знаходиться в межах її території, в інтересах Громади та Республіки.
6. Республіка здійснює контроль за використанням земель Громадами.

Стаття 96. *(Власність Громад)*

1. Громада має право на власність.
2. Власність Громади є публічною власністю.
3. Власністю Громади є рухоме і нерухоме майно, земля та інші природні ресурси в частині користування, громадська культурна спадщина, що є у співволодінні її членів, доходи бюджету Громади, а також доходи від діяльності об'єктів, що перебувають в управлінні Громади. Власність Громади може знаходитись як на її території, так і поза її межами.
4. Власність Громади може передаватися на договірних засадах у відповідальне користування українським, іноземним чи міжнародним фізичним або юридичним особам, за умови дотримання вимог цієї Конституції, закону і Статуту Громади.
5. Майново-господарський комплекс Громади є предметом співволодіння членів Громади.
6. Як орган Громади утворюється та діє Фонд Власності Громади, який виконує рішення Громади по управлінню майном і активами Громади та веде їх облік.
7. Управління об'єктами власності Громади здійснюється відкрито.

Стаття 97. *(Громадські фінанси)*

1. Фінанси громад є публічними фінансами, обіг та облік яких здійснюються публічно.
2. Розподіл доходів між Громадою та Республікою здійснюється на засадах поділу усіх податків, зборів, штрафів та інших надходжень з території Громади у відношенні, визначеному Стратегічною Радою.
3. Фінанси громад формуються і використовуються на засадах самостійності, прозорості і контролюються Громадами.
4. Громади мають право на внутрішні та іноземні запозичення відповідно до Статуту.
5. Рішення про запозичення фінансових ресурсів для бюджету Громади або на проекти розвитку приймаються Громадою відповідно до її статуту та закону.

Стаття 98. *(Публічні закупівлі у Громадах)*

1. Публічні закупівлі у Громадах здійснюються у порядку визначеному Конституцією та законом.

Стаття 99. *(Органи Громади)*

1. Задля забезпечення своєї діяльності Громада утворює власні органи.
2. Органи Громади утворюються і діють на засадах компетентісного відбору. Посадові особи органів Громади повинні мати рівень компетентності не нижче громадського.
3. Органи Громади утворюються та ліквідуються у спосіб, визначений Статутом Громади.
4. Усі повноваження органів Громади є делегованими від Громади. Органи Громади є відповідальними перед Громадою.

Стаття 100. *(Рішення громад)*

1. Громада, її органи в межах повноважень, визначених цією Конституцією, законом, Статутом, приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на території Громади. Рішення громади мають громадянський рівень компетентності, рішення її органів — громадський.
2. Дія зазначених рішень з мотивів їх невідповідності Конституції Республіки зупиняється відповідним префектом з одночасним зверненням до суду щодо його конституційності.
3. Рішення Громади, її органів з мотивів їх невідповідності закону в порядку і у строки, визначені законом, зупиняються відповідним префектом з одночасним зверненням до суду.

Стаття 101. *(Об'єднання громад)*

1. Рішення про об'єднання громад приймається відповідальними громадянами-членами громад, що об'єднуються шляхом громадянського волевиявлення відповідно до вимог цієї Конституції та Статутів Громад.
2. Одночасно із зазначеним рішенням, і у той же спосіб, приймається Статут об'єднаної Громади, а також визначаються особи, уповноважені подати рішення та Статут для реєстрації Громади.
3. У кожній Громаді, що об'єднуються, рішення про об'єднання та один і той самий Статут приймаються окремо. Також окремо визначаються особи уповноважені на реєстрацію Громади.
4. З моменту реєстрації новоутвореної Громади, Громади, які її утворили ліквідуються.

Стаття 102. *(Договірні об'єднання Громад)*

1. Для забезпечення своїх спільних інтересів та виконання спільних завдань, Громади можуть утворювати Договірні об'єднання Громад на визначений, або невизначений термін.
2. Договірні об'єднання громад утворюються як агломерації, або як асоціації.
3. Агломераціями є Договірні об'єднання Громад утворені за територіальними ознаками.
4. Асоціаціями є Договірні об'єднання Громад утворені не за територіальними ознаками.

Стаття 103. *(Форми прямої участі)*

1. Безпосередніми формами вирішення питань Громади є громадянське волевиявлення, а також інші форми прямої участі та самоорганізації членів Громади.

2. Порядок ініціювання та здійснення громадянського волевиявлення визначається цією Конституцією, законом та Статутом громади.

Стаття 104. *(Зовнішні договори)*

1. Громада має право на участь в республіканському управлінні відповідно до цієї Конституції.

2. Громади встановлюють і реалізують договірні відносини поміж собою, та з Республікою.

3. Спори, що виникають під час виконання договорів Громад між собою або з Республікою, розглядаються Верховним Судом Республіки.

4. Громади та їхні Договірні об'єднання встановлюють і реалізують договірні відносини, з юридичними та фізичними особами, в тому числі міжнародними та іноземними. Такі Договори укладаються та діють відповідно до цієї Конституції та закону.

Стаття 105. *(Відповідальність)*

1. Громада є відповідальною.

2. Прямі збитки, що виникли внаслідок рішень Громади, компенсуються Громадою у повному обсязі.

3. Прямі збитки, що виникли внаслідок рішень посадових осіб або органів Громади, компенсуються відповідними посадовими особами або органом Громади у повному обсязі.

4. Несамостійна Громада може бути ліквідована рішенням Стратегічної Ради.

Стаття 106. *(Захист)*

1. Витрати громад, що виникли внаслідок рішень Республіки, компенсуються Республікою у повному обсязі.

2. Громаді гарантується право на захист у суді.

Глава 10. ОБ'ЄДНАННЯ

Стаття 107. *(Засади)*

1. Свобода утворення та діяльності Об'єднань гарантується.

2. Об'єднання поділяються на політичні партії, громадські організації, всеукраїнські професійні об'єднання, корпорації.

3. Об'єднання підлягають обов'язковій республіканській реєстрації.

4. З моменту реєстрації Об'єднання є юридичною особою.

Стаття 108. *(Прибуткові і неприбуткові об'єднання)*

1. Об'єднання поділяються на неприбуткові і такі, що мають на меті отримання прибутку.

2. Неприбутковими Об'єднаннями є: громадські організації, всеукраїнські професійні об'єднання, політичні партії.

3. Об'єднаннями, що мають на меті отримання прибутку, є корпорації.

Стаття 109. *(Власність об'єднань)*

1. Об'єднання має право на власність.

2. Власність Об'єднання є публічною власністю.

3. Власністю Об'єднання є рухоме і нерухоме майно, земля, інші природні ресурси, культурна спадщина, що є у співволодінні його членів. Власністю корпорацій є також доходи від господарської діяльності, використання об'єктів, що перебувають у їхній власності, оренді або управлінні.

4. Власність Об'єднання може передаватися на договірних засадах у відповідальне користування українським, іноземним чи міжнародним фізичним або юридичним особам, за умови дотримання вимог цієї Конституції, закону і Статуту Об'єднання.

5. Порядок розпорядження та користування власністю Об'єднання визначається його статутом.

6. Управління об'єктами власності Об'єднання здійснюється відкрито.

Стаття 110. *(Фінансування)*

1. Діяльність неприбуткових об'єднань фінансується за рахунок грантів, членських та благодійних внесків. Неприбуткові об'єднання не підлягають оподаткуванню.

2. Діяльність Об'єднань, що мають на меті отримання прибутку, фінансується за рахунок грантів, членських і благодійних внесків та доходів від господарської діяльності. Об'єднання, що мають на меті отримання прибутку, підлягають оподаткуванню.

3. Об'єднанням, які беруть участь у здійсненні республіканського управління, забороняється фінансування з іноземних джерел.

4. Політичним партіям, які представлені в Центральній Раді, надається фінансування з Бюджету Республіки.

5. Фінансування, інша матеріальна підтримка політичних партій з іноземних джерел забороняється.

Стаття 111. *(Прийняття, скасування, зміна Статуту)*

1. Об'єднання має Статут, що відповідає вимогам цієї Конституції.

2. Статут Об'єднання приймається Установчими зборами.

3. Внесення змін до Статуту об'єднання та його скасування здійснюються у порядку визначеному Статутом.

Стаття 112. *(Істотні умови Статуту)*

1. Серед істотних умов Статуту повинні бути:

1) власна оригінальна назва Об'єднання, яка не повинна співпадати з назвою іншого зареєстрованого Об'єднання;

2) умови членства у Об'єднанні. Порядок його набуття та припинення;

3) порядок прийняття рішень Об'єднанням. Рішення Об'єднання, його органів щодо участі у республіканському співуправлінні приймаються винятково відповідальними громадянами – членами Об'єднання. Зазначені рішення мають громадянський рівень компетентності, якщо інше не передбачено цією Конституцією.

4) статутні органи Об'єднання, їхні повноваження, порядок прийняття рішень, термін дії, звітність, порядок формування та ліквідації.

5) порядок фінансування діяльності Об'єднання;

6) порядок розпорядження та користування власністю Об'єднання.

7) порядок укладання і розірвання Договорів від імені Об'єднання;

8) терміни і порядок перегляду Статуту;

9) порядок реорганізації, ліквідації Об'єднання;

10) інші умови, визначені цією Конституцією або Об'єднанням.

Стаття 113. *(Політичні партії)*

1. Політичні партії утворюються і діють для реалізації спільних політичних інтересів громадян.

2. Засновниками та членами політичної партії можуть бути винятково відповідальні громадяни Республіки.

3. Члени статутних органів політичних партій повинні мати рівень компетентності не нижче громадського.

4. Громадянин може бути членом одночасно лише в одній політичній партії.

5. Оприлюднення рішення установчого з'їзду про заснування політичної партії є обов'язковим.

6. Створення партійних осередків в Українському Війську та органах публічного управління, крім Центральної Ради та представницьких органів громад, забороняється.

Стаття 114. *(Всеукраїнські професійні об'єднання)*

1. Всеукраїнські професійні об'єднання регулюють професійні відносини у відповідних сферах:

- 1) беруть участь у розробці, здійснюють професійну експертизу проектів республіканських програм та бюджету Республіки;
- 2) беруть участь у реалізації республіканських стратегій в своїх професійних сферах;
- 3) розробляють стандарти професійної діяльності та нормативи у своїх професійних сферах;
- 4) здійснюють ліцензування професійної діяльності у випадках, передбачених законом;
- 5) вносять пропозиції щодо змісту та методології професійного цenzування;
- 6) визначають зміст професійних освітніх програм;
- 7) забезпечують професійну та міжпрофесійну комунікацію;
- 8) ведуть реєстри фахівців відповідної сфери;
- 9) координують післядипломну освіту;
- 10) організують професійну експертизу;
- 11) здійснюють інші заходи, спрямовані на розвиток професійної сфери.

Стаття 115. *(Гарантії)*

1. Неприбуткові Об'єднання, крім політичних партій, мають право створювати міжнародні об'єднання, вступати до міжнародних організацій.
2. Політичні партії мають право на співпрацю з міжнародними та іноземними політичними організаціями на умовах публічності і прозорості.

Стаття 116. *(Обмеження)*

1. Заборона, припинення діяльності об'єднання здійснюються винятково за рішенням суду і лише у випадку порушення об'єднанням вимог цієї Конституції.
2. Об'єднанням забороняється мати воєнізовані формування.

Розділ 4. РЕСПУБЛІКА

Глава 11. ЗАСАДИ РЕСПУБЛІКИ

Стаття 117. *(Засади)*

1. Україна є суверенною, унітарною, правовою та самоврядною Республікою.

Стаття 118. *(Суверенність)*

1. Суверенітет Республіки поширюється на всю її територію.
2. Жодна держава, міжнародна організація, особа чи група осіб не може привласнити суверенні права Республіки.
3. Жодна із частин Республіки не може мати власного суверенітету.
4. Передача суверенних прав Республіки забороняється. Договір Республіки повинен передбачати її право одностороннього вільного виходу із Договору.
5. Республіка забезпечує порядок, визначений цією Конституцією, та забезпечує республіканську безпеку і оборону.

Стаття 119. *(Унітарність)*

1. Унітарність України базується на поєднанні цілісності та багатоманітності.

Стаття 120. *(Самоврядність)*

1. Усією повнотою влади та управління в Республіці володіють відповідальні Громадяни Республіки – Українська Громада.
2. Установча влада в Республіці належить винятково Українській Громаді.
3. Українська Громада здійснює управління безперервно в інтересах усіх і кожного громадян Республіки.
4. Українська Громада здійснює владу та управління безпосередньо та через органи публічного управління.

Стаття 121. *(Верховенство права)*

1. Громадяни формують органи публічного управління на основі принципів права, компетентності, балансу, контролю та відповідальності.
2. Конституція України, закони України та інші правові акти публічного управління, ратифіковані міжнародні правові акти складають єдину правову систему — Законодавство Республіки.
3. Норми і принципи міжнародного права у сфері прав людини мають пріоритет над правовими актами Республіки за умови, що ці норми і принципи гарантують вищий рівень захисту прав і свобод людини.
4. Закон не має зворотної дії в часі, крім випадків пом'якшення покарання.
5. Ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено цією Конституцією або законом.
6. Злочини проти людяності, геноцид, воєнні злочини та злочини, вчинені посадовими особами публічного управління під час здійснення ними своїх повноважень, не мають строків давності.

Стаття 122. *(Соціальність)*

1. Метою Республіки є щастя її громадян.
2. Республіка створює умови для гідного життя людини, її вільного розвитку та всебічної реалізації її потенціалу.
3. Республіка гарантує економічний плюралізм в умовах екосистемного партнерства.
4. Республіка створює умови для всебічного розвитку та гідної самореалізації громадян.
5. Республіка створює умови гармонійного співжиття усіх соціальних груп та верств.
6. Республіка створює умови та підтримує взаємодію між органами публічного управління, роботодавцями та найманими працівниками.
7. Республіка гарантує рівність усіх форм та видів освіти.
8. Система охорони здоров'я включає заклади всіх форм власності та забезпечує рівний доступ громадян до будь-яких форм лікування.
9. Республіка гарантує захист прав споживачів, відповідність продуктів споживання та ліків встановленим нею стандартам.
10. Республіка захищає благополуччя сім'ї.
11. Республіка гарантує охорону дитинства, а кожній дитині – сприяння в її розвитку та особливий захист її прав.
12. Республіка гарантує особливу підтримку усиновлювачам/удочерювачам.

Стаття 123. *(Учасники бойових дій)*

1. Республіка гарантує особливе піклування тим, хто воював, захищаючи Україну від агресії.
2. Республіка гарантує підтримку родинам громадян, які загинули, захищаючи Україну від агресії.

Стаття 124. *(Нагороди Республіки)*

1. Ордени Республіки встановлюються та їх Статути затверджуються Стратегічною Радою.

Стаття 125. *(Світськість)*

1. Релігійні організації та конфесії в Україні відділені від публічного управління та від республіканських навчальних закладів.
2. У Республіці визнаються всі релігійні організації та конфесії, діяльність яких не суперечить цій Конституції та не спрямована проти суверенітету і територіальної цілісності України.

Стаття 126. *(Багатоманітність)*

1. Суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах багатоманітності.
2. Республіка гарантує свободу політичної та громадської діяльності, не забороненої цією Конституцією.

3. В Україні гарантується свобода опозиційної діяльності.
4. Республіка гарантує свободу засобів масової інформації. Цензура допускається лише в умовах воєнного або надзвичайного стану.
5. Республіка гарантує економічну свободу, сприяє єдності економічного простору та внутрішній багатоманітності його укладу.
6. В Республіці визнається культурне різноманіття.

Стаття 127. *(Мова)*

1. Мовою Республіки є українська.
2. В роботі органів республіканського управління та в спілкуванні громад, об'єднань, громадян, українських юридичних осіб з органами республіканського управління застосовується винятково українська мова.
3. Республіка сприяє вільному розвитку мов корінних народів і мов національних меншин.

Стаття 128. *(Здоров'я)*

1. Республіка гарантує кожному безоплатне надання невідкладної медичної допомоги.
2. Республіка гарантує створення та функціонування системи охорони здоров'я на основі обов'язкового медичного страхування, за якої кожен громадянин має вільний доступ до належних медичних послуг.
3. Республіка гарантує вільний вибір лікаря.
4. Будь-яке втручання у сферу здоров'я може здійснюватись лише після добровільної та свідомої згоди відповідної особи.
5. Втручання по відношенню до особи, яка є недієздатною давати згоду, може здійснюватись лише за умови, що воно (втручання) матиме безпосередню користь для такої особи.

Стаття 129. *(Соціальна безпека)*

1. Республіка гарантує ефективне функціонування системи соціальної безпеки.
2. Республіка гарантує соціальний захист сиротам, людям з інвалідністю, важко хворим, безробітним та іншим громадянам, які потребують соціального захисту.

Стаття 130. *(Захист)*

1. Кожному гарантується належна якість продуктів споживання, ліків та послуг.
2. Кожному гарантується належна якість води, повітря.
3. Кожному гарантується відшкодування прямих збитків, спричинених життю та здоров'ю іншими особами, Громадою, Республікою.

Стаття 131. *(Фізична культура і спорт)*

1. Республіка сприяє розвитку здорового способу життя та розвитку інфраструктури фізичної культури і спорту.
2. Кожному гарантується вільний доступ до спортивної інфраструктури, що належить Республіці або Громаді.

Стаття 132. *(Спільна спадщина і культура)*

1. Республіка гарантує збереження спільної спадщини та розвиток культури.

Стаття 133. *(Свобода самовираження)*

1. Республіка створює умови для самореалізації кожного.
2. Республіка створює умови для доступу кожного до культурної спадщини Республіки.
3. Республіка сприяє дослідницькій діяльності у всіх сферах суспільного життя та Природи і створює усі умови для їх розвитку.

Стаття 134. *(Житло)*

1. Ніхто не може бути свавільно позбавлений житла.
2. Республіка гарантує притулок тим, хто тимчасово не має місця для проживання.

Стаття 135. (Праця)

1. Республіка гарантує кожному свободу вибору професії, місця роботи та сприяє всім, хто бажає, у реалізації можливостей для праці. Примус до праці забороняється, праця не може розглядатись, як покарання. Праця в Республіці розглядається як можливість для самореалізації людини.

2. Республіка сприяє зайнятості працездатних громадян.

3. Республіка встановлює стандарти умов праці та здійснює контроль за їх дотриманням.

4. Кожен, хто працює за наймом, має право на страйк у тій мірі, в якій він сприяє вирішенню трудових конфліктів.

5. Роботодавець має право на локаут у тій мірі, в якій він сприяє вирішенню трудових конфліктів.

Стаття 136. (Гарантований мінімальний дохід)

1. Мінімальний прожитковий рівень – це гарантований мінімальний дохід, що встановлюється законом.

2. Республіка гарантує працюючому громадянину дохід, не нижчий мінімального прожиткового рівня.

Стаття 137. (Власність)

1. Республіка визнає три форми власності – приватну, власність громад і об'єднань та республіканську.

2. Захист власності, набутої відповідно до Конституції та законів Республіки, гарантується.

3. Власність зобов'язує.

4. Власність не може використовуватися на шкоду людині, суспільству, Республіці або Природі.

5. Республіканська власність є спільною власністю громадян Республіки. **Республіканська власність є єдиною та неподільною.**

6. До складу Республіканської власності належать:

1) природні ресурси, що знаходяться в розпорядженні Республіки;

2) індустріальні та інфраструктурні об'єкти, що знаходяться в розпорядженні Республіки;

3) всі інші рухомі та нерухомі об'єкти, що знаходяться в розпорядженні Республіки;

4) інтелектуальна власність, що знаходиться в розпорядженні Республіки;

5) культурна, історична та будь-яка інша спадщина, що належить Україні.

7. Республіканська власність може передаватися на договірних засадах у відповідальне користування українським, іноземним чи міжнародним фізичним або юридичним особам, за умови дотримання вимог цієї Конституції та закону.

8. Власністю Громади є рухоме і нерухоме майно, земля, інші природні ресурси, громадська культурна спадщина, що є у співволодінні її членів, доходи бюджету Громади, у тому числі місцеві податки і збори, частина республіканських податків за договором із Республікою, а також доходи від діяльності об'єктів, що перебувають у управлінні Громади.

9. Власність громад може передаватися на договірних засадах у відповідальне користування українським, іноземним чи міжнародним фізичним або юридичним особам, за умови дотримання вимог цієї Конституції, закону і Статуту Громади.

10. Власністю Об'єднання є рухоме і нерухоме майно, земля, інші природні ресурси, культурна спадщина, що є у співволодінні його членів. Власністю корпорацій є також доходи від господарської діяльності, використання об'єктів, що перебувають у їхній власності, оренді або управлінні.

11. Власність Об'єднання може передаватися на договірних засадах у відповідальне користування українським, іноземним чи міжнародним фізичним або юридичним особам, за умови дотримання вимог цієї Конституції, закону і Статуту Об'єднання.

12. Приватною власністю є створені, придбані або успадковані у законний спосіб матеріальні та нематеріальні об'єкти. Кожен може вільно розпоряджатись своєю приватною власністю за умови дотримання вимог цієї Конституції та закону.

Глава 12. ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ РЕСПУБЛІКИ

Стаття 138. *(Територія)*

1. Територія України є просторовою основою реалізації Українською Громадою свого невід'ємного права на самовизначення та самоорганізацію.
2. Державний кордон України станом на 8 грудня 1991 року є кордоном Республіки Україна.
3. Територія Республіки складається з території в межах кордону України та територій, які знаходяться під суверенітетом Республіки поза межами України згідно Додатку X до цієї Конституції.
4. Суверенітет Республіки поширюється на всю її територію.
5. Територія Республіки є цілісною і недоторканою.

Стаття 139. *(Територіальний устрій)*

1. Територіальний устрій Республіки — це її внутрішня територіальна організація.
2. Територіальний устрій Республіки ґрунтується на засадах єдності та цілісності її території.
3. Територіальний устрій Республіки є просторовою основою для здійснення республіканського управління, місцевого самоврядування, суспільного і приватного життя, екосистемного партнерства, інших цілей, передбачених цією Конституцією або таких, що впливають із неї.
4. Уся територія Республіки поділяється на територію у межах населених пунктів та територію поза межами населених пунктів.

Стаття 140. *(Територіальні одиниці)*

1. На території Республіки формуються її складові частини — територіальні одиниці.
2. Територіальна одиниця — це цілісна частина території Республіки, що є територіальною основою для постійного спільного компактного проживання людей, організації та функціонування республіканського управління, місцевого самоврядування, реалізації інших цілей, передбачених цією Конституцією або таких, що впливають із неї.

Стаття 141. *(Населені пункти)*

1. Територіальними одиницями Республіки є населені пункти.
2. Населений пункт — усталене місце постійного спільного компактного проживання людей, що має відокремлену межею територію.

Стаття 142. *(Територія населеного пункту)*

1. Територія населеного пункту становить просторову цілісність, до її складу не може входити територія іншого населеного пункту або її частина.
2. Територія населеного пункту відокремлюється його межею від:
 - території суміжного населеного пункту;
 - території, що не належить до жодного населеного пункту;
 - території, на яку не поширюється суверенітет Республіки.
3. Усі населені пункти поділяються на три категорії: села, міста, приватні поселення.
4. Кожен населений пункт має власну назву, яка не повинна збігатися з назвою іншого населеного пункту, віднесеного до тієї ж категорії в межах одного наглядного округу.

Стаття 143. *(Приватне поселення)*

1. Приватне поселення створюється відповідальним громадянином України або корпорацією на земельній ділянці поза межами населених пунктів, яка знаходиться у розпорядженні засновника на праві приватної власності або за договором оренди.
2. Зазначена ділянка не може належати до складу земель сільськогосподарського призначення.

Стаття 144. *(Параметри населеного пункту)*

1. Порядок утворення, ліквідації, встановлення категорії, меж, найменування населеного пункту визначаються законом.
2. Поділ території населеного пункту, створення органів самоорганізації населення визначаються законом Республіки та Статутом Громади.

Стаття 145. *(Вибір способу управління)*

1. За рішенням мешканців, прийнятим шляхом громадянського волевиявлення відповідно до цієї Конституції, міста і села можуть бути самоврядними або перебувати у республіканському управлінні, а також — може змінюватись спосіб управління населеними пунктами. Зазначене рішення належить до громадянського рівня компетентності.
2. Приватні поселення управляються власником або найнятим ним управителем.
3. За Договором між власником та Республікою, Громадою, відповідальним громадянином, або корпорацією приватне поселення може бути відчужене або передане в управління Республіки, Громади, відповідального громадянина або корпорації відповідно до закону.

Стаття 146. *(Поділ території населеного пункту) – винести в окремий закон*

1. Територія населеного пункту може поділятися на структурні одиниці: райони, мікрорайони, житлові масиви, квартали, площі, вулиці тощо.
2. Зазначений поділ здійснюється суб'єктом управління населеним пунктом. Організація управління структурними одиницями належить до повноважень суб'єкта управління населеним пунктом.
3. За Договором між суб'єктом управління населеним пунктом і частиною його мешканців-відповідальних громадян можуть створюватись будинкові, вуличні, квартальні та інші органи територіальної самоорганізації населення.
4. За Договором між суб'єктом управління населеним пунктом і органом територіальної самоорганізації населення, останній може наділятися частиною повноважень суб'єкта управління.
5. У разі, якщо населений пункт перебуває у республіканському або приватному управлінні, зазначені функції здійснюються органом республіканського або приватного управління.

Стаття 147. *(Реєстрація населеного пункту)*

1. Усі населені пункти підлягають обліку в Республіканському реєстрі населених пунктів, порядок формування та ведення якого визначається законом.

Стаття 148. *(Територія поза межами населеного пункту)*

1. Територія поза межами населених пунктів не є територіальною одиницею і не поділяється на такі одиниці.
2. Для цілей республіканського управління, місцевого самоврядування, інших цілей, передбачених цією Конституцією або таких що впливають із неї, відповідно до закону, територія поза межами населених пунктів може поділятися на частини - структурні одиниці.

Стаття 149. *(Земельні ділянки)*

1. На усій території Республіки можуть міститись земельні ділянки:
 - 1) усіх форм власності, передбачених Конституцією Республіки;
 - 2) що знаходяться в управлінні будь-якого суб'єкта передбаченого Конституцією Республіки;
 - 3) що знаходяться у розпорядженні будь-якого суб'єкта передбаченого Конституцією Республіки.

Стаття 150. *(Просторовий розвиток)*

1. Республіка організує просторовий розвиток своєї території.

2. Стратегія просторового розвитку є республіканською стратегією та невід'ємною складовою загальної стратегії Республіки. Стратегія просторового розвитку закріплюється у Генеральній схемі просторового розвитку Республіки.

3. Генеральна схема просторового розвитку має відповідати загальній стратегії Республіки, забезпечувати узгодження її просторового розвитку з міжнародними програмами просторового розвитку, що затверджені ратифікованими Україною міжнародними договорами, а також враховувати стратегічні перспективи глобального просторового розвитку.

4. Усіх рішення, пов'язані з просторовим розвитком територій, що перебувають у власності Республіки, громад, приватній власності мають відповідати Генеральній схемі просторового розвитку Республіки.

Глава 13. РЕСПУБЛІКАНСЬКЕ УПРАВЛІННЯ

Стаття 151. *(Засади)*

1. Республіка Україна організована та управляється на основі співуправління, самоврядності та компетентності.

2. Співуправління забезпечується правом та можливістю кожного відповідального громадянина брати участь в республіканському управлінні відповідно до рівня своєї компетентності.

3. Самоврядність об'єднання, Громади та Республіки забезпечується правом самостійно приймати будь-які рішення, що не суперечать цій Конституції, і в межах своїх повноважень.

4. Компетентність управління забезпечується системою компетентнісного відбору до Кадрового Резерву Республіки, а також порядком обрання та призначення на посади публічного управління з урахуванням рівнів компетентності.

Стаття 152. *(Принципи Республіканського управління)*

1. Республіканське управління здійснюється на засадах поділу влади на установчу, стратегічну, громадську, представницьку, законодавчу, виконавчу, судову та контрольну.

2. Республіканське управління здійснюється на засадах компетентнісного відбору – виявлення, розвиток та використання компетентностей (знань, умінь та навичок) громадян заради загального блага.

Стаття 153. *(Рівні республіканського управління)*

1. Республіканське управління здійснюється на таких рівнях:

- 1) стратегічний,
- 2) політичний,
- 3) організаційний,
- 4) виконавчий,
- 5) громадський,
- 6) громадянський.

2. Відповідно до зазначених рівнів в Республіці діють такі органи республіканського управління:

- 1) Стратег Республіки, Стратегічна Рада та Стратегічний Форум (*стратегічний рівень*);
- 2) Парламент (Центральна Рада), Кабінет Міністрів України (Уряд), Стратегічні Фонди (*політичний рівень*);
- 3) Міністерства (*організаційний рівень*);
- 4) Уповноважені Урядом Органи, Програмні Офіси (*виконавчий рівень*);
- 5) Громади та Об'єднання (*громадський рівень*);
- 6) Відповідальні громадяни (*громадянський рівень*).

Стаття 154. *(Компетентісна горизонталь)*

1. Компетентісна горизонталь складається із таких професійних сфер (мета-професій):

- 1) Сфера дослідження (наука, мистецтво, філософія),
- 2) Сфера справедливості (правосуддя і дотримання прав),

- 3) Сфера здоров'я (здоров'я нації, медична допомога, фізична культура),
 - 4) Сфера Природи (довкілля, ресурси, об'єкти, ландшафти),
 - 5) Сфера освіти,
 - 6) Сфера зовнішньої безпеки,
 - 7) Сфера правопорядку (внутрішньої безпеки),
 - 8) Сфера просторового розвитку (архітектура, урбаністика, регіональний розвиток, логістика)
 - 9) Сфера економіки,
 - 10) Сфера управління,
 - 11) Сфера інженерії (будівництво, промисловість, ІТ сектор),
 - 12) Сфера зовнішніх відносин,
 - 13) Сфера, що об'єднує всі інші, включно нові професійні сфери.
2. Професійні сфери компетентнісної горизонталі є наскрізними та обов'язковими для всіх рівнів управлінської вертикалі Республіки, крім громадянського та стратегічного.

Стаття 155. *(Публічна служба)*

1. Публічну службу в Республіці складають особи, які посідають республіканські політичні посади, військові та цивільні республіканські службовці, професійні та мирові судді, посадові особи у Громадах, Об'єднаннях та їхніх органах. Публічними службовцями у Республіці можуть бути лише її відповідальні громадяни.

2. Призначення і обрання на посади публічної служби в Республіці відбувається винятково із числа компетентів Кадрового Резерву Республіки відповідного рівня, з урахуванням відповідної професійної сфери.

3. Публічний службовець має право на добровільну відставку з посади. Відставка цивільного публічного службовця не потребує дозволу або підтвердження. Відставка військового публічного службовця приймається посадовою особою або органом, який призначив його на посаду.

4. Втрата відповідального громадянства тягне за собою звільнення публічного службовця з посади з моменту втрати.

Стаття 156. *(Кадровий Резерв Республіки)*

1. Республіка формує Кадровий Резерв. Рівні Кадрового Резерву Республіки відповідають рівням Республіканського управління, за винятком громадянського.

2. Кожен відповідальний громадянин має право послідовно пройти компетентісний відбір до Кадрового Резерву Республіки усіх рівнів, починаючи від громадського.

3. Компетенти Кадрового Резерву Республіки повинні вільно володіти мовою Республіки.

4. Компетенти всіх рівнів складають Кадровий Резерв Республіки.

5. Кадровий Резерв Республіки громадського, організаційного, виконавчого та політичного рівнів поділяється за 13 професійними сферами відповідно до Компетентісної горизонталі, визначеної статтею 154 цієї Конституції. Компетентісний відбір до Кадрового Резерву громадського, організаційного, виконавчого та політичного рівнів проводиться окремо для кожної професійної сфери. За умови проходження компетентісного відбору, кожен відповідальний громадянин може бути компетентом зазначених рівнів у кожній із професійних сфер.

6. Порядок компетентісного відбору встановлюється Стратегічною Радою.

7. Призначення і обрання на посади публічної служби в Республіці відбувається винятково із числа компетентів Кадрового Резерву Республіки відповідного рівня, з урахуванням відповідної професійної сфери. Призначення, обрання на посаду публічної служби не тягне за собою виключення зі складу Кадрового Резерву.

8. Відповідальний громадянин може вільно вийти зі складу Кадрового Резерву Республіки. Особи, які втратили відповідальне громадянство, виключаються зі складу Кадрового Резерву Республіки.

9. Компетенти Кадрового Резерву Республіки підтверджують свою компетентність один раз на п'ять років у порядку визначеному Стратегічною Радою.

Глава 14. ЗАКОНОДАВСТВО РЕСПУБЛІКИ

Стаття 157. *(Визначення законодавства)*

1. Законодавство Республіки визначає гарантії свободи, справедливості та відповідальності.
2. Джерелом Законодавства Республіки є воля її відповідальних громадян.
3. Усі громадяни є рівними перед вимогами Законодавства Республіки. Дотримання його положень є обов'язком усіх громадян, громад та Республіки, а також іноземців та осіб без громадянства, які перебувають на території Республіки.
4. Законодавство Республіки складається з:
 - 1) Конституції Республіки, що закріплює пріоритет свободи та її гарантій. Конституція та зміни до неї приймаються винятково у спосіб, визначений у **Главі 42** цієї Конституції;
 - 2) Нормативних актів Стратегічної Ради;
 - 3) Законів Республіки, що, відповідно до цієї Конституції та актів Стратегічної Ради, встановлюють законодавчі норми, а також відповідальність фізичних та юридичних осіб, громад, об'єднань, Республіки за їх порушення. Закони ухвалюються Центральною Радою. Окремим видом законів Республіки є Кодекси;
 - 4) Нормативних актів Стратега Республіки;
 - 5) Нормативних актів Кабінету Міністрів України;
 - 6) Нормативних актів громад, їхніх органів.
5. Види і порядок видання актів, що містять республіканську таємницю, визначаються законом.
6. Законодавство Республіки укладається українською мовою.

Глава 15. СТРАТЕГІЧНИЙ КОМПЛЕКС РЕСПУБЛІКИ

Стаття 158. *(Організація стратегічного управління)*

1. Метою Стратегічного Комплексу є забезпечення суверенітету Української Громади над майбутнім Республіки, забезпечення стратегічного республіканського управління та Конституційного порядку.
2. Керівництво діяльністю Стратегічного Комплексу здійснює Стратег Республіки.
3. **Стратегічні орієнтири** – це нормативні акти щодо визначення напрямків цілісного розвитку Республіки, які готуються Стратегічною Радою на основі фундаментальних досліджень, стратегічного аналізу та оцінки проблем, загроз, тенденцій та перспектив і вносяться Стратегом Республіки для експертизи Стратегічним Форумом. Стратегічні орієнтири, що пройшли експертизу Стратегічного Форуму, погоджуються Стратегічною Радою та затверджуються Стратегом Республіки.
4. **Республіканська Стратегія** – це нормативний акт республіканського стратегічного управління, який готується Стратегічною Радою задля досягнення визначених стратегічних орієнтирів та затверджується Стратегом Республіки.
5. **Стратегічне рішення** – це нормативний акт, який визначає завдання та інституційні механізми реалізації Республіканської Стратегії, готується Стратегічною Радою, обговорюється Стратегічним Форумом та затверджуються Стратегом Республіки.
6. **Стратегічна Ресурсна Декларація** – це нормативний акт стратегічного планування, що визначає ресурсні механізми та загальні показники ресурсного забезпечення Республіканської Стратегії, готується Стратегічною Радою, обговорюється Стратегічним Форумом та затверджується Стратегом Республіки.
7. **Республіканська програма** – це нормативний акт на виконання Стратегічного рішення, що готується Стратегом Республіки, погоджується Стратегічною Радою за висновками професійної експертизи та затверджується Стратегом Республіки. Професійну експертизу республіканських програм здійснюють всеукраїнські професійні об'єднання.
8. Стратегування полягає у перегляді Стратегічних орієнтирів та Республіканської Стратегії.
9. Республіканська Стратегія є обов'язковою до виконання органами республіканського управління усіх рівнів.
10. Стратегічний Комплекс забезпечує стратегічне республіканське управління шляхом:

- 1) аналізу ситуації в усіх сферах суспільного життя та виявлення тенденцій світового розвитку;
 - 2) аналізу виконання Стратегії Республіки та її перегляду;
 - 3) розроблення та схвалення Стратегічних орієнтирів, Республіканської Стратегії, стратегічних рішень та республіканських програм;
 - 4) розроблення рекомендацій органам публічного управління;
 - 5) міжнародного співробітництва щодо стратегічного розвитку, інновацій та планування;
 - 6) здійснення постійної комунікації з громадянами, громадами, об'єднаннями, академічними закладами, господарюючими суб'єктами та органами публічного управління;
 - 7) інформування громадян про виконання Центральною Радою та Кабінетом Міністрів України актів Стратегічного Комплексу та стан реалізації Республіканської Стратегії.
11. Стратегічний Комплекс відкритий для участі громадян Республіки, іноземців, осіб без громадянства, які мають достатній кваліфікаційний рівень, за запрошенням Стратега Республіки або Стратегічної Ради.

Стаття 159. *(Склад Стратегічного Комплексу)*

1. До складу Стратегічного комплексу входять:
 - 1) Стратег Республіки,
 - 2) Стратегічна Рада,
 - 3) Стратегічний Форум,
 - 4) Стратегічні Фонди,
 - 5) Управлінський освітній комплекс.
2. Формування, зміна складу та процедур Стратегічного Комплексу здійснюються відповідно до цієї Конституції та стратегічних рішень, прийнятих відповідно до неї.

Глава 16. СТРАТЕГ РЕСПУБЛІКИ

Стаття 160. *(Стратег Республіки)*

1. Стратег Республіки є вищою посадовою особою стратегічного управління Республіки.
2. Стратег Республіки на основі Доповіді Стратегічного Форуму забезпечує розробку, затверджує та забезпечує реалізацію стратегічних рішень та республіканських стратегій.
3. Стратег Республіки є Верховним Головнокомандувачем Українського Війська.
4. Стратег Республіки здійснює представницькі функції Республіки.
5. Стратег Республіки визначає позитивні приписи (директиви).
6. Стратег Республіки не здійснює виконавчі функції Республіки.
7. Стратег Республіки відповідальний перед громадянами та Республікою.

Стаття 161. *(Набуття повноважень)*

1. Стратегом Республіки може бути обраний відповідальний громадянин України, який має стратегічний рівень компетентності.
2. Стратег Республіки обирається відповідальними громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом цифрового таємного голосування.
3. Стратег Республіки не може мати іншого представницького мандата, обіймати посаду в органах республіканського управління, громадах, об'єднаннях, а також займатися іншою оплачуваною роботою або підприємницькою діяльністю чи входити до складу керівного органу або наглядової ради юридичної особи.
4. У разі дострокового припинення повноважень Стратега Республіки вибори Стратега проводяться протягом шістдесяти днів з дня припинення повноважень.
5. Порядок проведення виборів Стратега Республіки встановлюється законом.
6. Новообраний Стратег Республіки вступає на пост не пізніше ніж через **тридцять** днів після офіційного оприлюднення результатів виборів, з моменту складення присяги Українській Громаді.
7. Стратег Республіки, обраний на позачергових виборах, складає присягу у п'ятиденний

строк після офіційного оприлюднення результатів виборів.

8. Вступаючи на посаду, Стратег Республіки публічно складає присягу: “Я, ... , обраний (-а) волею Українських громадян, усвідомлюючи відповідальність перед нинішнім і майбутніми поколіннями та власною совістю, урочисто присягаю на вірність Україні, зобов'язуюсь захищати її суверенітет, забезпечувати дотримання Конституції та законів України, віддано служити на благо людини та Республіки”.

9. Стратег Республіки набуває своїх повноважень з моменту складення присяги Українській Громаді.

Стаття 162. (Повноваження)

1. Стратег Республіки:

- 1) скликання Стратегічного Форуму;
- 2) має право законодавчої ініціативи у Центральній Раді;
- 3) контролює реалізацію Урядом Республіканської Стратегії, Стратегічної Ресурсної Декларації та республіканських програм;
- 4) ініціює Республіканський референдум з питань, що належать до його повноважень;
- 5) здійснює інші повноваження, передбачені цією Конституцією.

2. Виняткові повноваження Стратега Республіки:

- 1) керівництво діяльністю Стратегічного Комплексу;
 - 2) затвердження структури та процедур Стратегічного Комплексу;
 - 3) забезпечення розробки стратегічних рішень та прийняття Республіканської Стратегії;
 - 4) введення в дію Республіканської Стратегії;
 - 5) внесення стратегічних рішень для професійних експертиз Стратегічним Форумом та для погодження Стратегічною Радою;
 - 6) внесення змін до проектів стратегічних рішень за результатами експертиз;
 - 7) затвердження Стратегічної Ресурсної Декларації;
 - 8) затвердження республіканських програм;
 - 9) затвердження та оприлюднення щорічної Стратегічної Доповіді;
 - 10) щорічне звітування перед Українською Громадою про реалізацію республіканських стратегій на засіданні Стратегічного Форуму;
 - 11) прийняття вірчих і відкличних грамот глав дипломатичних представництв;
 - 12) призначення на посади із Кадрового Резерву Республіки стратегічного рівня і звільнення з посад керівників Стратегічних Фондів;
 - 13) внесення до Центральної Ради подання про призначення на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче політичного рівня, або пропозицію про звільнення з посади Голови Республіканського Банку України та Голови Республіканського Страхового Банку;
 - 14) внесення до Центральної Ради подання про призначення на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня, або пропозицію про звільнення з посади Начальника Генерального Штабу;
 - 15) призначення на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня та звільнення з посади Начальника Генерального Штабу.
 - 16) призначення на посаду префектів з Кадрового Резерву Республіки не нижче виконавчого рівня та звільнення їх з посад;
 - 17) затвердження рішення Стратегічної Ради про призначення або звільнення Повноважного представника Природи в Республіці;
 - 18) встановлення військових звань та дипломатичних рангів відповідно до компетентної вертикалі;
 - 19) внесення до Стратегічної Ради подання про введення та припинення воєнного або надзвичайного стану;
 - 20) має право вето на рішення Парламенту та Уряду та результати республіканського референдуму.
3. Стратег Республіки здійснює інші повноваження, передбачені цією Конституцією.
4. Стратег Республіки призначає на посаду та звільняє з посади керівника свого секретаріату із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня. Секретаріат діє на підставі

регламенту, затвердженого Стратегом Республіки.

Стаття 163. (Строки повноважень)

1. Стратег Республіки виконує свої повноваження до вступу на посаду новообраного Стратега Республіки.

2. Стратег Республіки достроково припиняє свої повноваження у разі:

1) відставки за особистою заявою;
2) підтримки електронної петиції про недовіру йому більшістю відповідальних громадян Республіки;

3) неспроможності виконувати свої повноваження за станом здоров'я на підставі рішення Верховного Суду України;

4) вступу у законну силу обвинувального вироку суду щодо нього за скоєння кримінального злочину;

5) смерті;

6) відсторонення рішенням **двох третин** складу Стратегічного Форуму;

7) припинення дії Республіканської стратегії рішенням **двох третин** складу Стратегічного Форуму.

3. У випадку дострокового припинення повноважень Стратегом Республіки, Центральна Виборча Комісія призначає дострокові вибори протягом трьох днів з моменту припинення повноважень Стратегом Республіки.

4. У випадках, передбачених пунктами 1 і 2 частини другої цієї статті, Стратег Республіки продовжує виконувати свої повноваження до вступу на посаду новообраного Стратега Республіки.

5. У випадках, передбачених пунктами 3, 4, 5, 6 частини другої цієї статті до вступу на посаду новообраного Стратега Республіки його повноваження виконує найстарший за віком член Стратегічної Ради.

Стаття 164. (Стратегічна Рада)

1. Вищим органом стратегічного управління Республіки є Стратегічна Рада.

2. Стратегічна Рада складається із **21** члена, кожен з яких має компетентність стратегічного рівня.

3. Перший склад Стратегічної Ради формується шляхом жеребкування серед членів Стратегічного Форуму. Надалі ротація третини членів Стратегічної Ради відбувається кожні три роки: вибуття – перші два рази жеребкуванням серед членів першого складу Стратегічної Ради, надалі – за черговістю набуття членства в Стратегічній Раді. Кооптація нових членів відбувається шляхом жеребкування серед членів Стратегічного Форуму.

4. Рішення Стратегічної Ради ухвалюються не менш як двома третинами її складу.

5. Стратегічна Рада має право вето консенсусним голосуванням (повний склад мінус один голос) на результати республіканського референдуму.

6. Стратегічна Рада:

1) скликає стратегічний Форум;

2) готує та подає на затвердження Стратегу Республіки Республіканську Стратегію та Стратегічну Ресурсну Декларацію;

3) здійснює моніторинг та аналіз реалізації Республіканської Стратегії, Стратегічної Ресурсної Декларації та республіканських програм;

4) ініціює розробку та перегляд Республіканської Стратегії, Стратегічної Ресурсної Декларації та республіканських програм;

5) контролює реалізацію Урядом Республіканської Стратегії, Стратегічної Ресурсної Декларації та республіканських програм;

6) готує щорічну Стратегічну Доповідь Стратега Республіки;

7) вносить пропозиції щодо структури та процедур Стратегічного Комплексу;

8) має право законодавчої ініціативи у Центральній Раді;

9) ініціює Республіканський референдум з питань, що належать до її повноважень;

10) здійснює інші повноваження, передбачені цією Конституцією.

7. Виняткові повноваження Стратегічної Ради:

- 1) розроблення і затвердження порядку компетентнісного відбору;
- 2) затвердження Положення про Систему підготовки кадрів;
- 3) формування наглядових рад Стратегічних Фондів з числа членів Стратегічного Форуму, що не входять до Стратегічної Ради;
- 4) введення та припинення воєнного або надзвичайного стану за поданням Стратега Республіки;
- 5) ухвалення рішень про вступ Республіки до систем колективної безпеки та наднаціональних утворень, що затверджується республіканськими зобов'язуючими референдумами;
- 6) встановлення Орденів Республіки та затвердження їх статутів;
- 7) призначення суддів апеляційних судів і Верховного Суду України за поданням Судової Адміністрації;
- 8) звільнення з посади професійних суддів і прокурорів за порушення присяги або недотримання вимог щодо несумісності;
- 9) схвалення положення про регулярний Республіканський аудит спільного надбання і призначення його проведення;
- 10) організація республіканського моніторингу та контролю за спільним надбанням та його використанням;
- 11) встановлення порядку визначення компетентнісного рівня питань, що виносяться на референдум, загальні збори;
- 12) прийняття рішення про ліквідацію несамостійних громад;
- 13) призначення зі складу Кадрового Резерву відповідного компетентнісного рівня та звільнення з посади:

- Голови, заступників та членів Антимонопольного комітету,
- Генерального прокурора,
- Головного прокурора Спеціальної прокуратури,
- Директора Бюро розслідувань,
- Голови Агентства Республіканської Безпеки,
- Голови Республіканського комітету розвідки,
- Голови, заступників та членів Генеральної інспекції в сфері оборони та республіканської безпеки,
- Голови, заступників та членів Екзаменаційної Комісії,
- Уповноважених з прав людини,
- Голови, заступників та членів регуляторних органів,
- Голови Республіканської Інспекції Природи,
- Голови, заступників та членів Центральної Виборчої Комісії,

8. Стратегічна Рада:

- 1) ініціює Республіканський референдум з питань, що належать до її повноважень;
- 2) має право законодавчої ініціативи;
- 3) призначає із Кадрового Резерву Республіки стратегічного рівня та звільняє Повноважного представника Природи при Стратегові Республіки;
- 4) надає згоду на призначення запобіжного заходу, що обмежує свободу пересування Стратега Республіки та депутата Республіки в межах України.

9. Вето Стратегічної Ради на результати республіканського референдуму долається республіканським референдумом 2/3 голосів від тих, хто взяв участь в голосування, але не менше 60% громадян, що мають право голосу.

10. Організаційне та матеріально-технічне забезпечення роботи Стратегічної Ради здійснює її секретаріат.

11. Стратегічна Рада призначає на посаду керівника секретаріату Стратегічної Ради із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня та звільняє його з посади.

12. Стратегічна Рада діє на підставі затвердженого нею регламенту.

Стаття 165. *(Стратегічний Форум)*

1. Стратегічний Форум Республіки складається із громадян стратегічного рівня компетентності і є постійно діючим органом стратегічного управління Республіки.
2. До складу Стратегічного Форуму входять всі компетенти стратегічного рівня. Втрата стратегічної компетентності тягне за собою втрату членства у Стратегічному Форумі.
3. Сесія Стратегічного Форуму скликається не рідше, ніж один раз на рік Стратегом Республіки або рішенням Стратегічної Ради, та є майданчиком презентації, обговорення та порівняльного аналізу стратегічних візій та орієнтирів майбутнього України. Порядок денний обговорень на Форумі є відкритим.
4. Стратегічний Форум здійснює експертизу проектів стратегічних рішень, які подає Стратег Республіки.
5. Стратегічний Форум діє на підставі затвердженого ним Регламенту згідно з Положенням, прийнятим Стратегічною Радою.
6. Організаційне та матеріально-технічне забезпечення роботи Стратегічного Форуму здійснює секретаріат Стратегічної Ради.

Стаття 166. *(Стратегічні функції Всеукраїнських професійних об'єднань)*

1. Всеукраїнські професійні об'єднання беруть участь в розробці та здійснюють професійну експертизу республіканських програм у відповідних сферах.

Стаття 167. *(Стратегічні функції Центральної Ради)*

1. Центральна рада в рамках Стратегічного комплексу здійснює законодавче забезпечення реалізації Республіканської Стратегії, Стратегічної Ресурсної Декларації та республіканських програм.

Стаття 168. *(Стратегічні функції Уряду)*

1. Уряд забезпечує реалізацію Республіканської Стратегії та Стратегічної Ресурсної Декларації.

Стаття 169. *(Стратегічні Фонди)*

1. Республіка створює та забезпечує діяльність таких стратегічних фондів:
 - Фонду Природи,
 - Фонду Майбутнього,
 - Фонду Спадщини.
 2. Рішенням Стратегічної Ради можуть створюватись та ліквідуватись інші стратегічні Фонди.
 3. Стратегічні Фонди забезпечують реалізацію республіканських програм.
 4. Стратегічні Фонди діють на підставі статутів, що затверджуються Стратегічною Радою.
 5. Стратегічні Фонди забезпечують ведення відповідних реєстрів та координують управління спільним надбанням у зазначених сферах.
 6. Стратегічні фонди беруть участь у розробці та забезпеченні реалізації Республіканської Стратегії, Стратегічної Ресурсної Декларації за відповідними напрямками.
 7. Голів Стратегічних Фондів призначає на посаду з Кадрового Резерву Республіки стратегічного рівня та звільняє з посади Стратег Республіки.
 8. Для нагляду та контролю діяльності Стратегічних Фондів створюються наглядові ради, склад яких формує Стратегічна Рада з числа членів Стратегічного Форуму, що не входять до складу Стратегічної Ради.
 9. Фонд Майбутнього координує фундаментальні та перспективні дослідження, управління спільним надбанням в частині інтелектуальної власності Республіки та здійснює фінансове забезпечення Стратегічного Комплексу.
- Доходи Фонду Майбутнього формуються за рахунок визначеного Стратегічним рішенням відсотку з бюджету Республіки, ренти на інтелектуальну власність Республіки, благодійних внесків та грантів фізичних та юридичних осіб.

10. Фонд Природи координує управління спільним надбанням в частині природних об'єктів і ресурсів, здійснює фінансове забезпечення, збереження та представництва Природи.

Доходи Фонду Природи формуються за рахунок ренти з використання природних благ. Фонд Природи фінансує персональні освітні рахунки дітей та персональні рахунки осіб із вродженою інвалідністю.

11. Фонд Спадщини координує управління спільною спадщиною та здійснює фінансове забезпечення вивчення, збереження, володіння та управління суспільною Спадщиною Республіки.

Доходи Фонду Спадщини формуються за рахунок ренти з користування об'єктами Республіканської спадщини, благодійних внесків та грантів фізичних та юридичних осіб.

Стаття 170. *(Програмні Офіси)*

1. Реалізацією республіканських програм здійснюють Програмні Офіси, діяльність яких координуються Стратегом Республіки.

2. Програмні Офіси визначаються Стратегічною Радою на конкурсній основі і можуть бути будь-якої форми власності.

3. Фінансування та контроль за діяльністю Програмних Офісів здійснюють відповідні Фонди.

Стаття 171. *(Управлінський освітній комплекс)*

1. Управлінський освітній комплекс забезпечує професійну підготовку управлінських кадрів Республіки та компетентнісне цензування – організацію та проведення компетентнісного оцінювання.

2. Освітній комплекс включає:

- 1) систему підготовки кадрів для участі в публічному управлінні усіх рівнів;
- 2) інститут компетентнісного оцінювання.

3. Система підготовки кадрів здійснює управлінську підготовку громадян для всіх рівнів республіканського управління. Положення про Систему підготовки кадрів (перелік та вимоги до компетентностей, програми навчання, підготовки та стажування, порядок та зміст оцінювання компетентностей) для кожного з рівнів управління, зміст та методики компетентнісного відбору затверджується Стратегічною Радою.

4. Інститут компетентнісного цензування розробляє зміст та методики компетентнісного відбору, організує процес компетентнісного відбору та підтвердження компетентності відповідно до рішення Стратегічної Ради.

5. Фінансування Освітнього комплексу здійснює Фонд майбутнього України.

Глава 17. УСТАНОВЧА ВЛАДА

Стаття 172. *(Здійснення установчої влади)*

1. Установча влада здійснюється відповідальними громадянами Республіки через Республіканський референдум про перегляд Конституції у порядку, визначеному **Главою 42** цієї Конституції.

Глава 18. ЦЕНТРАЛЬНА РАДА

Стаття 173. *(Центральна Рада)*

1. Законодавча влада в Республіці належить парламенту – Центральній Раді.

2. Центральна Рада є представницьким та єдиним законодавчим органом Республіки.

3. Центральна Рада шляхом ухвалення законів формує політику Республіки та затверджує законом республіканські програми та проекти відповідно до республіканських стратегій.

4. В межах визначених Конституцією Республіки, Центральна Рада здійснює парламентський контроль, кадрові призначення та здійснює інші повноваження, передбачені цією Конституцією.

5. Конституційний склад Центральної Ради – триста депутатів Республіки, які обираються на

основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного цифрового голосування з числа кандидатів від політичних партій строком на чотири роки.

6. Центральна Рада здійснює свої повноваження до набуття повноважень Центральною Радою наступного кликання.

7. Порядок діяльності Центральної Ради, її посадових осіб та органів визначаються Конституцією Республіки та Регламентом Центральної Ради.

Стаття 174. *(Депутат Республіки)*

1. Депутатом Республіки може бути обраний відповідальний громадянин України, з Кадрового Резерву Республіки не нижче політичного рівня.

1. Повноваження депутатів Республіки визначаються винятково цією Конституцією.

2. Повноваження депутата Республіки починаються з моменту складення присяги Українській Громаді в Центральній Раді.

3. Депутат Республіки не може займати будь-яку іншу посаду, займатися іншою оплачуваною роботою або підприємництвом.

Стаття 175. *(Установчий період)*

1. Перше засідання новообраної Центральної Ради проводиться не пізніше п'ятого дня після офіційного оприлюднення результатів виборів.

2. Проведення першого засідання Центральної Ради організовує підготовча група, сформована з депутатів Республіки на засадах пропорційного представництва.

3. Присутній на першому засіданні новообраної Центральної Ради найстарший за віком депутат Республіки, обраний від політичної партії, яка отримала найбільшу кількість мандатів:

1) відкриває засідання та зачитує текст присяги депутата Республіки, яку кожен з новообраних депутатів Республіки скріплює особистим підписом;

2) оголошує кількість новообраних депутатів Республіки, які склали присягу, перелік парламентських фракцій, їх чисельний склад.

4. Парламент обирає Голову Центральної Ради.

5. Парламент обирає заступників голови Центральної Ради, Голову Секретаріату Центральної Ради.

Стаття 176. *(Голова Центральної Ради)*

2. Голова Центральної Ради:

1) представляє Центральну Раду;

2) організовує роботу Центральної Ради;

3) головує на пленарних засіданнях Центральної Ради. У разі його відсутності головує визначається відповідно до Регламенту Центральної Ради;

4) підписує закони та інші акти Центральної Ради;

5) скликає позачергові засідання Центральної Ради.

3. Голова Центральної Ради може бути звільнений з посади рішенням простої більшості Центральної Ради.

Стаття 177. *(Фракції)*

1. Фракцію утворюють усі депутати Республіки, обрані до Центральної Ради від однієї політичної партії.

2. Фракції беруть участь у формуванні комітетів та комісій Центральної Ради на засадах пропорційного представництва.

3. З метою формування Уряду та законодавчого забезпечення його роботи фракції утворюють Парламентську Більшість.

4. Порядок формування, діяльності та припинення діяльності Парламентської Більшості визначається Регламентом Центральної Ради.

Стаття 178. *(Формування Кабінету Міністрів)*

1. Протягом десяти днів з моменту набуття повноважень, Центральна Рада за поданням

голови найбільшої за чисельністю фракції приймає рішення щодо затвердження складу Кабінету Міністрів.

2. У разі, якщо рішення про затвердження складу Кабінету Міністрів не прийнято, протягом наступних десяти днів Центральна Рада за поданням голови другої за чисельністю фракції приймає рішення щодо затвердження складу Кабінету Міністрів.

3. У разі, якщо рішення про затвердження складу Кабінету Міністрів не прийнято вдруге, протягом наступних десяти днів Центральна Рада за поданням голови третьої за чисельністю фракції приймає рішення щодо затвердження складу Кабінету Міністрів.

4. У разі, якщо рішення про затвердження складу Кабінету Міністрів не прийнято втретє, Центральна Рада підлягає достроковому припиненню повноважень.

Стаття 179. *(Відставка Кабінету Міністрів)*

1. Постановою Центральної Ради Кабінет Міністрів може бути відставлено. Цією ж Постановою повинен бути затверджений новий склад Кабінету Міністрів.

2. Проект зазначеної постанови може бути внесений до парламенту винятково Стратегом Республіки, Стратегічною Радою, не менш як третиною конституційного складу депутатів Республіки, а також петицією підтриманою не менш, як **трьома мільйонами** відповідальних громадян.

3. У разі відставки Прем'єр-Міністра України за власною ініціативою увесь склад Кабінету Міністрів вважається відставленим. У цьому разі, новий склад Кабінету Міністрів затверджується у порядку, визначеному статтею **178** цієї Конституції. Перше голосування щодо затвердження нового складу Кабінету Міністрів має відбутись не пізніше як на одинадцятий день з моменту відставки попереднього уряду.

4. Друга відставка Кабінету Міністрів за ініціативою Прем'єр-Міністра протягом однієї каденції парламенту, тягне за собою дострокове припинення повноважень Центральної Ради

Стаття 180. *(Призначення, звільнення посадовців)*

1. Центральна Рада за поданням Прем'єр-міністра призначає на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче політичного рівня та звільняє з посади Віце-прем'єр Міністра, міністрів.

2. Центральна Рада призначає на посади Голову Рахункової Палати Республіки та її членів на строк повноважень парламенту, з числа громадян, які відповідають умовам, необхідним для обрання до Центральної Ради.

3. Центральна Рада за поданням Стратега Республіки призначає на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче політичного рівня, Голову Республіканського Банку України строком на п'ять років.

4. Центральна Рада призначає на посади члени Ради Республіканського Банку України, у кількості восьми осіб, із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня строком на **п'ять** років.

5. Центральна Рада за поданням Стратега Республіки призначає на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче політичного рівня, Голову Республіканського Страхового Банку Кадрового Резерву Республіки не нижче політичного рівня строком на **п'ять** років.

6. Центральна Рада за поданням Кабінету Міністрів України призначає на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня та звільняє з посади Голову Республіканської Поліції.

7. Центральна Рада за поданням Кабінету Міністрів України призначає на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня та звільняє з посади Керівника Агентства Кібернетичної Безпеки.

8. Центральна Рада за поданням Стратега Республіки призначає на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня та звільняє з посади Командувача Республіканської Гвардії.

Стаття 181. *(Комітети) – перенести в закон*

1. Центральна Рада створює з числа депутатів Республіки **13** Комітетів Центральної Ради на засадах пропорційного представництва, відповідно до професійних сфер комтетентнісної горизонталі, обирає голів та заступників голів цих комітетів.

2. Комітети готують проекти законів та постанов до розгляду на пленарних засіданнях Центральної Ради, здійснюють інші повноваження передбачені Регламентом Центральної Ради.

3. **Призначення голів комітетів здійснює Парламентська Більшість.**

4. Комітет зобов'язаний розглянути проект закону, визначений Кабінетом Міністрів як невідкладний, позачергово.

5. Рішення комітету приймаються більшістю від його складу.

6. До складу комітетів не входять Голова Центральної Ради, його заступники, голови фракцій, **Координатор Парламентської Більшості.**

7. Для забезпечення роботи Комітету утворюється Секретаріат.

Стаття 182. *(Тимчасові слідчі комісії)*

1. Не менш як третиною голосів від свого конституційного складу Центральна Рада утворює тимчасові слідчі комісії з метою проведення парламентських розслідувань.

2. Проект постанови про створення тимчасової слідчої комісії розглядається Центральною Радою на найближчому пленарному засіданні з моменту його реєстрації, без попереднього розгляду у комітетах Центральної Ради.

3. Тимчасові слідчі комісії діють відповідно до цієї Конституції та Регламенту Центральної Ради.

4. Органи публічного управління, їх посадові особи на вимогу тимчасової слідчої комісії зобов'язані надати будь-яку інформацію та документи, зокрема і таємну.

5. Член тимчасової слідчої комісії під час здійснення своїх повноважень має право безперешкодно відвідувати органи публічного управління; підприємства, установи та заклади публічної власності.

6. Тимчасова слідча комісія приймає висновок за результатами розслідування і своїм рішенням передає його до суду.

7. Голова тимчасової слідчої комісії звітує на засіданні Центральної Ради.

8. Парламентське розслідування не може проводитися з питань щодо яких відкрито судове провадження.

Стаття 183. *(Законодавча ініціатива)*

1. Право законодавчої ініціативи у Центральній Раді мають винятково:

- 1) Кабінет Міністрів України;
- 2) Депутати Республіки;
- 3) Стратег Республіки;
- 4) Стратегічна Рада;
- 5) уповноважені з прав людини;
- 6) повноважний представник Природи в Республіці;
- 7) не менш як **десять тисяч** відповідальних громадян України шляхом петиції.

2. Суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний супроводити проект закону, постанови, акту про їх скасування фінансовим обґрунтуванням щодо впливу ухвалення проекту на показники (надходження та витрати) бюджету Республіки і бюджетів громад. Обґрунтування має включати розрахунки щодо збільшення або зменшення зазначених показників на поточний бюджетний період та прогностичні розрахунки на наступні бюджетні періоди. Це положення поширюється також і на проекти законів, актів, про їх скасування, що виносяться на референдум.

3. Не потребують обов'язкового фінансового обґрунтування проекти постанов про призначення або звільнення посадових осіб республіканського управління, а також про створення тимчасових слідчих комісій.

4. Право законодавчої ініціативи щодо проектів законів про Бюджет Республіки, про податки, про ратифікацію міжнародних договорів України або денонсацію міжнародних договорів України належить винятково Кабінету Міністрів України.

5. Право законодавчої ініціативи щодо проектів Конституційного акту про частковий перегляд Конституції належить винятково Стратегу Республіки, Стратегічній Раді, більшості від конституційного складу Центральної Ради, а також відповідальним громадянам шляхом петиції.

Стаття 184. *(Порядок денний)*

1. Проект порядку денного пленарного засідання формується Головою Центральної Ради за поданням голів парламентських комітетів та голів та парламентських комісій.

Стаття 185. *(Засідання)*

1. Центральна Рада приймає рішення винятково на пленарних засіданнях.
2. Присутність депутата Республіки на засіданнях Центральної Ради, її комітетів та комісій є обов'язковою та фіксується із застосуванням біометричних засобів ідентифікації.

3. Голосування Центральної Ради на пленарних засіданнях та засіданнях її органів здійснюються відкрито, поіменно (окрім питань, пов'язаних з республіканською таємницею) та особисто із застосуванням біометричних засобів ідентифікації.

4. Голосування в будь-який інший спосіб є недійсним.

5. Позачергове засідання Центральної Ради скликається Головою Центральної Ради за власною ініціативою або на вимогу не менше як ста депутатів Республіки.

6. Позачергове засідання Центральної Ради проводиться протягом двох днів з моменту його скликання.

7. У разі оголошення воєнного стану Центральна Рада збирається на позачергове засідання протягом двадцяти чотирьох годин.

Стаття 186. *(Спільний Комітет)*

1. Для узгодження спільних позицій створюється Спільний Комітет Центральної Ради у складі Голови, заступників Голови Центральної Ради, **Координатора Парламентської Більшості** та голів фракцій.

Стаття 187. *(Акти Парламенту)*

1. Центральна Рада ухвалює закони і постанови, які є її актами.

2. Акти Центральної Ради приймаються більшістю конституційного складу, якщо інше не встановлено цією Конституцією.

3. Закони та постанови Центральної Ради оприлюднюються негайно після їх підписання Головою Центральної Ради і вступають в законну силу з моменту оприлюднення, якщо в законі або постанові не встановлено інше.

Стаття 188. *(Дострокове припинення повноважень депутата Республіки)*

1. Повноваження депутата Республіки припиняються достроково винятково у разі:

1) складення повноважень за його особистою заявою – з дня реєстрації його особистої заяви у Центральній Раді;

2) порушення вимог щодо несумісності – з дня вступу у законну силу судового рішення, що встановлює факт сумісності;

3) припинення громадянства України – з дня припинення громадянства України;

4) втрати відповідального громадянства Республіки чи втрати політичного рівня компетентності — з дня втрати;

5) порушення обов'язку особистого голосування – з дня вступу у законну силу судового рішення, що встановлює факт зазначеного порушення;

6) виходу з фракції – з моменту виходу;

7) вступу у законну силу обвинувального вироку щодо нього за скоєння кримінального злочину – з дня вступу у законну силу судового рішення;

8) визнання його судом недієздатним або безвісно відсутнім – з дня вступу у законну силу відповідного судового рішення;

9) підтримки електронної петиції про його відкликання відповідно до Закону;

10) дострокового припинення повноважень Центральної Ради – з дня припинення

повноважень;

1) оголошення померлим або його смерті – з дня вчинення запису про смерть.

2. Дострокове припинення повноважень депутата Республіки не потребує голосування Центральної Ради. Про дострокове припинення повноважень депутата Республіки головуєчий оголошує на найближчому пленарному засіданні Центральної Ради.

3. У разі дострокового припинення повноважень депутата Республіки обраного за виборчим списком політичної партії, присягу складає і набуває повноважень депутата Республіки, наступний кандидат з виборчого списку відповідної партії. У разі дострокового припинення повноважень депутата Республіки в одномандатному або багатомандатному виборчому окрузі, Центральна Виборча комісія протягом двох днів оголошує у цьому окрузі позачергові вибори.

Стаття 189. *(Розпуск Парламенту)*

1. Рішення про дострокове припинення повноважень Центральної Ради може бути ухвалене винятково:

1) Центральною Радою більшістю від її складу (саморозпуск);

2) Стратегічною Радою двома третинами від її складу;

3) Центральною Виборчою Комісією у випадку підтримки електронної петиції про розпуск Центральної Ради більшістю **(50 % + 1)** відповідальних громадян Республіки.

2. У разі дострокового припинення повноважень Центральної Ради, позачергові парламентські вибори призначаються Центральною Виборчою Комісією не пізніше як через два дні після припинення повноважень.

3. Дострокове припинення повноважень Центральної Ради у перший рік її повноважень відбувається лише у разі саморозпуску.

Глава 19. УРЯД

Стаття 190. *(Кабінет Міністрів)*

1. Кабінет Міністрів України є вищим виконавчим органом управління Республіки.

2. Керівництво Кабінетом Міністрів України здійснює Прем'єр-Міністр України.

3. До республіканських виконавчих органів належать Міністерства та Уповноважені Урядові Органи.

4. Кабінет Міністрів України є колегіальним органом. До складу Кабінету Міністрів входять Прем'єр-Міністр України, Віце-прем'єр Міністр та міністри, які набувають повноважень після складення присяги Українській Громаді.

5. Перелік міністерств відповідає переліку сфер компетентнісної горизонталі.

6. Кабінет Міністрів України на своїх засіданнях:

1) схвалює проекти законів та постанов та вносить їх у Парламент;

2) приймає постанови щодо забезпечення виконання Республіканської Стратегії, Стратегічної Ресурсної Декларації, республіканських програм та республіканської політики;

3) призначає із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня та звільняє з посад керівників Уповноважених Урядових Органів за поданням міністрів;

4) приймає постанови та розпорядження в межах компетенції;

5) поділяє територію Республіки на галузеві та наглядові округи, визначає їх межі;

7. Кабінет Міністрів України підконтрольний та підзвітний Центральній Раді.

8. Кабінет Міністрів України складає повноваження перед новообраною Центральною Радою.

Стаття 191. *(Внутрішні справи)*

1. Кабінет Міністрів України управляє ресурсами Республіки відповідно до Республіканської Стратегії, забезпечує формування та реалізацію політики Республіки за напрямками відповідно до професійних сфер компетентнісної горизонталі.

2. Кабінет Міністрів України:

1) розробляє бюджетну стратегію Республіки та Програму діяльності Кабінету Міністрів України на період його повноважень. Бюджетна стратегія Республіки і Програма діяльності

Кабінету Міністрів схвалюється Центральною Радою разом із призначенням Прем'єр-міністра та міністрів;

2) розробляє щорічну Бюджетну резолюцію з урахуванням Стратегічної Ресурсної Декларації та бюджетної стратегії Республіки і вносить її до Центральної Ради;

3) розробляє проекти законів про Бюджет Республіки та про внесення змін до Бюджету Республіки;

4) готує щорічні звіти про виконання Бюджету Республіки та Програми діяльності Уряду. Невиконання чи неналежне виконання Бюджету Республіки та Програми діяльності Кабінету Міністрів України є підставою для відставки Уряду.

3. Кабінет Міністрів України із Кадрового Резерву Республіки не нижче виконавчого рівня призначає та звільняє з посад урядових уповноважених.

Стаття 192. (Закордонні справи)

1. Кабінет Міністрів України у своїй діяльності відстоює республіканські інтереси України в зовнішніх відносинах. – *Дискусія щодо участі Стратега Республіки*

2. Кабінет Міністрів України організовує підготовку міжнародних договорів України.

Стаття 193. (Захист Конституційного порядку)

1. Кабінет Міністрів України здійснює виконавчі та управлінські функції по забезпеченню Конституційного порядку в межах повноважень, визначених цією Конституцією та законом.

Стаття 194. (Міністерства)

1. Міністерство є центральним виконавчим органом республіканського управління, який бере участь у формуванні та організовує реалізацію політики Республіки та Стратегії Республіки в одній чи кількох визначених Кабінетом Міністрів України сферах.

2. Міністерство готує пропозиції до відповідного комітету Центральної Ради у сферах своєї компетенції.

3. Міністерство очолює міністр України (далі - міністр), який є членом Кабінету Міністрів України.

4. Вищою посадовою особою республіканської служби в міністерстві є Державний секретар міністерства. Державний секретар здійснює адміністративне керівництво міністерством.

5. Державний секретар міністерства призначається за результатами відкритого конкурсу серед членів Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня, які подали заяви до участі в конкурсі, строком на 5 років. Державний секретар підлягає щорічному оцінюванню результатів службової діяльності, він є відповідальним за здійснення антикорупційної політики в міністерстві.

6. Основними завданнями державного секретаря міністерства є забезпечення діяльності міністерства, стабільності та наступності у його роботі, організація поточної роботи, пов'язаної із здійсненням повноважень міністерства.

7. Працівники міністерств є республіканськими службовцями, які призначаються на посади за результатами відкритого конкурсу серед членів Кадрового Резерву Республіки не нижче виконавчого рівня, які подали заяви до участі в конкурсі. Працівники міністерств підлягають щорічному оцінюванню результатів службової діяльності відповідно до закону.

8. Республіка підписує із республіканським службовцем контракт, в якому зазначається завдання та функції працівника, вимоги до його компетентності та її підвищення, умови праці, відпочинку, винагороди та звільнення відповідно до закону, класифікації посад республіканської служби та вимог до відповідної посади.

9. Працівники міністерств та інші республіканські службовці підлягають щорічному оцінюванню результатів службової діяльності відповідно до закону.

10. Основна функція міністерств – забезпечення та організація реалізації республіканської політики в сферах компетенції міністерства. Структура міністерства складається із підрозділів з організації реалізації політики та секретаріату міністерства, який складається із підрозділів забезпечення діяльності міністерства.

11. Інші функції міністерств визначаються законами і актами Уряду.

Стаття 195. *(Міністри)*

1. Міністр забезпечує реалізацію політики Республіки та Стратегії Республіки за відповідними сферами і несе за це відповідальність.

2. Посади міністра та його заступників є політичними і можуть обійматись винятково особами, які мають рівень компетентності не нижче політичного. Віце-прем'єр Міністр, міністр призначається та звільняється з посади Центральною Радою за поданням Прем'єр-міністра. Заступники міністрів призначаються та звільняються з посади Прем'єр-міністром за поданням міністра.

3. Міністр затверджує плани міністерства (стратегічний на - **3 і більше** років) та операційний (на рік), несе політичну відповідальність за реалізацію політики в сферах відповідальності міністерства.

Стаття 196. *(Уповноважені Урядові Органи та Урядові фонди)*

4. Здійснення республіканського нагляду (контролю) управління об'єктами республіканської власності (крім республіканського надбання) та надання адміністративних послуг здійснюється інспекціями, агентствами та службами відповідно (Уповноваженими Урядовими Органами), діяльність яких спрямовуються та координуються через відповідних міністрів. Уповноважені Урядові Органи виконують зазначені функції на конкурсній основі та можуть бути будь-якої форми власності.

5. Реалізація республіканської політики за напрямками здійснюється на конкурсній основі підприємствами, установами, організаціями будь-якої форми власності. Конкурси на реалізацію республіканських проектів проводить Уряд Республіки.

6. Фінансування та контроль за діяльністю Уповноважених Урядових Органів здійснюють Урядові фонди.

Стаття 197. *(Несумісність)*

1. Прем'єр-Міністр України, Віце-прем'єр Міністр міністри та урядові уповноважені не можуть займати будь-яку іншу посаду, займатися іншою професійною діяльністю або підприємництвом.

Глава 20. РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ БАНК УКРАЇНИ

Стаття 198. *(Статус)*

1. Республіканський Банк України є центральним банком Республіки.

Стаття 199. *(Функції)*

1. Республіканському Банку України належить виняткове право здійснення монетарної політики та забезпечення стабільності грошової одиниці Республіки – гривні.

2. Республіканський Банк України:

1) здійснює емісію української валюти та організовує готівковий грошовий обіг;

2) виступає кредитором останньої інстанції для банків і організовує систему рефінансування;

3) встановлює правила проведення банківських операцій;

4) здійснює банківське регулювання та нагляд;

5) здійснює ліцензування банківської діяльності та операцій;

6) спільно із Кабінетом Міністрів України формує політику та несе відповідальність щодо інфляції.

Стаття 200. *(Голова)*

1. Республіканський Банк України очолює Голова, який призначається на посаду Центральною Радою за поданням Стратега Республіки строком на **п'ять** років із Кадрового Резерву Республіки не нижче політичного рівня.

2. Голова Республіканського Банку України щорічно звітує про свою діяльність в Центральній Раді.

Стаття 201. *(Рада)*

1. Рада Республіканського Банку України у складі восьми осіб обирається Центральною Радою строком на сім років із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня.

Стаття 202. *(Контроль за Республіканським Банком України)*

1. Республіканський Банк України підзвітний Центральній Раді.
2. Рада Республіканського Банку України здійснює контроль за:
 - 1) адекватністю монетарної політики;
 - 2) заходами, спрямованими на стабільність республіканської валюти;
 - 3) заходами, спрямованими на реалізацію політики щодо інфляції.

Глава 21. ПУБЛІЧНА ВЛАСНІСТЬ

Стаття 203. *(Правовий режим)*

1. Власність Республіки, громад і об'єднань є публічною власністю.
2. В Республіці утворюється та діє Фонд Власності Республіки, який виконує рішення Кабінету Міністрів України по управлінню майном і активами Республіки та веде їх облік.
3. Управління об'єктами публічної власності здійснюється відкрито.
4. Кожен, хто управляє публічною власністю, зобов'язаний звітувати.

Стаття 204. *(Зміна форми власності)*

1. Порядок зміни та обігу всіх форм власності в Республіці встановлюється законом.
2. Зміна умов приватизації або усупільнення після їх завершення не допускається.
3. Невиконання угоди про зміну форми власності є підставою для повернення майна у попередній стан.

Глава 22. ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ

Стаття 205. *(Принципи)*

1. Фінанси Республіки, громад і об'єднань є публічними фінансами.
2. Формування публічних фінансів повинно здійснюватися у спосіб, що не суперечить цій Конституції.
3. Обіг та облік публічних фінансів здійснюються відкрито.
4. Всі публічні фінанси є підконтрольними.

Стаття 206. *(Бюджет Республіки)*

1. Бюджет Республіки на наступний бюджетний рік та наступні роки (бюджетні періоди) розробляється відповідно до Стратегічної Ресурсної Декларації, бюджетної стратегії та бюджетної резолюції Кабінетом Міністрів України і щорічно затверджується Центральною Радою не пізніше першого числа останнього місяця поточного року.

2. Усі доходи та видатки Республіки, крім доходів та видатків Стратегічних Фондів, повинні міститися в Бюджеті Республіки.

3. Бюджет Республіки має бути збалансованим.

4. Проект закону про Бюджет Республіки разом з його обґрунтуванням подається Кабінетом Міністрів України до Центральної Ради не пізніше 1 жовтня поточного року.

5. Звіт про виконання Бюджету Республіки оприлюднюється. Всі операції по доходам і видаткам Бюджету Республіки є публічними.

6. Якщо Закон про Бюджет у зв'язку з винятковими обставинами не був прийнятий до початку календарного року, Кабінет Міністрів України збирає доходи і здійснює витрати, встановлені Законом про Бюджет за попередній рік.

Стаття 207. *(Податки і збори Республіки) - Дискусія*

1. Податки і збори Республіки встановлюються винятково законом та не можуть бути надмірними.
2. Сплата податків і зборів є обов'язковою.
3. Податки та збори розподіляються у співвідношенні, визначеному Стратегічним рішенням:
 - 1) до бюджету Республіки;
 - 2) до бюджету Громади або Громад, визначених платником податку, збору і у визначеній ним пропорції. У разі якщо платник не є членом жодної громади, зазначена частка платежу сплачується відповідно до пункту третього цієї частини;
 - 3) на рахунки конкретних розпорядників бюджетних коштів Республіки, громад, об'єднань (крім корпорацій) чи Стратегічних Фондів Республіки за вибором платника податку, збору. Платник може змінити адресата, зазначена зміна вступить у дію через тридцять днів.

Стаття 208. *(Позики)*

1. Згода на будь-які запозичення та боргові гарантії Республіки надається Стратегічною Радою та Центральною Радою.
2. Отримання позик або надання фінансових гарантій, що суперечать цій Конституції, забороняється.
3. Кабінет Міністрів звітує перед Стратегічною Радою та Центральною Радою щодо використання коштів позик. Громадськість може надати альтернативну експертизу щодо використання коштів позик.

Стаття 209. *(Публічні закупівлі)*

1. Закупівлі, що здійснюються за рахунок публічних фінансів є публічними закупівлями. Публічні закупівлі здійснюються на конкурсних засадах.
2. Умови конкурсу не можуть бути змінені після їх оприлюднення.
3. Угоди на постачання товарів і послуг, які укладені за результатами конкурсу, не можуть бути змінені.
4. Публічні закупівлі здійснюються винятково у виробників.
5. Товари і послуги мають відповідати стандартам якості.
6. Реклама органів публічного управління за рахунок публічних фінансів забороняється.

Стаття 210. *(Компенсації)*

1. В Бюджеті Республіки створюється фонд компенсації збитків від наслідків збройних конфліктів і надзвичайних ситуацій.

Глава 23. РЕСПУБЛІКАНСЬКА ЧАСТКА

Стаття 211. *(Республіканська частка)*

1. Республіка гарантує кожному громадянину отримання грошового еквіваленту рівної частки доходів від використання спільного надбання громадян Республіки.
2. Республіканська частка нараховується шляхом перерахунку відповідних коштів із спеціального бюджетного фонду Республіки на особовий рахунок громадянина. Періодичність нарахування і виплати республіканської частки встановлюється Стратегічною Радою.
3. Доходи Стратегічних Фондів не можуть зараховуватись до республіканської частки.

Стаття 212. *(Джерела формування республіканської частки)*

1. Республіканська частка формується за рахунок:
 - 1) доходів, отриманих в результаті використання спільного надбання громадян Республіки на підставі цивільно-правових договорів, у тому числі доходів від передачі за плату у володіння (узуфрукцій, емфітевзів, суперфіцій, сервітутів) окремого майна;
 - 2) доходів отриманих від передачі за плату за цивільно-правовими договорами окремого майна;

3) доходів, отриманих від нарахування і виплати дивідендів, паушальних та інших платежів, за використання майнових прав, що є спільним надбанням громадян Республіки, у підприємницькій діяльності окремими особами, у тому числі на умовах спільної власності, спільної діяльності;

4) доходів, отриманих від майна набутого внаслідок відчуження, у тому числі шляхом приватизації спільного надбання громадян Республіки. Зазначене майно не може відчужуватись за ціною нижчою, ніж складає вартість відтворення аналогічного майна за звичайними цінами, на момент відчуження чи приватизації такого майна;

5) доходів отриманих від інших видів ренти (оренди) за використання спільного надбання громадян Республіки, окрім рент, що зараховуються до доходів Стратегічних Фондів;

6) доходів отриманих від застосування санкцій за порушення антимонопольного законодавства, законодавства про добросовісну конкуренцію, санкцій за порушення законодавства про права споживачів, у разі неможливості встановлення конкретних осіб, які постраждали внаслідок порушення зазначених прав, санкцій за порушення законодавства про збереження безпечного екологічного стану;

7) доходів отриманих від застосування санкцій за адміністративні правопорушення та злочини, здійснені з корисливих мотивів;

8) доходів отриманих внаслідок націоналізації майна;

9) доходів отриманих внаслідок стягнення боргових зобов'язань за цивільно-правовими договорами, предметом яких було використання майна, що є об'єктом права власності Республіки, в порядку виконання судових рішень;

10) доходів отриманих від майнових вигід, визначених законами України.

2. Усі надходження, що отримані із зазначених джерел, акумулюються у спеціальному бюджетному фонді Республіки.

Стаття 213. *(Відповідальність за формування та виплату республіканської частки)*

1. Уряд надає послуги із забезпечення республіканської частки за плату. Ця плата визначається як відсоток від загального обсягу надходжень за поточний період до спеціального бюджетного фонду Республіки. Порядок нарахувань та виплат республіканської частки а також порядок оплати за послуги, що з нею пов'язані, встановлюються Стратегічною Радою.

2. Уряд несе відповідальність за нарахування та виплату республіканської частки.

Глава 24. ОБОВ'ЯЗКОВЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

Стаття 214. *(Види соціального страхування)*

1. В Республіці діє система обов'язкового соціального страхування, яка включає медичне, пенсійне, правове страхування.

2. Обов'язкове пенсійне страхування поширюється на всіх, хто працює.

3. Обов'язкове медичне страхування забезпечує кожному громадянину покриття витрат на лікування та профілактику захворювань.

4. Обов'язкове правове страхування забезпечує кожному громадянину доступ до правової допомоги.

Стаття 215. *(Республіканський Страховий Банк)*

1. Для забезпечення обов'язкового соціального страхування в Республіці діє Республіканський Страховий Банк.

2. Республіканському Страховому Банку належить виняткове право управління фінансовими ресурсами, отриманими від обов'язкового соціального страхування.

3. Схоронність внесків обов'язкового соціального страхування та їх вартісності гарантується Республікою.

4. Голова Республіканського Страхового Банку призначається на посаду Центральною Радою за поданням Стратега Республіки з Кадрового Резерву Республіки не нижче політичного рівня строком на **п'ять** років та є відповідальним перед Центральною Радою.

Глава 25. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА

Стаття 216. *(Мета міжнародної діяльності)*

1. Метою зовнішньополітичної діяльності Республіки є:

- 1) забезпечення інтересів Республіки, утвердження її суверенітету і територіальної цілісності;
- 2) підтримання рівноправного і взаємовигідного співробітництва Республіки з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права;
- 3) утвердження провідного місця Республіки у системі міжнародних відносин, зміцнення міжнародного авторитету Республіки та формування її позитивного міжнародного іміджу;
- 4) вплив на формування міжнародного правопорядку та міжнародний правотворчий процес;
- 5) участь у міжнародних заходах, спрямованих на вирішення глобальних проблем людства, сприяння миру і безпеці у світі.

Стаття 217. *(Засади зовнішньої політики)*

1. Зовнішня політика Республіки ґрунтується на дотриманні норм і принципів міжнародного права, які містять міжнародно-правові зобов'язання України.

2. Республіка у своїй зовнішній політиці визнає основні принципи міжнародного права: незастосування сили або загрози силою, мирного вирішення міжнародних спорів, суверенної рівності держав, невтручання у внутрішні справи держав, територіальної цілісності держав, непорушності державних кордонів, дотримання прав та свобод людини, рівноправності народів, співробітництва, добросовісного виконання міжнародних зобов'язань.

Стаття 218. *(Міжнародна співпраця і зобов'язання)*

1. Рішення про визнання Україною держав ухвалює Центральна Рада за поданням Кабінету Міністрів України. Рішення про визнання Україною урядів ухвалює Кабінет Міністрів за поданням Стратега Республіки.

2. Рішення про встановлення та розірвання дипломатичних і консульських відносин ухвалює Центральна Рада за поданням Кабінету Міністрів України.

3. Вірчі і відкличні грамоти глав дипломатичних представництв приймає Стратег Республіки.

4. Ратифікація та денонсація міжнародних договорів Республіки здійснюється Центральною Радою за поданням Кабінету Міністрів України.

5. Рішення про участь Республіки у міжнародних організаціях ухвалюється Центральною Радою.

6. Рішення про вступ Республіки до систем колективної безпеки та наднаціональних утворень ухвалюється Стратегічною Радою та затверджується республіканським зобов'язуючим референдумом, який призначає Центральна виборча комісія.

7. Міжнародно-правові зобов'язання, які суперечать Конституції Республіки, не допускаються. Будь-який Договір Республіки повинен передбачати її право одностороннього вільного виходу із Договору.

Стаття 219. *(Представництва)*

1. Республіка створює дипломатичні представництва для підтримання офіційних відносин з іншими державами та міжнародними організаціями, захисту прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном, ведення офіційних переговорів, з'ясування подій міжнародного життя та інформування про них відповідних органів України, поширення інформації про становище в Україні, заохочення дружніх відносин та розвитку співробітництва в сфері економіки, культури і науки.

2. Кабінет Міністрів України за поданням Стратега Республіки призначає з Кадрового Резерву Республіки не нижче політичного рівня та звільняє з посад глав дипломатичних представництв Республіки в інших державах і при міжнародних організаціях.

3. У складі дипломатичних представництв Республіки в інших державах діють торговельно-економічні місії, які представляють та захищають у державі перебування інтереси України у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

4. Консульські установи Республіки захищають за кордоном права та інтереси України, юридичних осіб і громадян України. Загальне керівництво діяльністю консульської установи в державі перебування здійснюється відповідним дипломатичним представництвом Республіки.

5. Кабінет Міністрів України за поданням Міністра закордонних справ призначає з Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня та звільняє глав консульських установ Республіки.

6. Іноземним дипломатичним представництвам та консульським установам в Україні гарантуються привілеї та імунітети відповідно до міжнародно-правових зобов'язань Республіки.

Стаття 220. *(Міжнародна юрисдикція)*

1. Республіка гарантує право звернення за захистом своїх прав і свобод до міжнародних судових установ або до органів міжнародних організацій.

2. Республіка гарантує виконання рішень міжнародних судових установ, юрисдикція яких визнана Україною.

Стаття 221. *(Притулок) – потребує розширення*

1. Республіка може надавати притулок для захисту осіб від політичних переслідувань.

Глава 26. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПОРЯДКУ

Стаття 222. *(Забезпечення Конституційного порядку)*

1. Республіка забезпечує Конституційний порядок шляхом:

1) встановлення порядку- здійснення відповідальними громадянами Республіки установчої влади;

2) функціонування, збереження, відтворення та розвиток порядку - через збалансоване господарювання, інновації та захист єдності, неподільності та невід'ємності спільного надбання;

3) захист порядку – заходи протидії Республіки насильницьким змінам чи поваленню Конституційного порядку або захоплення управління в Республіці;

4) розвиток, динамічність порядку - узгоджене здійснення суверенітету над спільним майбутнім.

Стаття 223. *(Захист Конституційного порядку)*

1. Захист Конституційного порядку забезпечують Республіканські сили порядку.

2. Республіканські сили порядку забезпечують захист Конституційного порядку від військової загрози у суверенному просторі Республіки, зокрема: природному, економічному, технологічному, інформаційному, віртуальному, комунікативному тощо.

3. До складу Республіканських сил порядку входять:

1) система забезпечення суверенітету над майбутнім – стратегічний комплекс Республіки та публічне управління;

2) республіканська правоохоронна система;

3) служба надзвичайних ситуацій;

4) республіканське військо;

5) система громадського захисту;

6) громадяни республіки у спосіб, що не суперечить цій Конституції та закону;

7) республіканські системи забезпечення життя та діяльності.

4. В умовах воєнної агресії, воєнного та надзвичайного станів захист Конституційного порядку здійснюють Республіканські сили порядку, що підпорядковуються Стратегу Республіки.

5. Республіканські сили порядку в умовах воєнної агресії, воєнного та надзвичайного станів забезпечують координацію господарювання та співуправління спільним надбанням.

6. Склад, структура, чисельність та забезпечення (фінансове, кадрове, технічне) інституцій Республіканських сил порядку визначаються республіканською стратегією.

Стаття 224. *(Громадські сили порядку)*

1. Громадські сили порядку створюються і діють відповідно до цієї Конституції та Статутів Громад і включають:

- 1) громадську міліцію;
- 2) громадські сили самооборони..

Глава 27. РЕСПУБЛІКАНСЬКА БЕЗПЕКА І ОБОРОНА

Стаття 225. *(Оборона Республіки)*

1. Захист Конституційного порядку від зовнішніх загроз забезпечується системою Республіканської безпеки і оборони.

2. Захист Конституційного порядку, суверенітету та територіальної цілісності України, недоторканності її кордонів є обов'язком Республіки.

Стаття 226. *(Система республіканської безпеки)*

1. Республіканська безпека Республіки забезпечується Радою Безпеки і Оборони, Українським Військом, Агентством Республіканської Безпеки, Республіканським Управлінням Розвідки, Республіканським Бюро Розслідувань, Республіканською Поліцією, Республіканською Гвардією, Прикордонною Службою, Агентством Кібернетичної Безпеки, Службою Надзвичайних Ситуацій.

Стаття 227. *(Рада Безпеки і Оборони) – дискусія РБО=розширений варіант Стратегічної Ради?*

1. Рада Безпеки і Оборони є консультативним органом при Стратеґові Республіки.

2. Рада Безпеки і Оборони:

- 1) оцінює загрози республіканській безпеці;
- 2) формує стратегію республіканської безпеки, яка затверджується Стратеґом Республіки;
- 3) розробляє систему заходів для забезпечення республіканської безпеки;
- 4) координує за дорученням Стратеґа Республіки діяльність органів республіканського управління в сфері республіканської безпеки і оборони для реалізації республіканських стратегій;

5) надає рекомендації щодо ведення воєнного або надзвичайного стану.

3. Рада Безпеки і Оборони діє у складі Стратеґа Республіки, Прем'єр-міністра, Віце-прем'єр-міністра, Голови Центральної Ради, Міністра зовнішньої безпеки, Міністра внутрішньої безпеки, Міністра зовнішніх відносин, Міністра просторового розвитку, Начальника Генерального Штабу, Голови Агентства Республіканської Безпеки, Голови Республіканського Управління Розвідки, Голови Республіканської Поліції, Командувача Республіканської Гвардії, Командувача Прикордонної Служби, Повноважного Представника Природи в Республіці, Голови Республіканської Інспекції Природи, Голови Агентства Кібернетичної Безпеки, Начальника Служби Надзвичайних Ситуацій.

4. На засідання Ради Безпеки і Оборони можуть бути запрошені інші посадові особи.

5. Діяльність Ради Безпеки і Оборони забезпечує Секретаріат.

6. Секретар Ради Безпеки і Оборони призначається Стратеґом Республіки із Кадрового Резерву Республіки стратегічного рівня.

7. Регламент Ради Безпеки і Оборони затверджує Стратеґ Республіки.

8. Рада Безпеки і Оборони приймає рішення більшістю від її складу.

9. Рішення Ради Безпеки і Оборони вводяться в дію указом Стратеґа Республіки або приймаються ним до відома.

Стаття 228. *(Українське Військо)*

1. Українське Військо забезпечує захист суверенітету, територіальної цілісності Республіки, недоторканність її кордонів.
2. У випадку збройної агресії відповідальні громадяни долучаються до Українського Війська з правом організувати добровільні військові утворення.
3. Республіка здійснює загальну початкову та регулярну військову підготовку відповідальних громадян.
4. Українське Військо у разі збройного нападу на Республіку негайно розпочинає оборонні дії, незалежно від того, оголошено чи ні воєнний стан.
5. Українське Військо формується на професійній основі.
6. Головнокомандувачем Українського Війська є Стратег Республіки.
7. Керівництво Українським Військом здійснює Генеральний Штаб. Начальник Генерального Штабу призначається на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня та звільняється з посади Стратегом Республіки.
8. Чисельність Українського Війська встановлює Центральна Рада за поданням Стратега Республіки.
9. Республіка гарантує функціонування цивільного контролю Українського Війська.

Стаття 229. *(Агентство Республіканської Безпеки)*

1. Агентство Республіканської Безпеки, захищаючи суверенітет Республіки, протидіє:
 - 1) іноземним спеціальним службам, окремим організаціям та особам, діяльність яких становить загрозу інтересам Республіки;
 - 2) проявам усіх форм тероризму і сепаратизму;
 - 3) захопленню інформаційного простору та інформаційним атакам;
 - 4) застосуванню зброї масового враження;
 - 5) актам агресії, спрямованим на руйнацію фінансової та економічної стабільності Республіки;
 - 6) новітнім технологіям агресії.
2. Агентство Республіканської Безпеки забезпечує збереження республіканської таємниці.
3. Агентство Республіканської Безпеки відповідно до міжнародних зобов'язань України може співпрацювати з міжнародними спеціальними службами та спеціальними службами іноземних держав з метою протидії злочинам проти людства.
4. Агентство Республіканської Безпеки очолює Голова, якого призначає на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня, або звільняє з посади Стратегічна Рада за поданням Кабінету Міністрів України.
5. Агентство Республіканської Безпеки підпорядковане Прем'єр-міністру України.

Стаття 230. *(Республіканське Управління Розвідки)*

1. Республіканське Управління Розвідки здійснює:
 - 1) протидію зовнішнім загрозам Республіці, безпеці її громадян та об'єктам власності Республіки поза її межами;
 - 2) спеціальні заходи, спрямовані на забезпечення республіканської безпеки;
 - 3) збір та оцінку інформації щодо захисту республіканської безпеки та надання її органам публічного управління.
2. Республіканське Управління Розвідки очолює Голова, якого призначає на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня, або звільняє з посади Стратегічна Рада за поданням Кабінету Міністрів України.
3. Республіканське Управління Розвідки підпорядковане Прем'єр-міністру України.

Стаття 231. *(Республіканське Бюро Розслідувань)*

1. Республіканське Бюро Розслідувань:
 - 1) розслідує тяжкі та особливо тяжкі злочини;
 - 2) здійснює розшукові і слідчі дії за дорученням міжнародних органів відповідно до ратифікованих Україною міжнародних договорів;

3) розслідує діяння, що мають ознаки злочину, вчинені депутатами Республіки, Стратегом Республіки, членами Стратегічної Ради та Стратегічного Форуму, Прем'єр-міністром, Віце-прем'єр-міністром, міністрами, суддями (крім мирових), прокурорами, керівниками органів республіканського управління.

2. Республіканське Бюро Розслідувань очолює Директор, якого призначає на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня, або звільняє з посади Стратегічна Рада за поданням Кабінету Міністрів України.

3. Республіканське Управління Розвідки підпорядковане Прем'єр-міністру України.

Стаття 232. *(Республіканська Поліція)*

1. Республіканська Поліція:

1) розслідує кримінальні правопорушення, що не віднесені до компетенції Республіканського Бюро Розслідувань;

2) здійснює розшукові дії за дорученням Республіканського Бюро Розслідування в порядку, встановленому законом, або на виконання міжнародних зобов'язань України.

2. Республіканську Поліцію очолює Голова, якого призначає на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня, або звільняє з посади Центральна Рада за поданням Кабінету Міністрів України.

3. Республіканська Поліція підпорядкована Міністру внутрішньої безпеки України.

Стаття 233. *(Агентство Кібернетичної Безпеки)*

1. Агентство Кібернетичної Безпеки:

1) здійснює попередження та протидію правопорушенням у сфері електронних комунікацій;

2) здійснює попереджувальну і розшукову діяльність щодо кримінальних правопорушень у сфері електронних комунікацій;

3) розслідує кримінальні правопорушення у сфері електронних комунікацій.

2. Керівника Агентства Кібернетичної Безпеки призначає на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня, або звільняє з посади Центральна Рада за поданням Кабінету Міністрів України.

3. Агентство Кібернетичної Безпеки підпорядковане Міністру внутрішньої безпеки.

Стаття 234. *(Республіканська Гвардія)*

1. Республіканська Гвардія є військовим формуванням, яке захищає внутрішній правовий порядок в особливих ситуаціях, охороняє стратегічно важливі об'єкти Республіки, дипломатичні представництва іноземних держав.

2. З оголошенням воєнного стану Республіканська Гвардія у взаємодії з Українським Військом бере участь у відсічі збройного нападу на Республіку і підпорядковується Начальнику Генерального Штабу.

3. Республіканська Гвардія бере участь у здійсненні заходів щодо забезпечення режиму надзвичайного стану.

4. Командувач Республіканської Гвардії призначається на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня та звільняється з посади Центральною Радою за поданням Стратега Республіки.

5. Чисельність Республіканської Гвардії встановлює Центральна Рада за поданням Стратега Республіки.

6. Республіканська Гвардія підпорядковується Стратегу Республіки.

Стаття 235. *(Прикордонна Служба)*

1. Прикордонна Служба є військовим формуванням, яке:

1) забезпечує недоторканність кордону Республіки та охороняє суверенні права України в її виключній (морській) економічній зоні та континентальному шельфі;

2) здійснює відсіч агресору у разі збройного нападу на Республіку;

3) протидіє проникненню на територію Республіки порушників кордону України, розвідувальних і диверсійних груп іноземних держав;

4) протидіє тероризму, незаконній міграції, діяльності злочинних транснаціональних організацій, що здійснюють торгівлю людьми, зброєю, наркотичними засобами.

2. З оголошенням воєнного стану Прикордонна Служба підпорядковується Начальнику Генерального Штабу.

3. Командувач Прикордонної Служби призначається на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня, звільняється з посади Центральною Радою за поданням Стратега Республіки.

4. Чисельність Прикордонної Служби затверджується Центральною Радою за поданням Стратега Республіки.

5. Прикордонна Служба підпорядкована Стратегу Республіки.

Стаття 236. *(Служба Надзвичайних Ситуацій)*

1. Служба Надзвичайних Ситуацій є спеціальним формуванням, на яке покладено обов'язок ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та надання допомоги постраждалим.

2. Начальник Служби Надзвичайних Ситуацій призначається на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня, або звільняється з посади Кабінетом Міністрів України.

3. Служба Надзвичайних Ситуацій підпорядковується Прем'єр-міністру України.

Стаття 237. *(Надзвичайний стан)*

1. Надзвичайний стан вводиться у випадках: виникнення загрозових для життя людей подій техногенного або природного характеру; спроб захоплення влади в Республіці чи зміни основ Республіки шляхом насильства; загрози вчинення або вчинення терористичних нападів.

2. Надзвичайний стан вводиться та припиняється Стратегічною Радою.

Стаття 238. *(Воєнний стан)*

1. Воєнний стан в обов'язковому порядку вводиться у випадку вчинення воєнної агресії проти України.

2. Воєнний стан вводиться на всій території України чи в її окремих частинах.

3. Воєнний стан вводиться указом Стратега Республіки і підтверджується постановою Центральної Ради.

4. Центральна Рада протягом сорока восьми годин приймає постанову щодо затвердження воєнного стану.

5. З оголошенням воєнного стану керівництво організацією оборони як Верховний головнокомандувач Українського Війська здійснює Стратег Республіки.

6. Оголошення воєнного зокрема передбачає: утворення Ставки Верховного командування під головуванням Стратега Республіки; застосування Українського Війська та інших збройних формувань з метою відбиття нападу на Республіку; зупинення дії двосторонніх міжнародних договорів з державою-агресором.

7. Воєнний стан припиняється указом Стратега Республіки.

Розділ 5. ВОЛЕВІЯВЛЕННЯ

Глава 28. ГРОМАДЯНСЬКЕ ВОЛЕВІЯВЛЕННЯ

Стаття 239. *(Види волевиявлення)*

1. Громадяни здійснюють свою волю безпосередньо на референдумах, виборах, загальних зборах, сільських сходах.

2. Громадянське волевиявлення здійснюється як Республіканське, у громадах, селах та містах.

3. Волевиявлення Української Громади здійснюється через Республіканський референдум, вибори депутатів Республіки, вибори професійних суддів до місцевих судів.

4. У громадах громадянське волевиявлення здійснюється через референдум, загальні збори,

вибори органів громади, вибори мирових суддів. У громадах громадянське волевиявлення може здійснюватись також у інший спосіб, визначений громадою, відповідно до її Статуту.

5. Вибори у громаді можуть відбуватись на основі республіканського закону, або за правилами, визначеними громадою.

6. У селах та містах громадянське волевиявлення здійснюється через референдум, загальні збори, а у селах також — через сільський схід.

Стаття 240. *(Рівні компетентності питань громадянського волевиявлення)*

1. Усі вибори, в порядку громадянського волевиявлення, належать до питань громадянського рівня компетентності.

2. Питання, що виносяться на референдум, загальні збори поділяються за рівнем компетентності відповідно до статті 153 цієї Конституції. Порядок зазначеного поділу встановлюється Стратегічною Радою.

3. Республіканський референдум може мати будь-який з рівнів компетентності, передбачених статтею 153 цієї Конституції. Референдум, загальні збори у Громаді можуть мати громадянський або громадський рівень компетентності. Референдум, загальні збори, сільський схід у селах та містах можуть мати винятково громадянський рівень компетентності.

Стаття 241. *(Право участі)*

1. Кожен відповідальний громадянин має право голосу у здійсненні громадянського волевиявлення відповідно до свого рівня компетентності.

2. У Республіканському громадянському волевиявленні мають право голосу усі відповідальні громадяни України, які мають відповідний рівень компетентності. У громадянському волевиявленні у Громаді мають право голосу усі члени Громади, які є відповідальними громадянами і мають відповідний рівень компетентності. У громадянському волевиявленні у селі, місті мають право голосу усі мешканці села, міста, які є відповідальними громадянами.

3. Кожен відповідальний громадянин, має право бути обраним на виборну посаду в органах публічного управління відповідно до вимог, визначених цією Конституцією.

4. Кожен член Громади, який є відповідальним громадянином, має право бути обраним на виборну посаду у Громаді відповідно до вимог, визначених цією Конституцією.

Стаття 242. *(Принципи волевиявлення)*

1. Громадянське волевиявлення на референдумах і виборах здійснюється цифровим таємним голосуванням. До запровадження Республіканської системи цифрового голосування, але не більше трьох років від набуття чинності цією Конституцією, волевиявлення на референдумах і виборах може здійснюватись цифровим голосуванням або голосуванням бюлетенями за рішенням органу, який призначив референдум, вибори.

2. Громадянське волевиявлення на загальних зборах та сільських сходах, за рішенням більшості учасників, здійснюється цифровим голосуванням або голосуванням у інший спосіб, відкрито чи таємно.

3. При здійсненні громадянського волевиявлення кожен громадянин голосує особисто. У разі якщо громадянин не має фізичної можливості проголосувати особисто голосування здійснюється в інший спосіб, передбачений законом.

4. Будь-яке обмеження або спотворення волевиявлення громадян є злочином.

Стаття 243. *(Виборчі комісії)*

1. Організацію і проведення громадянського волевиявлення на Республіканському рівні, а також у селах та містах забезпечує Центральна Виборча Комісія, та утворені нею відповідно до закону дільничні виборчі комісії у разі голосування бюлетенями.

2. Члени виборчих комісій повинні мати рівень компетентності не нижче громадського.

3. У разі якщо вибори депутатів Республіки здійснюється не в єдиному загальнонаціональному окрузі, Центральна Виборча Комісія утворює відповідні окружні комісії.

4. Організацію і проведення громадянського волевиявлення у громадах забезпечує Виборча комісія громади та утворені нею відповідно до Статуту громади дільничні виборчі комісії у разі голосування бюлетенями.

5. У разі якщо вибори у громаді здійснюється не в єдиному окрузі, Виборча комісія громади утворює відповідні окружні комісії.

6. Робота усіх виборчих комісій є відкритою.

7. Вільний доступ спостерігачів, представників засобів масової інформації на всіх етапах роботи Виборчих комісій громад та дільничних виборчих комісій гарантується.

Стаття 244. *(Дільнична виборча комісія) – перенести в закон про вибори*

1. Дільнична виборча комісія створюється у разі голосування бюлетенями на період проведення виборів, референдуму та припиняє роботу після оприлюднення остаточних підсумків голосування відповідно Центральною Виборчою Комісією, Виборчою комісією громади.

2. Членом дільничної виборчої комісії має право бути відповідальний громадянин, який має компетентність не нижче громадського рівня.

3. Громадянин може входити до складу лише однієї дільничної виборчої комісії.

4. До складу дільничної виборчої комісії не можуть входити кандидати, які балотуються на цих виборах, їх уповноважені чи довірені особи, офіційні спостерігачі.

5. Порядок формування дільничних виборчих комісій визначається законом або Статутом громади відповідно.

6. Рішення дільничної виборчої комісії приймаються винятково на її засіданнях.

7. Засідання комісії є повноважним якщо на ньому присутні більше половини її членів.

8. Організація роботи дільничної виборчої комісії здійснюється її головою, заступником голови та секретарем комісії, які визначаються жеребкуванням з числа членів комісії і затверджуються рішенням комісії. Голова, заступник, секретар комісії не можуть бути представниками від однієї політичної партії.

9. У разі відсутності голови дільничної виборчої комісії, його заступає заступник голови дільничної виборчої комісії. У разі відсутності голови дільничної виборчої комісії та його заступника, голову дільничної виборчої комісії заступає секретар дільничної виборчої комісії. У разі відсутності голови дільничної виборчої комісії, його заступника, та секретаря дільничної виборчої комісії, голову дільничної виборчої комісії заступає член дільничної виборчої комісії, обраний на засіданні комісії, простою більшість її членів присутніх на засіданні

Стаття 245. *(Цифрове голосування)*

1. Для проведення цифрового голосування комісія, яка організовує громадянське волевиявлення, спільно з Адміністрацією Республіканської системи цифрового доступу забезпечує можливість таємного голосування.

2. Голосування здійснюється протягом часу визначеного відповідно Центральною Виборчою Комісією, Виборчою комісією громади.

3. Голосування здійснюється за місцем перебування громадянина або через Республіканську систему цифрового доступу.

4. Результат голосування автоматично заноситься до Республіканського реєстру голосів і надсилається до Центральної Виборчої Комісії або Виборчої комісії громади відповідно.

Стаття 246. *(Встановлення результатів цифрового голосування) – перенести в закон про вибори*

1. Одразу після завершення цифрового голосування Центральна Виборча Комісія Виборча комісія громади, окружна комісія складає Протокол підсумків голосування.

2. Протокол підсумків голосування складається у цифровому та паперовому вигляді і затверджується на засіданні Центральної Виборчої Комісії, Виборчої комісії громади, окружної комісії.

3. Після затвердження Протоколу підсумків цифрового голосування Центральна Виборча Комісія, Виборча комісія громади, окружна комісія оприлюднює його і заносить до Публічного реєстру голосів як публічну інформацію.

4. Офіційне встановлення результатів голосування та їх оприлюднення здійснюється протягом п'яти днів з дня голосування.

Стаття 247. *(Голосування бюлетенями) – перенести в закон про вибори*

1. Голосування бюлетенем громадянин здійснює на виборчій дільниці особисто або в інший спосіб, передбачений законом. Громадяни, які перебувають поза межами території Республіки голосують на виборчих дільницях поза межами Республіки, утворених відповідно до закону. Громадянин, який за станом здоров'я не в змозі реалізувати право голосу на виборчій дільниці, має право проголосувати за місцем перебування.

2. Голосування за межами виборчої дільниці здійснюється у порядку, передбаченому законом.

3. Голова дільничної комісії несе персональну відповідальність за організацію та дотримання процедури голосування.

Стаття 248. *(Встановлення результатів голосування бюлетенями) – перенести в закон про вибори*

1. Встановлення результатів голосування на виборчій дільниці здійснюється публічно одразу після завершення голосування на неперервному засіданні дільничної комісії і має бути завершено не пізніше наступного дня.

2. Голова дільничної комісії, а у випадку відсутності голови, особа, яка його заступає, здійснює підрахунок голосів. Підрахунок здійснюється в присутності інших членів дільничної комісії.

3. Одразу після завершення підрахунку голосів, дільнична комісія складає Протокол підсумків голосування на виборчій дільниці. Протокол складається у паперовому та цифровому вигляді і затверджується рішенням дільничної комісії.

4. Після затвердження Протоколу його цифровий примірник невідкладно надсилається до Центральної Виборчої Комісії, Виборчої комісії громади, або окружної комісії відповідно та заноситься до Публічного реєстру голосів як публічна інформація.

5. Центральна Виборча Комісія, Виборча комісія громади, окружна комісія зобов'язана невідкладно врахувати зазначені в цифровому протоколі результати у загальному підрахунку голосів.

6. Центральна Виборча Комісія, Виборча комісія громади, окружна комісія зобов'язана оприлюднити попередні результати голосування протягом двох днів після дня голосування.

Стаття 249. *(Оскарження) – перенести в закон про вибори*

1. Оскарження результатів громадянського волевиявлення на виборчій дільниці здійснюється до відповідного місцевого суду протягом однієї доби з дня голосування. Суд зобов'язаний протягом однієї доби з моменту отримання скарги винести рішення, яке є остаточним.

2. Оскарження результатів громадянського волевиявлення у громаді, селі, місті здійснюється до відповідного апеляційного суду протягом однієї доби з дня голосування. Суд зобов'язаний протягом двох діб з моменту отримання скарги винести рішення, яке є остаточним.

3. Оскарження результатів Республіканського громадянського волевиявлення здійснюється до Верховного Суду України протягом однієї доби з дня голосування. Суд зобов'язаний протягом трьох діб з моменту отримання скарги винести рішення, яке є остаточним

Глава 29. РЕФЕРЕНДУМ. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ. СІЛЬСЬКИЙ СХІД

Стаття 250. *(Принципи)*

1. В Україні проводяться Республіканські референдуми, референдуми у громадах, селах та містах. Референдуми про перегляд Конституції відносяться до Республіканських.

2. Референдуми поділяються на зобов'язуючі та консультативні. Зобов'язуючими референдумами є:

- 1) референдуми, ініційовані шляхом петиції, що мають громадянський рівень компетентності;
- 2) референдуми щодо перегляду Конституції;
- 3) референдуми щодо затвердження рішення Стратегічної Ради про вступ Республіки до систем колективної безпеки та наднаціональних утворень;
- 4) референдуми, визначені як зобов'язуючі, їхніми ініціаторами — Стратегом Республіки, Стратегічною Радою, відповідним органом Громади з питань, що відносяться до їх повноважень,
- 5) усі інші референдуми є консультаційними.

3. Референдум може бути ініційований винятково відповідальними громадянами або органом публічного управління, до повноважень якого належить ініціювання референдуму. Органи публічного управління можуть ініціювати референдуми винятково з питань, вирішення яких належить до їх повноважень.

4. Референдум призначається, організовується та проводиться відповідною комісією, визначеною цією Конституцією.

5. Питання, що виносяться на референдум, поділяються за рівнями компетентності. Компетентнісний рівень питань визначається зазначеною комісією у порядку встановленому Стратегічною Радою. Комісія виносить на референдум не більше трьох питань, що мають бути запропоновані одним і тим же ініціатором і мати однаковий рівень компетентності.

6. Право голосу на референдумі мають відповідальні громадяни, рівень компетентності яких є рівним або вищим за рівень компетентності питань винесених на референдум. Ініціатор консультаційного референдуму може визначити нижчий рівень компетентності учасників.

7. Референдум вважається таким, що відбувся, якщо в ньому взяли участь понад п'ятдесят відсотків громадян, які мали право голосу на ньому.

8. Питання, винесене на референдум вважається схваленим, якщо воно було підтримано понад п'ятдесятма відсотками громадян, які взяли участь у референдумі. В іншому разі питання вважається відхиленним.

9. Рішення зобов'язуючого референдуму вступає у законну силу на 10 день з дня офіційного оприлюднення результатів референдуму, якщо на нього не накладено вето Стратегічною Радою.

10. Рішення консультаційного референдуму направляється Комісією, яка призначила референдум, органам публічного управління, до повноважень яких належить вирішення питань, що виносились на референдум, наступного дня після офіційного оприлюднення результатів референдуму. Зазначені органи зобов'язані прийняти рішення щодо зазначених питань протягом 30-ти днів.

11. Забороняється проведення референдумів на територіях на яких оголошено воєнний або надзвичайний стан.

Стаття 251. (Республіканський референдум)

1. Республіканський референдум проводиться на всій території Республіки та в місцях компактного перебування громадян Республіки поза її межами.

2. Участь у Республіканському референдумі беруть усі відповідальні громадяни України, які мають компетентнісний рівень, не нижчий за рівень питань винесених на референдум. Ініціатор консультаційного референдуму може визначити нижчий рівень компетентності учасників.

3. Республіканський референдум може бути ініційований винятково шляхом петиції, підтриманої не менш як трьома мільйонами відповідальних громадян, а також Стратегом Республіки або Стратегічною Радою, винятково з питань, вирішення яких належить до їхніх повноважень.

4. Республіканський референдум про повний перегляд Конституції може бути ініційований винятково петицією, підтриманою не менш як третиною відповідальних громадян Республіки, або чотирма п'ятими депутатів Республіки.

5. Республіканський референдум призначається, організовується та проводиться Центральною Виборчою Комісією.

6. Предметом Республіканського референдуму не можуть бути:

- 1) встановлення та зміна повноважень органів публічного управління;
- 2) зарплати, пенсії, субсидії;

- 3) амністія;
- 4) оголошення воєнного або надзвичайного стану;
- 5) ратифікація або денонсація міжнародних договорів;
- 6) кадрові призначення та звільнення;
- 7) республіканські стратегії.

Стаття 252. *(Референдум у Громаді)*

1. Участь в референдумі у Громаді беруть усі її члени, які є відповідальними громадянами і мають компетентнісний рівень не нижчий за рівень питань винесених на референдум.
2. Референдум у Громаді проводиться винятково з питань повноважень Громади, передбачених цією Конституцією або статутом Громади
3. Референдум у Громаді може бути ініційований органами Громади, уповноважених на те її статутом, або не менш як **двадцятьма відсотками** членів Громади — відповідальних громадян шляхом петиції.
4. Референдум у Громаді призначається, організовується та проводиться Виборчою комісією громади.

Стаття 253. *(Референдум у місті, селі)*

1. Участь у референдумі у місті, селі беруть усі жителі міста, села, які є відповідальними громадянами.
2. Референдум у місті, селі проводиться винятково з питань місцевого значення, зокрема щодо утворення Громади, виходу з її складу.
2. Референдум у місті, селі може бути ініційований не менш як **двадцятьма відсотками** його мешканців — відповідальних громадян шляхом петиції.
3. Референдум у місті, селі призначається, організовується та проводиться Центральною Виборчою Комісією.

Стаття 254. *(Фінансування референдумів)*

1. Фінансування Республіканського референдуму за ініціативою органів республіканського управління здійснюється за рахунок бюджету Республіки.
2. Фінансування Республіканського референдуму за громадянською ініціативою здійснюється за рахунок Фінансового фонд Республіканського референдуму за громадянською ініціативою. Зазначений фонд Республіканського формується з добровільних внесків громадян України, юридичних осіб – резидентів України
3. Фінансування референдуму у Громаді за ініціативою її органів здійснюється за рахунок бюджету Громади.
4. Фінансування референдуму у Громаді, місті, селі за громадянською ініціативою здійснюється за рахунок Фінансового фонду референдуму у Громаді, місті, селі. Зазначений фонд формується з добровільних внесків членів Громади, мешканців міста, села.

Стаття 255. *(Загальні збори у Громадах, селах, містах, сільській схід)*

1. Загальні збори у Громадах, містах, селах, сільські сходи проводяться за ініціативою тих самих суб'єктів, і у тому ж порядку, що й відповідні референдуми.
2. Загальні збори у Громадах, містах, селах, сільські сходи мають право вирішувати ті ж самі питання, що й відповідні референдуми.
3. Брати участь у загальних зборах у Громадах, містах, селах, сільських сходах мають право ті ж самі особи, що й у відповідних референдумах.
4. Загальні збори у Громадах, містах, селах, сільські сходи вважаються такими що відбулися, якщо в них взяли учать понад п'ятдесят відсотків мешканців Громади, міста, села, які є відповідальними громадянами.
5. Рішення загальних зборів у Громадах, містах, селах, сільського сходу є прийнятим, якщо воно було підтримано більшістю голосів членів Громади, мешканців міста, села, які взяли участь у голосуванні.

6. Фінансування загальних зборів у Громадах, містах, селах, сільських сходів відбувається у тому ж порядку, що й відповідних референдумів.

Глава 30. ВИБОРИ

Стаття 256. (Вибори)

1. В Республіці проводяться парламентські вибори і вибори професійних суддів до місцевих судів.

2. У Громадах проводяться вибори їхніх органів, посадових осіб та мирових суддів.

Стаття 257. (Парламентські вибори)

1. Парламентські вибори проводяться в останню неділю **четвертого** року повноважень Центральної Ради.

2. Виборчий процес розпочинається за **п'ятдесят** днів до дня голосування.

3. Парламентські вибори проводяться на основі представництва політичних партій, кандидати у депутати Республіки висувуються винятково партіями.

4. Список кандидатів у депутати Республіки затверджується з'їздом політичної партії та оприлюднюється не пізніше, ніж за тридцять, днів до дня голосування.

5. Політична партія може виключати кандидатів зі свого виборчого списку не пізніше, ніж за двадцять днів до дня голосування. Інші зміни у списку забороняються.

6. Виборча система, інші питання виборчого законодавства, що не визначені цією Конституцією, визначаються законом.

7. У разі дострокового припинення повноважень Центральної Ради, позачергові парламентські вибори призначаються Центральною Виборчою Комісією протягом двох днів після припинення повноважень.

8. У разі дострокового припинення повноважень депутата Республіки, обраного за мажоритарною виборчою системою, позачергові вибори призначаються Центральною Виборчою Комісією протягом двох днів після припинення повноважень.

Стаття 258. (Вибори в Громадах)

1. Відповідно до Статуту Громади або рішення прийнятого Громадою шляхом громадянського волевиявлення, вибори органів, посадових осіб Громади можуть відбуватись на основі відповідного республіканського закону, або за правилами, визначеними Громадою.

2. Вибори органів і посадових осіб Громади організовує і проводить Виборча комісія громади.

Стаття 259. (Вибори суддів 1-ї інстанції)

1. Посада професійного судді у місцевому суді є виборною.

2. Суддя місцевого суду обирається на п'ять років загальним, рівним, прямим і таємним голосуванням відповідальними громадянами України, які мешкають на території відповідного судового округу.

3. Громадянин, який має право займати посаду судді місцевого суду, реєструється для участі у виборах шляхом самовисунення.

4. Вибори суддів місцевого суду організовує і проводить Центральна Виборча Комісія у порядку встановленому законом.

Стаття 260. (Вибори мирових суддів)

1. Мирові судді обираються мешканцями Громади, які є відповідальними громадянами, в єдиному багатомандатному окрузі до якого належить уся територія Громади прямими виборами на три роки відповідно до Статуту Громади.

2. Мирові судді повинні мати рівень компетентності не нижче громадського.

3. Вибори мирових суддів організовує і проводить Виборча комісія громади.

Розділ 6. РЕСПУБЛІКАНСЬКА СПРАВЕДЛИВІСТЬ

Глава 31. СУД

Стаття 261. *(Здійснення судової влади)*

1. Правосуддя в Україні здійснюють лише суди.
2. Україна визнає юрисдикцію Міжнародного кримінального суду на умовах, визначених римським Статутом Міжнародного кримінального суду.
3. Судочинство провадиться мировими судьями, професійними судьями і судом присяжних.
4. Судочинство в Громадах провадиться мировим суддею.
5. Судочинство в судах Республіки провадиться професійним суддею одноособово, колегіальним складом суду, судом присяжних.
6. Судді зобов'язані здійснювати правосуддя незалежно, неупереджено і справедливо, застосовуючи Конституцію і закони Республіки.
7. Привласнення будь-ким повноважень судді забороняється і є злочином.
8. Створення надзвичайних та спеціальних судів забороняється.
9. Для забезпечення функціонування судів в Республіці діють: Судова Адміністрація, суддівське самоврядування, судова поліція.

Стаття 262. *(Засади судочинства)*

1. Засади судочинства:
 - 1) рівноправність;
 - 2) диспозитивність;
 - 3) змагальність сторін в судовому процесі;
 - 4) публічність проведення судового процесу обмежується лише з метою забезпечення республіканської таємниці та у справах: за звинуваченням особи у вчиненні статевого злочину, розлучення, усиновлення/удочеріння, позбавлення батьківських прав;
 - 5) презумпція невинуватості особи у вчиненні правопорушення;
 - 6) відкрите публічне жеребкування розподілу справ між судьями;
 - 7) фіксація судового процесу технічними засобами;
 - 8) обґрунтованість і правосудність судового рішення;
 - 9) публічність проголошення судового рішення;
 - 10) гарантованість оскарження судових рішень в апеляційній і касаційній інстанціях;
 - 11) обов'язковість судового рішення.
2. Дотримання засад судочинства у судовому провадженні є обов'язковим.

Стаття 263. *(Організаційна структура)*

1. Судова система утворюється за принципами територіальності, спеціалізації, інстанційності.
2. Місцеві суди є судами першої інстанції, що розглядають справи по суті.
3. Апеляційні суди здійснюють перегляд рішень місцевих судів за скаргами сторін, які брали участь у судовому провадженні, а також осіб, права яких зачіпає судове рішення.
4. Функції апеляції та касації з питань, визначених стратегічним рішенням, можуть бути передані Стратегом Республіки на договірних засадах відповідним судам країни або країн з високим рівнем довіри до судової системи. Вибір країни та умов делегування функцій апеляційного суду є стратегічним рішенням.
5. Найвищим судовим органом та касаційною інстанцією є Верховний Суд України. Систему судів та мережу судових округів встановлює Верховний Суд України.
6. В судах всіх інстанцій утворюються палати для забезпечення спеціалізації судочинства.

Стаття 264. *(Громадяни Республіки у безпосередньому здійсненні правосуддя)*

1. Громадяни Республіки безпосередньо реалізують своє право на здійснення правосуддя у судах першої інстанції через мирових суддів, присяжних, народних засідателів.

2. Миріві судді, народні засідателі, присяжні, які беруть участь у розгляді справ, мають права і обов'язки професійних суддів.

3. Витрати у зв'язку з участю присяжних, народних засідателів у відправленні правосуддя покладається на Бюджет Республіки, а мирових суддів – на бюджет Громади.

4. Присяжні, народні засідателі за період виконання обов'язків щодо здійснення правосуддя отримують від Республіки компенсацію.

Стаття 265. *(Мировий суддя)*

1. Мирівими суддями є мешканці Громади, які є відповідальними громадянами мають рівень компетентності не нижче громадського і добровільно беруть на себе обов'язки здійснювати правосуддя на території Громади у судовому провадженні з цивільних справ з незначною шкодою, а також у справах з вчинення публічних проступків.

2. Миріві судді обираються мешканцями Громади, які є відповідальними громадянами, в єдиному багатомандатному окрузі до якого належить уся територія Громади прямими виборами на три роки відповідно до Статуту Громади.

3. Вибори мирових суддів організує і проводить Виборча комісія громади.

4. Рішення мирового судді може бути оскаржене у тому ж порядку що і рішення суду першої інстанції.

5. Мировий суддя здійснює судочинство за загальними правилами.

Стаття 266. *(Вимоги до присяжних і народних засідателів)*

1. Присяжними і народними засідателями можуть бути відповідальні громадяни, які мають рівень компетентності не нижче громадського, не менше одного року проживають на території відповідного судового округу.

2. Присяжними і народними засідателями не можуть бути особи, які були засуджені за вчинення умисного злочину, стосовно яких провадиться слідство, посадові особи органів публічного управління, адвокати, військовослужбовці.

Стаття 267. *(Присяжні)*

1. Присяжні здійснюють правосуддя у справах за обвинуваченням особи в тяжкому або в особливо тяжкому злочині.

2. Реєстр осіб, які є кандидатами для відбору до жеребкування у присяжні, формує суд, в якому розглядається справа.

3. Для розгляду кожної справи формується новий персональний склад присяжних.

4. Суд присяжних складається з семи громадян України, які мають рівень компетентності не нижче громадського.

5. Суд автоматизованим жеребкуванням викликає п'ятдесят кандидатів в присяжні.

6. Сім присяжних обираються консенсусом між стороною захисту і стороною обвинувачення із числа кандидатів в присяжні протягом одного засідання суду.

7. Якщо консенсусом не обрано семи присяжних, тих, кого не вистачає, обирають жеребкуванням із числа кандидатів, які не були відібрані.

8. Присяжні є самостійними в ухваленні свого рішення і провадять своє засідання таємно у нарадчій кімнаті. Присутність головуєчого професійного судді або будь-яких інших осіб у нарадчій кімнаті забороняється.

9. Присяжні ухвалюють рішення **консенсусом**.

10. Головуючий професійний суддя фіксує у вирокі рішення присяжних та визначає міру покарання засудженому.

11. Виправдувальний вирок суду присяжних не може бути оскаржений.

Стаття 268. *(Народні засідателі)*

1. Народні засідателі представляють населення відповідного судового округу у здійсненні правосуддя.

2. Народних засідателів обирають на п'ять років з числа відповідальних громадян, які мають рівень компетентності не нижче громадського та мешкають в межах відповідного судового

округу у порядку визначеному законом.

3. У разі якщо у межах судового округу розташовані населені пункти, що не входять до складу громад, їхні мешканці, які є відповідальними громадянами, беруть участь у виборах народних засідателів за місцем проживання у порядку визначеному законом.

4. Народні засідателі здійснюють судочинство разом з професійним суддею у цивільних справах, визначених законом.

5. Колегіальний склад суду з одними і тими ж народними засідателями може брати участь у розгляді необмеженої кількості судових справ.

Стаття 269. (Формування корпусу суддів)

1. Посада професійного судді у місцевому суді є виборною.

2. Суддя місцевого суду обирається на п'ять років загальним, рівним, прямим і таємним голосуванням відповідальними громадянами України, які мешкають на території відповідного судового округу.

3. Громадянин, який має право займати посаду судді місцевого суду, реєструється для участі у виборах шляхом самовисунення. Вибори суддів місцевого суду організовує і проводить Центральна Виборча Комісія у порядку встановленому законом.

4. Судова Адміністрація публічно формує загальнонаціональні реєстри:

- 1) кандидатів на посади суддів в апеляційних судах,
- 2) кандидатів на посади суддів у Верховному Суді України.

5. До реєстру кандидатів на посади суддів в апеляційних судах і у Верховному Суді України громадяни включаються в порядку подання заяв. Пільгові процедури щодо включення до цих реєстрів забороняються.

6. У випадку відмови громадянина від зайняття посади судді у відповідному апеляційному суді за нею зберігається черговість у реєстрі.

7. Судді апеляційних судів і Верховного Суду України займають посади суддів безстроково.

8. Суддів апеляційних судів і Верховного Суду України призначає Стратегічна Рада за поданням Судової Адміністрації у порядку черговості у реєстрі.

9. Стратегічна Рада зобов'язана прийняти рішення про призначення судді протягом десяти днів з моменту внесення подання.

Стаття 270. (Вимоги до професійного судді)

1. Професійним суддею може бути відповідальний громадянин України, який:

- 1) має рівень компетентності не нижче виконавчого;
- 2) має вищу юридичну освіту.

2. Кандидат на посаду судді в апеляційному суді повинен мати рівень компетентності не нижче організаційного та стаж служби на посаді судді місцевого суду не менш п'яти років.

3. Кандидат на посаду судді Верховного Суду України повинен мати рівень компетентності не нижче політичного та стаж служби на посаді судді апеляційного суду не менш десяти років.

4. Близькі родичі або подружжя не можуть бути призначені до одного і того ж суду або до судів, що знаходяться в одній системі апеляційного контролю.

Стаття 271. (Присяга)

1. Професійні судді, мирові судді, присяжні, народні засідателі допускаються до здійснення судочинства з моменту складення присяги.

Стаття 272. (Несумісність)

1. Професійні та мирові судді не мають права бути членами політичних партій, брати участь в організації виборчих кампаній.

2. Професійні та мирові судді не можуть займатися іншою оплачуваною роботою, або підприємницькою діяльністю.

Стаття 273. (Незалежність)

1. Втручання в діяльність суду і вплив на суддю заборонені.

Стаття 274. (Звільнення суддів)

5. Професійний суддя підлягає звільненню з посади судді постановою Судової Адміністрації з винятково з таких підстав:

- 1) припинення громадянства України;
- 2) особистої заяви про звільнення за власним бажанням;
- 3) неможливості виконувати обов'язки за станом здоров'я;
- 4) визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим;
- 5) вступу у законну силу обвинувального вироку суду щодо нього;
- 6) автоматично в разі триразового визнання неправомірності вироку в апеляційному суді.

6. Професійний суддя звільняється з посади судді за порушення присяги або недотримання вимог щодо несумісності рішенням Стратегічної Ради.

Стаття 275. (Суддівське самоврядування)

1. В усіх судах діє суддівське самоврядування.

2. Суддівське самоврядування здійснюється зборами суддів кожного суду і Асамблеєю Суддів України.

3. Вищим органом суддівського самоврядування є Асамблея Суддів України.

4. До Асамблеї Суддів України делегується один суддя від кожного суду, зборами суддів цього суду.

5. Особи, які обіймають управлінські посади в суді, не можуть бути делеговані до участі в Асамблеї Суддів України.

6. Голова Верховного Суду України і голови апеляційних судів мають право брати участь у засіданнях Асамблеї Суддів України без права голосу.

7. Збори суддів відповідного суду обирають голову суду на строк ... років та делегата до Асамблеї Суддів України.

8. Асамблея Суддів України:

1) обирає Голову Верховного Суду України із складу суддів Верховного Суду України або звільняє його з цієї посади;

2) призначає на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня, або звільняє з посади Голову Судової Адміністрації за поданням Голови Верховного Суду України;

3) заслуховує звіт Голови Судової Адміністрації і приймає рішення щодо цього звіту;

4) звертається з пропозиціями до органів публічного управління щодо вирішення питань діяльності судів.

Стаття 276. (Фінансування)

1. Республіка забезпечує фінансування та належні умови для діяльності судів і суддів. Республіка гарантує судам щоденні перерахування з Бюджету Республіки згідно з нормативами, встановленими законом про Бюджет Республіки.

Стаття 277. (Судова Адміністрація)

1. Судова Адміністрація:

1) здійснює фінансове і матеріально-технічне забезпечення діяльності судів і суддів;

2) веде реєстри кандидатів на посади суддів;

3) звільняє суддів з підстав, визначених в статті 274 цієї Конституції;

4) звертається з поданням до Стратегічної Ради щодо призначення суддів в апеляційні суди та Верховний Суд України відповідно до черговості у реєстрі.

2. Судову Адміністрацію очолює Голова, якого призначає Асамблея Суддів України із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня.

Стаття 278. (Виконання судових рішень)

1. Особи, на яких судовим рішенням покладені зобов'язання, повинні виконати їх добровільно.

2. У разі невиконання судового рішення добровільно застосовується примус.

3. Для забезпечення примусового виконання судових рішень діє судова поліція.
4. Судова поліція підпорядкована Голові Судової Адміністрації.
5. Судова поліція, виконуючи судові рішення у кримінальних справах, взаємодіє із пенітенціарною службою і Республіканською Поліцією.

Стаття 279. *(Конституційне судочинство)*

1. Питання щодо відповідності цій Конституції (конституційності) законів та інших нормативних актів Республіки, міжнародних договорів України, рішень громад, об'єднань, ініціативних груп і комісій з референдуму вирішується в порядку спеціалізованого адміністративного судочинства за зверненням відповідального громадянина Республіки.

2. Звернення фізичних та юридичних осіб з конституційною скаргою розглядаються в порядку спеціалізованого адміністративного судочинства.

3. Апеляція та касація щодо рішень з конституційних питань здійснюються у загальному порядку.

Глава 32. ПРОКУРАТУРА - дискусія

Стаття 280. *(Завдання прокуратури)*

2. Прокуратура здійснює захист публічних інтересів Республіки.

Стаття 281. *(Система прокуратури)*

1. Систему прокуратури складають: місцеві прокуратури, прокуратури апеляційних судів, прокуратура Верховного Суду України, служба Генерального прокурора України.

2. Територіальна організація місцевих прокуратур і прокуратур апеляційних судів має відповідати територіальній організації судових округів.

3. Систему прокуратури очолює Генеральний прокурор України.

4. Місцеві прокуратури, прокуратури апеляційних судів, прокуратуру Верховного Суду України очолюють старші прокурори цих прокуратур.

Стаття 282. *(Повноваження прокуратури)*

1. Прокуратура має такі повноваження:

1) здійснювати перевірку дотримання вимог законів органами і посадовими особами публічного управління за зверненнями громадян, договірних спільнот або за власною ініціативою;

2) представляти у суді інтереси Республіки за наслідками проведеної перевірки;

3) передавати матеріали перевірки до Республіканського Бюро Розслідувань або до Республіканської Поліції у разі підозри про порушення законів органами і посадовими особами публічного управління, що містять ознаки кримінального правопорушення;

4) представляти позицію обвинувачення у кримінальних справах, спрямованих до суду, а також представляти свою позицію в інших судових справах для захисту інтересів Республіки або громадян України;

5) здійснювати нагляд за додержанням вимог законів щодо умов перебування засуджених чи інших осіб у закладах обмеження особистої свободи громадян;

6) здійснювати нагляд за додержанням вимог законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування.

Стаття 283. *(Генеральний прокурор)*

1. Генерального прокурора призначає Стратегічна Рада строком на п'ять років із числа осіб, звернулись із заявою про участь у відборі на зайняття цієї посади і мають рівень компетентності не нижче політичного.

2. Генеральний прокурор здійснює загальне керівництво системою прокуратури.

3. Повноваження Генерального прокурора:

1) організовує відбір прокурорів;

- 2) призначає на посаду старших прокурорів прокуратур, їх заступників або звільняє їх із займаних посад;
 - 3) доручає прокурорам проведення перевірок дотримання вимог законів органами і посадовими особами публічного управління і контролю виконання таких доручень;
 - 4) доручає прокурору служби Генерального прокурора взяти участь і представляти позицію Генерального прокурора в будь-яких судових засіданнях для захисту публічних інтересів Республіки;
 - 5) відкрито формує кадровий резерв прокуратури;
 - 6) представляє свою позицію стосовно прокурора, діяльність якого є предметом розгляду в Стратегічній Раді;
 - 7) утворює міжвідомчі групи для проведення розслідування діянь органів публічного управління, що мають всеукраїнське значення.
4. Генеральний прокурор може мати зобов'язання, що передбачені ратифікованими міжнародними договорами України.

Стаття 284. *(Старші прокурори)*

1. Право на зайняття посади старшого прокурора в місцевій прокуратурі набувають прокурори, які перебували на посаді прокурора не менш трьох років, старшого прокурора апеляційного суду – не менш семи років, Верховного Суду України – не менш десяти років.
2. Старші прокурори в прокуратурах, які вони очолюють:
 - 1) здійснюють загальне керівництво діяльністю прокуратури;
 - 2) призначають прокурорів на відповідні посади або звільняють їх з посад, визначають службові повноваження прокурорів;
 - 3) організовують виконання доручень Генерального Прокурора.

Стаття 285. *(Вимоги до прокурорів та кандидатів у прокурори)*

1. Право займати посаду прокурора та право на включення до резерву кандидатів на посаду прокурора має громадянин України, який:
 - 1) має рівень компетентності не нижче виконавчого;
 - 2) має вищу юридичну освіту за ступенем магістра.

Стаття 286. *(Несумісність)*

1. Прокурори не мають права бути членами політичних партій, брати участь в організації виборчих кампаній. Прокурор не може займатися іншою оплачуваною роботою або підприємницькою діяльністю.

Стаття 287. *(Звільнення прокурорів)*

1. Прокурор звільняється з посади органом чи посадовою особою, що його призначив винятково з таких підстав: припинення громадянства України; особистої заяви про звільнення за власним бажанням; неможливості виконувати обов'язки за станом здоров'я; визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим; вступу у законну силу обвинувального вироку щодо нього.
2. Прокурор звільняється з посади рішенням Стратегічної Ради за порушення присяги або недотриманням вимог щодо несумісності.

Стаття 288. *(Процесуальна незалежність)*

1. Втручання органів публічного управління у діяльність прокурорів забороняється.
2. Перешкода прокурору у здійсненні перевірки дотримання органами і посадовими особами публічного управління вимог законів забороняється.

Стаття 289. *(Спеціальна прокуратура)*

1. У Республіці діє Спеціальна прокуратура як самостійний окремий орган.
2. Спеціальна прокуратура має такі повноваження:
 - 1) здійснювати нагляд за додержанням законів під час проведення Республіканським Бюро

Розслідувань досудового розслідування діянь, що мають ознаки злочину, вчинених депутатами Республіки, членами Стратегічної Ради та Стратегічного Форуму, Стратегом Республіки, Прем'єр-міністром, Віце-прем'єр-міністром, міністрами, професійними суддями, прокурорами, керівниками органів республіканського виконавчого управління;

2) підтримувати республіканське обвинувачення у суді стосовно осіб, зазначених у пункті цієї частини.

3) брати участь у міжнародному співробітництві відповідно до зобов'язань, що передбачені ратифікованими міжнародними договорами України.

3. Спеціальну прокуратуру очолює прокурор, якого призначає Стратегічна Рада строком на п'ять років, із числа осіб, які звернулись із заявою про участь у відборі на зайняття цієї посади і мають рівень компетентності не нижче політичного.

Стаття 290. *(Фінансування)*

1. Республіка забезпечує фінансування та належні умови функціонування прокуратури.
2. Фінансування Спеціальної прокуратури здійснюється у Бюджеті Республіки окремо.

Глава 33. КОНТРОЛЬ

Стаття 291. *(Контрольна влада)*

1. В Республіці діє контрольна влада.
2. Контрольна влада встановлюється цією Конституцією.
3. Мета контрольної влади – належне та ефективне функціонування органів публічного управління.

4. Контрольна влада є незалежною. Незалежність контрольної влади забезпечується незалежним від інших гілок влади порядком призначення; заборонаю політичних впливів на формування та діяльність; незалежним фінансуванням.

5. Контрольна влада здійснюється неупереджено, відкрито, гласно, а її рішення є обов'язковими.

Представники контрольної влади незалежні та незмінювані на весь час дії свого мандату. Посадова особа контрольної влади не може займати будь-яку іншу посаду, займатися іншою оплачуваною роботою або підприємництвом.

Стаття 292. *(Уповноважені з прав людини)*

1. Стратегічна Рада призначає Уповноважених з прав людини з числа громадян, які відповідають умовам, необхідним для обрання до Центральної Ради.

2. Уповноважені з прав людини здійснюють контроль за застосуванням законів та інших актів в усіх сферах публічної діяльності, для захисту конституційних та законних прав і свобод людини.

3. В Україні діють спеціалізовані уповноважені з прав людини: Уповноважений з прав підприємців, Уповноважений з прав ветеранів тощо.

Стаття 293. *(Рахункова палата)*

1. В Україні створюється та діє Рахункова Палата Республіки.
2. Усі публічні фінанси підлягають публічному контролю.
3. Контроль від імені Центральної Ради за публічними фінансами Республіки та їх використання здійснює Рахункова Палата Республіки.

4. Юрисдикція Рахункової Палати Республіки поширюється на усю територію Республіки.

5. Рахункова Палата Республіки має повноваження для контролю за формуванням, управлінням і використанням публічних фінансів з точки зору законності, економності, доцільності та розсуду.

6. Голова Рахункової Палати Республіки та її члени обираються Центральною Радою на строк її повноважень.

7. Членами Рахункової Палати Республіки можуть бути обрані громадяни, які відповідають умовам, необхідним для обрання до Центральної Ради.

Стаття 294. *(Генеральна інспекція в сфері оборони та республіканської безпеки)*

1. Контроль за станом боєздатності та забезпечення військового потенціалу Українського Війська, органів безпеки, а також за експортом, імпортом, виробництвом військового обладнання здійснює Генеральна інспекція в сфері оборони та республіканської безпеки.

2. Генеральна інспекція в сфері оборони та республіканської безпеки звітує перед Стратегічною Радою та Центральною Радою щодо боєздатності Українського Війська.

3. Стратегічна Рада призначає членів Генеральної інспекції в сфері оборони та республіканської безпеки з числа кандидатів, запропонованих Конкурсною комісією із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня, а також звільняє зазначених осіб із займаних посад.

4. Стратегічна Рада призначає Голову Генеральної інспекції в сфері оборони та республіканської безпеки та його заступників з числа обраних членів Інспекції, а також звільняє зазначених осіб із займаних посад.

5. До складу Генеральної інспекції в сфері оборони та республіканської безпеки входить не менше третини військовослужбовців та третини незалежних громадських аудиторів.

Стаття 295. *(Центральна виборча комісія) – перенести в закон про вибори*

1. З метою здійснення громадянського волевиявлення, організації та проведення виборів та референдумів у Республіці створюється та діє Центральна Виборча Комісія.

2. Центральна Виборча Комісія:

1) призначає вибори та референдуми у визначених цією Конституцією випадках;

2) несе відповідальність за підготовку і проведення виборів та референдумів у визначених цією Конституцією межах;

3) утворює виборчі комісії у випадках, визначених цією Конституцією;

4) встановлює, затверджує та оприлюднює остаточні результати виборів та референдумів у випадках, визначених цією Конституцією;

5) здійснює інші повноваження, передбачені цією Конституцією.

3. Центральна Виборча Комісія складається з **тринадцяти** осіб, які призначаються Стратегічною Радою на сім років із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня.

4. Голова, заступники голови Центральної Виборчої Комісії призначаються Стратегічною Радою з числа обраних членів Центральної Виборчої Комісії.

Стаття 296. *(Антимонопольний Комітет)*

1. Для забезпечення конкуренції у підприємницькій сфері, запобігання виникнення монополій у Республіці створюється та діє Антимонопольний Комітет.

2. Антимонопольний Комітет складається з **п'ятнадцяти членів**, повноваження яких тривають п'ять років з правом поновлення.

3. Антимонопольний Комітет здійснює контроль за недопущенням діяльності та виникнення монополій.

4. Стратегічна Рада призначає членів Антимонопольного Комітету з числа кандидатів, запропонованих Конкурсною комісією із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня а також звільняє зазначених осіб із займаних посад.

5. Стратегічна Рада призначає Голову Антимонопольного Комітету та його заступників з числа обраних членів Інспекції а також звільняє зазначених осіб із займаних посад.

Стаття 297. *(Нагляд і контроль, республіканські уповноважені - префекти)*

1. Для здійснення контролю та нагляду за дотриманням Конституції та законів Республіки в наглядових округах діють республіканські уповноважені (префекти).

б) Префекта призначає на посаду із Кадрового Резерву Республіки не нижче виконавчого рівня та звільняє з посади Прем'єр-мвнвстр.

2. Префект є республіканським службовцем.

3. Префект під час здійснення своїх повноважень відповідальний перед Стратегом Республіки.

4. Республіканський уповноважений (префект) у межах наглядового округу:

1) здійснює нагляд за додержанням Конституції і законів України територіальними органами республіканського управління, громадами та об'єднаннями;

2) спрямовує і організовує діяльність територіальних органів центральних органів республіканського управління та забезпечує їх взаємодію з Громадами, об'єднаннями та їх органами в умовах воєнного або надзвичайного стану;

3) контролює здійснення громадами повноважень, наданих їм Республікою за договорами.

5. З мотивів невідповідності закону префект зупиняє акти видані на відповідній території територіальними органами республіканського управління, Громадами та об'єднаннями.

6. З мотивів невідповідності Конституції префект зупиняє акти видані на відповідній території територіальними органами республіканського управління, Громадами та об'єднаннями, з одночасним зверненням до суду.

7. Префект не може займати будь-яку іншу посаду, займатися іншою професійною діяльністю або підприємництвом.

Стаття 298. *(Екзаменаційна Комісія)*

1. Екзаменаційна Комісія складається з дванадцяти членів, повноваження яких тривають сім років з правом переобрання а також звільняє зазначених осіб із займаних посад.

2. Екзаменаційна Комісія має повноваження для первинного добору кандидатів на посади професійних суддів, прокурорів, слідчих, урядових уповноважених та інші посади відповідно до закону.

3. Стратегічна Рада призначає членів Екзаменаційної Комісії з числа кандидатів, які відповідають умовам, необхідним для обрання до Центральної Ради.

4. Стратегічна Рада призначає Голову Екзаменаційної Комісії та його заступників з числа обраних членів Комісії а також звільняє зазначених осіб із займаних посад.

Стаття 299. *(Регуляторні органи)*

1. В Республіці створюється та діє система регуляторних органів, які здійснюють нагляд за діяльністю суб'єктів господарювання у відповідних сферах.

2. Систему регуляторних органів складають спеціалізовані республіканські комісії у сферах:

1) енергетики та комунальних послуг;

2) ринків фінансових послуг;

3) цінних паперів та фондового ринку;

4) зв'язку та інформатизації.

3. Регуляторні органи складаються з семи членів, повноваження яких тривають шість років і які не можуть обіймати посаду більше двох строків поспіль.

Стратегічна Рада призначає членів регуляторних органів з числа кандидатів, запропонованих Конкурсною комісією із Кадрового Резерву Республіки не нижче організаційного рівня а також звільняє зазначених осіб із займаних посад.

4. Стратегічна Рада призначає голів регуляторних органів та їх заступників з числа обраних членів а також звільняє зазначених осіб із займаних посад.

Розділ 7. ОПОСЕРЕДКОВАНІ СТОСУНКИ: З ПРИРОДОЮ ТА ЛЮДЬМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Глава 34. ПРАВА ПРИРОДИ

Стаття 300. *(Природа)*

1. Природа, відповідальність за яку даровано народові України Богом і виборена громадянами Республіки, має гарантоване цією Конституцією право на збереження власної

цілісності, збереження і відновлення власних циклів, структури, функцій і процесів змін у співбутті в Республіці.

2. Природа є суб'єктом права Республіки, що потребує окремого представництва.

3. Природа, її об'єкти, ресурси або комплекси не підлягають привласненню. Порядок набуття, реалізації та обігу прав на індивідуальне або громадське відповідальне користування об'єктами, ресурсами та комплексами Природи, визначається цією Конституцією та законами Республіки.

4. На територію Республіки забороняється ввозити небезпечні відходи, організми, органічні і неорганічні речовини, що можуть змінити генетичні активи України або вплинути на зміст чи якість послуг Природи.

5. Перелік, порядок обігу та поводження із небезпечними органічними та неорганічними речовинами й організмами визначається цією Конституцією та законами Республіки.

Стаття 301. *(Збалансоване споживання)*

1. Громадяни, Громади та Республіка, мають право на споживання природних благ, як послуг Природи, задля забезпечення власного гідного життя.

2. З метою забезпечення прав Природи споживання послуг Природи має збалансовуватися відповідними послугами Природи.

3. Збалансоване споживання гарантується Конституцією Республіки, його порядок визначається цією Конституцією та законом.

Стаття 302. *(Повноважний представник Природи в Республіці)*

1. Контроль за додержанням конституційних прав Природи, ведення єдиного реєстру об'єктів та ресурсів Природи, представництво та захист її прав на території і в межах юрисдикції України на постійній основі здійснює Повноважний представник Природи в Республіці.

2. Повноважний представник Природи в Республіці здійснює свою діяльність у відповідності до Статуту затвердженого Стратегічною Радою.

3. Повноважний представник Природи в Республіці призначається за результатами компетентісного відбору Стратегічною Радою із Кадрового Резерву Республіки стратегічного рівня, та затверджується Стратегом Республіки. Повноважний представник Природи звільняється з посади Стратегом Республіки за поданням стратегічної Ради.

4. Повноважний представник Природи в Республіці вносить до Стратегічної Ради подання на призначення на посаду або звільнення з посади Голови Республіканської Інспекції Природи.

5. Кожен громадянин, Громада або орган Республіки, має право звертатися за захистом прав Природи до Повноважного представника Природи.

Стаття 303. *(Республіканська Інспекція Природи)*

1. З метою нагляду за належним станом Природи та її охорони в Республіці утворюється і діє Республіканська Інспекція Природи.

2. Республіканська Інспекція Природи:

1) контролює дотримання та виконання екологічних стандартів і правил;

2) притягає до юридичної відповідальності за порушення екологічних стандартів та правил;

3) у разі виявлення ознак кримінального правопорушення в сфері екології та природокористування передає матеріали для подальшого розслідування до Республіканської Поліції;

4) здійснює республіканський нагляд у галузі охорони Природи, в межах території Республіки, та за межами юрисдикції України, відповідно до міжнародних договорів, ратифікованих Україною.

3. Діяльність Республіканської Інспекції Природи координується Повноважним представником Природи в Республіці.

4. Голову Республіканської Інспекції Природи призначає на посаду або звільняє з посади Стратегічна Рада за поданням Повноважного представника Природи. Голова Республіканської Інспекції Природи повинен мати рівень компетентності не нижче політичного.

Глава 35. ЗЕМЛЯ

Стаття 304. (Земля)

1. Земля є об'єктом та ресурсом Природи і спільним надбанням громадян Республіки. Земля перебуває під особливою охороною Республіки.
2. Право власності на землю в частині розпорядження здійснюють органи Республіки та Громади в межах, визначених цією Конституцією, законом та статутами громад.
3. Право власності на землю в частині відповідального користування регулюється цією Конституцією та законом.
4. Громадяни, інші фізичні та юридичні особи не можуть самостійно змінювати умови відповідального користування землею.
5. Громада здійснює відповідальне користування землею, що знаходиться в межах її території, в інтересах членів Громади та Республіки.
6. В Республіці діє ринок прав відповідального користування землею.
7. Республіка здійснює контроль за користуванням землею та обігом прав користування.
8. Республіка може вилучити землі з користування, з метою забезпечення прав Природи, республіканських потреб або через неналежне користування за рішенням суду.
9. В разі вилучення земель з користування з метою забезпечення прав Природи чи республіканських потреб, Республіка попередньо відшкодовує відповідальному користувачеві ринкову вартість таких прав на поточний момент.

Глава 36. ПРАВА ДИТИНИ РЕСПУБЛІКИ

Стаття 305. (Дитина)

1. Громадянин, який не досяг віку зрілості є дитиною Республіки.
2. Негромадяни, які не досягли віку 18 років, вважаються дітьми.
3. Республіка визнає і підтверджує природні й звичаєві права всіх дітей.

Стаття 306. (Вік зрілості)

- 1 Вік зрілості є станом людини, в якому вона набуває фізичної і розумової здатності самостійно забезпечувати потреби особистісного та соціального життя.
5. Громадянин, який досяг віку 18 років і не визнаний рішенням суду недієздатним або таким, що нездатний самостійно забезпечувати потреби особистісного та соціального життя, вважається таким, що досяг віку зрілості.
6. Громадянин, який не досяг віку 18 років має право на дострокове набуття стану зрілості. Дострокове набуття стану зрілості є добровільним та індивідуальним. Порядок дострокового набуття стану зрілості визначається законом.
7. Набуття стану зрілості надає можливість отримання громадянського рівня компетентності.
8. Набуття стану зрілості тягне за собою повну цивільно-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність.

Стаття 307. (Захист прав дитини Республіки)

1. Ця Конституція та закони Республіки захищають і обстоюють права всіх дітей.
2. Діти Республіки користуються наступними особливими правами:
 - 1) правом дитини на те, щоб її добробут розглядався як першочерговий;
 - 2) правом дитини на захист і догляд, що необхідні для її безпеки і добробуту;
 - 3) правом дитини жити та виховуватися біологічними батьками чи, за рішенням суду, одним з батьків, усиновителем чи удочерителем, або призначеним судом опікуном;
 - 4) правом дитини на базову освіту коштом Республіки;
 - 5) правом дитини на медичну допомогу коштом Республіки;
 - 6) правом дитини на отримання особистої частки доходів Республіки від використання природних благ;

7) правом дитини бути представленою і почутою у будь-якому судовому та адміністративному провадженні, що стосується дитини, з урахуванням віку та зрілості дитини.

Стаття 308. *(Представник з прав дитини)*

1. Контроль за додержанням конституційних прав дитини Республіки, представництво та захист її прав на території, в межах юрисдикції України та поза її межами на постійній основі здійснює Представник з прав дитини при Стратегові Республіки.

2. Представник з прав дитини при Стратегові Республіки здійснює свою діяльність у відповідності до Статуту, затвердженого Стратегом Республіки.

3. Представник з прав дитини при Стратегові Республіки призначається за результатами компетентісного відбору Стратегічною Радою із Кадрового Резерву Республіки не нижче політичного рівня, та затверджується Стратегом Республіки.

4. Кожна дитина, громадянин, Громада або орган Республіки, має право звертатися за захистом прав дитини до Представника з прав дитини.

Глава 37. ПРАВА ЛЮДЕЙ ІЗ ІНВАЛІДНІСТЮ

Стаття 309. *(Людина з інвалідністю)*

1. Людиною з інвалідністю визнається кожна людина, яка не може самостійно забезпечити повністю або частково потреби нормального особистісного чи соціального життя в силу вродженого, генетичного чи набутого недоліку її фізичних або розумових можливостей.

2. Республіка визнає і підтверджує природні й звичаєві права всіх людей з інвалідністю, як невід'ємної частини Природи.

Стаття 310. *(Захист прав людей з інвалідністю)*

1. Ця Конституція та закони Республіки захищають і обстоюють права людей з інвалідністю.

2. Люди з інвалідністю в Республіці користуються наступними особливими правами:

1) правом людини з інвалідністю на неупереджене та компетентне визнання свого стану в Республіці;

2) правом людини з інвалідністю на захист і догляд, що необхідні для її безпеки і добробуту;

3) правом людини з інвалідністю обирати жити та доглядатися родичами чи призначеним судом опікуном;

4) правом людини з інвалідністю на освіту в Республіці коштом Республіки;

5) правом людини з інвалідністю на медичну та соціально-психологічну патронажну допомоги коштом Республіки;

6) правом людини з вродженою або генетичною інвалідністю на отримання особистої частки доходів Республіки від використання природних благ, в розмірі, що визначається законом, але не менше ніж гарантований мінімальний дохід в Республіці;

7) правом людини з набутою інвалідністю на отримання постійної грошової республіканської підтримки в розмірі, що визначається законом;

8) правом людини з інвалідністю вільної доступності фізичного, соціального, економічного та культурного оточення в Республіці, а також інформації та зв'язку;

9) правом людини з інвалідністю бути представленою і почутою у будь-якому судовому та адміністративному провадженні, що її стосується, з урахуванням її фізичного і психічного стану.

Стаття 311. *(Представник з прав людей з інвалідністю)*

1. Контроль за додержанням конституційних прав людей з інвалідністю, представництво та захист їх прав на території і в межах юрисдикції України на постійній основі здійснює Представник з прав людей з інвалідністю при Стратегові Республіки.

2. Представник з прав дитини при Стратегові Республіки здійснює свою діяльність у відповідності до Статуту затвердженого Стратегом Республіки.

3. Представник з прав дитини при Стратегові Республіки призначається за результатами компетентісного відбору Стратегічною Радою із Кадрового Резерву Республіки не нижче політичного рівня, та затверджується Стратегом Республіки.

4. Кожна людина з інвалідністю, громадянин, Громада або орган Республіки, має право звертатися за захистом прав людей з інвалідністю до Представника з прав людей з інвалідністю.

Розділ 8. ІНТЕЛЕКТ НАЦІЇ

Глава 38. ІНТЕЛЕКТ

Стаття 312. *(Інтелектуальна діяльність)*

1. Інтелектуальна діяльність це діяльність по створенню нових інтелектуальних продуктів. Інтелектуальний продукт це продукт в ціні якого вартість нематеріальних витрат та послуг інших організацій перевищує п'ятдесят відсотків.

2. Інтелектуальна діяльність підтримується Республікою як невичерпне джерело розвитку нації.

3. Республіка створює сприятливі умови для здійснення інтелектуальної діяльності.

4. Республіка визначає вичерпний список напрямків та методик досліджень та розробок, здійснення яких забороняється; а також досліджень та умов використання їх результатів, що підлягають республіканському моніторингу і контролю.

5. Доходи отримані від інтелектуальної діяльності не є базою для оподаткування.

6. Продаж автором первинного інтелектуального продукту не підлягає оподаткуванню. Тиражування інтелектуального продукту підлягає оподаткуванню на загальних засадах.

7. Видатки на здійснення інтелектуальної діяльності в ціні продукції та/або послуг звільнюються від оподаткування.

8. Безповоротні внески, спрямовані на інтелектуальну діяльність, звільнюються від податків.

9. Республіка фінансує програми підтримки інтелектуальної діяльності – дослідницькі, освітні, мистецькі, просвітницькі, розвитку міжнародних інтелектуальних зв'язків.

10. Республіка фінансує фундаментальні природничі та гуманітарні дослідження. Єдиним оператором республіканських програм підтримки та розвитку інтелектуальної діяльності, а також дослідницьких програм є Республіканський фонд фундаментальних досліджень – «Фонд майбутнього України».

11. Організація Фонду, порядок його діяльності – є стратегічними рішеннями.

12. Громадяни, Громади, об'єднання можуть створювати фонди для підтримки інтелектуальної діяльності.

13. Зміст та обсяг фінансування республіканських дослідницьких програм є стратегічним рішенням.

Глава 39. ОСВІТА НАЦІЇ

Стаття 313. *(Освіта)*

1. Незмінним стратегічним пріоритетом Республіки є освіта.

2. Республіканські видатки на освіту мають перевищувати **три** відсотки загальних видатків Республіки.

3. Республіка забезпечує створення та розвиток сучасної освітньої мережі. Республіка сприяє створенню та безперешкодному функціонуванню освітніх закладів будь-якої форми власності. Батьки мають право на вибір способу здобуття освіти для своїх дітей.

4. Отримання базової освіти для дітей — громадян Республіки є обов'язковим.

5. Республіка відкриває кожній дитині громадян Республіки персональний освітній рахунок від народження, що фінансується Фондом Природи. Освітній рахунок дитини має забезпечувати отримання дитиною базової освіти у будь-якому республіканському навчальному закладі базової освіти. Освітній рахунок може використовуватися для отримання освіти в інших навчальних закладах. Кошти персонального освітнього рахунку не можуть бути витрачені на будь-які інші потреби.

6. Тривалість, зміст та методики базової освіти є стратегічним рішенням.

7. Республіка фінансує, організує та координує перепідготовку освітян у відповідності до прийнятих стратегічним рішенням освітніх програм.

8. Республіка здійснює незалежне оцінювання отриманого рівня освіти.

9. Республіка визначає перспективні потреби в професійних кадрах та на конкурсних засадах надає гранти на професійну освіту. Гранти на професійну освіту зараховуються на персональні освітні рахунки та можуть бути використані для отримання професійної освіти в будь-яких професійних освітніх закладах.

10. Громадяни Республіки мають право на освіту у будь-якому віці. Республіка сприяє та створює умови для підвищення освітнього рівня громадян впродовж життя. Республіка сприяє створенню благодійних освітніх фондів (ендаументів).

11. Благодійні внески на розвиток освіти не підлягають оподаткуванню.

Глава 40. ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ

Стаття 314. *(Право на здоров'я)*

1. Нація має право на здоров'я.

2. Здоров'я нації складається зі здоров'я кожного громадянина.

3. Право на здоров'я складається з права кожного на здорові умови життя і медичну допомогу.

4. Республіка гарантує створення та функціонування системи охорони здоров'я, на основі співфінансування з джерел обов'язкового медичного страхування, публічно-приватного партнерства та інших джерел, що встановлені законом.

Стаття 315. *(Право на здорові умови життя)*

1. Кожен має право визначати, які умови життя є здоровими для нього. Ніхто не має права визначати, які умови є здоровими для інших.

2. Республіка встановлює законом санітарні норми та забезпечує нагляд за їх дотриманням.

3. Республіка гарантує здійснення протиепідемічних та карантинних заходів, включно з системою профілактичної вакцинації, що встановлюється Законом.

Стаття 316. *(Право на медичну допомогу)*

1. Кожен має право на отримання невідкладної медичної допомоги коштом Республіки.

2. Республіка створює умови доступу кожного до отримання адекватної медичної допомоги в системі охорони здоров'я Республіки.

3. Республіка гарантує право пацієнта на спільний з лікарським персоналом вибір протоколу надання йому медичної допомоги, окрім випадків надання невідкладної медичної допомоги, що встановлюється законом.

4. Республіка гарантує право пацієнта на трансплантацію органів або заміну їх штучними, за умови свідомої згоди на трансплантацію донора та реципієнта, в порядку, що встановлюється законом.

Стаття 317. *(Право на гідну смерть)*

1. Кожен має право на гідну смерть.

2. Кожен має право на отримання паліативної опіки коштом Республіки, що встановлюється законом.

Стаття 318. *(Особливості самоврядування в системі охорони здоров'я)*

1. В Республіці визнається та гарантується лікарське та сестринське самоврядування.

2. Лікарське та сестринське самоврядування вирішує питання біоетики й медичної деонтології.

3. Лікарське та сестринське самоврядування здійснюється в рамках відповідної Всеукраїнської Асоціації.

4. Лікарський і сестринський персонал, заклади системи охорони здоров'я здійснюють свою діяльність як незалежні господарюючі суб'єкти.

Розділ 9. ГАРАНТІЇ

Глава 41. СТАБІЛЬНІСТЬ

Стаття 319. *(Гарантії Конституції)*

2. Обмеження конституційних прав визначається винятково цією Конституцією.
3. У випадках спроби порушити цю Конституцію, громадяни повинні чинити цьому опір.
4. Норми цієї Конституції не можуть обмежуватись законом.
5. Будь-яке застосування цієї Конституції не може бути спрямоване на створення загрози засадам Республіки, громадянського суспільства або їх ліквідацію.
6. Права та свободи людини та громадянина не можуть бути скасовані.
7. Порушення вимог цієї Конституції тягне за собою юридичну відповідальність встановлену законом.

Глава 42. ПЕРЕГЛЯД

Стаття 320. *(Принципи)*

1. Конституція може бути переглянута повністю або частково.
2. Повним переглядом є прийняття нової Конституції. Частковим переглядом є зміни (заміни, вилучення або доповнення) до цієї Конституції.
3. Конституція може переглядатись винятково способами та органами, які лише нею визначені.
4. Зміни у порядку часткового перегляду до цієї Конституції вносяться на належне місце шляхом необхідних заміन, вилучень або доповнень.

Стаття 321. *(Процедура)*

1. Прийняття нової Конституції здійснюється винятково на Республіканському зобов'язуючому референдумі, ініційованому петицією підтриманою не менш як третиною відповідальних громадян Республіки або чотирма п'ятьми конституційного складу депутатів Центральної Ради Республіки.
2. Питання щодо прийняття нової Конституції має громадянський рівень компетентності.
3. Зміни до Конституції вносяться Конституційним актом про перегляд Конституції.
4. Проект конституційного акту, що містить пропозицію про перегляд Конституції, не повинен містити інших пропозицій.
5. Проект Конституційного акту про перегляд Конституції може бути внесений до Центральної Ради Стратегом Республіки, Стратегічною Радою, більшістю від конституційного складу Центральної Ради.
6. Після внесення проекту щодо перегляду цієї Конституції альтернативні проекти конституційних актів можуть бути внесені протягом тридцяти днів.
7. Проект Конституційного акту про перегляд Конституції, повинен бути розглянутий Центральною Радою протягом шістдесяти днів з моменту внесення. У процесі розгляду внесення змін до проекту не дозволяється.
8. У разі схвалення проекту конституційного акту про перегляд Конституції не менше як двома третинами депутатів Республіки від їх конституційного складу, Центральна Виборча Комісія протягом п'яти днів призначає Республіканський зобов'язуючий референдум щодо схвалення зазначеного проекту.

Розділ 10. ДОДАТКИ

ПРОПОЗИЦІЇ ДО ПРИКІНЦЕВИХ ТА ПЕРЕХІДНИХ ПОЛОЖЕНЬ

1. Ця Конституція набуває чинності ... і вступає в дію ... крім ...
2. З моменту набуття чинності цією Конституцією втрачає чинність Конституція України від 28 червня 1996 року з наступними змінами.
3. Ця Конституція має 6 додатків. Додатки є її невід'ємною частиною.
4. Після вступу в дію цієї Конституції особливості перехідного періоду встановлюються окремим законом на визначений строк, але не більше одного року.
5. Правові акти публічного управління після вступу цієї Конституції діють лише у частині, яка їй не суперечить.
6. Державний кордон України станом на 8 грудня 1991 року є кордоном Республіки.
7. Громадяни України станом на день набуття чинності цією Конституцією, вважаються громадянами Республіка Україна.
8. Громадяни України, які станом на день набуття чинності цією Конституцією мали право голосу, визнаються відповідальними громадянами Республіки за винятком осіб, які перебувають у місцях позбавлення свободи за вироком суду, що набрав законної сили. Відповідальним громадянам підтвердити відповідальне громадянство протягом ... з дня запровадження Республіканського реєстру цифрових підписів та Республіканського реєстру цифрових голосів.
9. Органам публічного управління протягом ... з дня набуття чинності цією Конституцією створити умови відповідно до своїх повноважень для забезпечення реалізації прав і свобод, передбачених цією Конституцією.
10. Протягом ... з дня набуття чинності цією Конституцією утворити Республіканський реєстр цифрових підписів та Республіканський реєстр цифрових голосів. Забезпечити вільний доступ громадян до зазначених реєстрів.
11. Не пізніше як через 30 днів після вступу в дію цієї Конституції Адміністратору Республіканського реєстру цифрових голосів, забезпечити відповідальним громадянам можливість підписання електронних петицій.
12. Протягом ... з дня набуття чинності цією Конституцією Адміністратору Республіканського реєстру цифрових голосів спільно із відповідними органами публічного управління забезпечити можливість цифрового голосування. До запровадження Республіканської системи цифрового голосування, але не більше трьох років від набуття чинності цією Конституцією, волевиявлення на референдумах і виборах може здійснюватись цифровим голосуванням або голосуванням бюлетенями за рішенням органу, який призначив референдум, вибори.
13. Протягом ... з дня набуття чинності цією Конституцією утворити Республіканську систему цифрового доступу та пункти доступу до неї відповідно до вимог цієї Конституції.
14. Проведення виборів на окупованих територіях не допускається.
15. На період агресії Російської Федерації проти України особи, які є платниками податків у Російській Федерації не мають права займатись в Україні підприємницькою діяльністю, засновувати або бути власниками засобів масової інформації, бути обраними або призначеними до органів публічного управління.
16. На період до деокупації Автономної Республіки Крим, міста Севастополя та окупованих частин території в Донецькій та Луганській областях особи, які є платниками податків на окупованих територіях, не мають права займатись в Україні підприємницькою діяльністю, засновувати або бути власниками засобів масової інформації, бути обраними або призначеними до органів публічного управління.
17. Територіальні громади, об'єднані територіальні громади, зареєстровані на момент введення в дію цієї Конституції визнаються громадами Республіки і повинні привести свої Статути у відповідність до неї протягом ..., а також привести свої органи відповідність до статутів протягом ...
18. Територіальні громади, об'єднані територіальні громади мають привести свої Договори із Органами самоорганізації населення у відповідність до вимог цієї Конституції протягом ...
19. Легалізація Об'єднань здійснюються згідно вимог Кодексу публічних процедур.
20. Назви населених пунктів та їхню реєстрацію привести у відповідність до вимог цієї Конституції протягом ... з дня набуття нею чинності.
21. Упорядкування (передачу власності) між Республікою, Громадами, Об'єднаннями

відповідно до вимог цієї Конституції здійснити протягом ... з дня набуття чинності цією Конституцією.

22. Вибори Стратега Республіки провести протягом ... з дня набуття чинності цією Конституцією. До проведення виборів його повноваження здійснює Президент України.

23. Протягом ... з дня набуття чинності цією Конституцією утворити Стратегічну Раду. Перший склад Стратегічної Ради формується за результатами компетентного відбору Стратегічною Групою, сформованою Стратегом України, та затверджується Указом Стратега;

24. Стратегічній Раді протягом ... встановити Порядок компетентного відбору до Кадрового Резерву Республіки.

25. Протягом ... з дня набуття чинності цією Конституцією утворити: Кадровий Резерв Республіки, забезпечити доступ громадян до нього відповідно до вимог цієї Конституції.

26. Вибори Центральної Ради провести протягом ... з дня набуття чинності цією Конституцією.

27. Протягом ... з дня набуття чинності цією Конституцією привести структуру та склад органів республіканського управління та інших органів передбачених Конституцією Республіки, у відповідність до вимог цієї Конституції та забезпечити передачу їм повноважень передбачених нею.

28. Органи державної влади з моменту передачі ними усіх повноважень, зокрема майнових, органам республіканського управління, відповідно до вимог цієї Конституції підлягають реорганізації або ліквідації.

29. Посадові особи державної влади, посади яких не передбачені цією Конституцією, після передачі своїх повноважень відповідним органам або посадовим особам республіканського управління підлягають звільненню.

30. Протягом ... з дня набуття чинності цією Конституцією привести судову систему у відповідність до Конституції Республіки.

31. Відповідним органам республіканського управління протягом ... привести Акти Української держави привести у відповідність до вимог цієї Конституції. Акти, що їй суперечать є нечинними.

32. Відповідним органам республіканського управління протягом ... прийняти Акти, що впливають із вимог цієї Конституції.

33. Усі міжнародні договори та зобов'язання України залишаються чинними. Відповідним органам республіканського управління протягом ... забезпечити перегляд міжнародних договорів та зобов'язань України і внести щодо них відповідні пропозиції за належністю.

34. Відповідним органам республіканського управління протягом ... утворити Стратегічний комплекс республіканського управління.

35. Відповідним органам республіканського управління протягом ... утворити Республіканські стратегічні фонди, передбачені цією Конституцією.

36. Відповідним органам республіканського управління протягом ... утворити Управлінський освітній комплекс.

37. Протягом ... з дня набуття чинності цією Конституцією здійснити призначення на посади, передбачені цією Конституцією.

38. Органи, посадові особи органів державної влади, в частині повноважень, що наявні у Республіці, продовжують діяти як органи, посадові особи республіканського управління. Інші повноваження зазначених органів, посадових осіб припиняються з моменту ...

39. Стратегічній Раді протягом **360 днів** з дня її утворення розробити програму введення в дію Конституції Республіки в повному обсязі.

ПЕРСПЕКТИВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДО НАСТУПНОЇ КОНСТИТУЦІЇ (КОНСТИТУЦІЙНІ НАМІРИ)

Конституційні наміри призначені для дослідницької роботи правників задля розробки нової Конституції, для орієнтації інституційного розвитку України з позиції Стратегічного комплексу, а також для орієнтації судової влади у своїх безпосередніх рішеннях щодо створення прецедентів, коли в окремих випадках з чіткою аргументацією можуть застосовувати ці

орієнтаційні норми.

1. Перейти від виміру «Громадянин – Громада – Республіка» до виміру «Громадянин – Громада – Республіка - Людство».
2. Зробити інновації нормо-установкою для України. Ввести експансію інновацій як стратегічну орієнтацію України щодо світу.
3. Запровадити розподілене громадянство, розрізливши різні джерела його набуття і рівні прав та відповідальності.
4. Унормувати права різних гендерів та соціальних кластерів.
5. Ввести віртуальне право.
6. Ввести права штучного інтелекту і співвіднести їх з правами людей та інакших.
7. Ввести стратегічні норми (норма-установка, норма-концепт, норма-послідовність) для нормативного опису змісту діяльності Стратегічного Комплексу.
8. Відмовитися від розуміння влади як відчуженої від громадянина волі, керуючись лише уявленнями про управління та самоуправління.
9. Перейти до договірного принципу самоорганізації громад та Республіки, звівши до мінімуму кількість законів, що приймаються на республіканському рівні.
10. Перейти від Парламенту (Центральної Ради) до моделі, за якої розробка законів здійснюється спеціально відібраними компетентами стратегічного чи політичного рівня, а голосування тих чи інших законів здійснюють відповідні професіонали, якщо вони торкаються професійної сфери, чи відповідні компетенти шляхом застосування ними свого цифрового голосу.
11. Забезпечити приватному управлінню рівні можливості в публічному управлінні.
12. Розробити систему компетентнісного цензування, що передбачає можливості індивідуальних кар'єрних траєкторій.
13. Розширити типологію договірних спільнот, включаючи міжнародні договірні спільноти.
14. Удосконалити порядок визначення та розподілу Республіканської частки в напрямку ширшої сфери використання спільного надбання (продовження інвентаризації), на основі набутого досвіду.
15. Розширити застосування цифрового голосу, цифрового підпису, цифрової особистості.
16. Повністю замінити структуру республіканської безпеки та оборони структурою республіканського порядку та його експансії.
17. Визначити порядок набуття самостійності несамотійними громадами.
18. Відмова від споживацьких патерналістських соціальних установок.